

การศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครู ของโรงเรียนรัฐบาล
ในภาคศึกษา 9 ปีการศึกษา 2513

ปริญญานิพนธ์

ของ

จินดา งามสุทธิ

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญามหาบัณฑิต

3 มีนาคม 2514

การศึกษาสถานภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครู
ของโรงเรียนรัฐบาล ในภาคศึกษา 9
ปีการศึกษา 2513

บทคัดย่อ

ของ

จินดา งามสุทธิ

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
3 มีนาคม 2514

การศึกษาสถานภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครู
ของโรงเรียนรัฐบาล ในภาคศึกษา 9
ปีการศึกษา 2513

การศึกษาค้างครั้งนี้มุ่งหมายเพื่อทราบสถานภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครู
ของโรงเรียนรัฐบาล ในภาคศึกษา 9 ปีการศึกษา 2513 โดยการส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่
และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ ในภาคศึกษา 9 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น หนองคาย เลย และ
สกลนคร

ผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคศึกษานี้ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม
2. อาคารเรียนและอาคารประกอบส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี ปัญหาในด้านการดูแลรักษาอาคารสถานที่คือไม่มีการโรงเพียงพอ และโรงเรียนไม่มีรั้ว
3. ครูชายและครูหญิงมีพอ ๆ กัน ครูผู้ดีค่ากว่าปริญญาตรีมีมากกว่าครูผู้ปริญญาตรีขึ้นไป ครูส่วนมากอายุไม่เกิน 40 ปี ทำงานมาไม่เกิน 5 ปี และเงินเดือนน้อยคือไม่เกิน 1,300 บาท
4. ครูส่วนใหญ่ในภาคศึกษานี้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพราะนอกจากสอนนักเรียนห้องละ 41 - 50 คนแล้ว ยังสอนสัปดาห์ละ 16 ชั่วโมงขึ้นไป และทำงานด้านอื่นอีก เช่น ด้านปกครองนักเรียน งานประจำชั้น ชุกรกร กิจกรรม และบริการนักเรียน
5. ครูสาขาวิชาที่ขาดมากที่สุดคือ ครูศิลปศึกษา แนะแนว และโสภณศึกษา
6. ครูหญิงมีโอกาสที่จะลามากกว่าครูชาย ครูผู้สูง ทำงานนาน ๆ อายุมาก และเงินเดือนสูง โอกาสที่จะลาเพิ่มขึ้นด้วย
7. สวัสดิการและขวัญของครูในภาคศึกษานี้ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ครูใหญ่และครูส่วนมากไม่ต้องการย้าย สำหรับผู้ที่ต้องการย้ายส่วนใหญ่ต้องการย้ายกลับภูมิลำเนาของตน

A STUDY OF UTILIZATION OF SCHOOL PLANT AND TEACHER PERSONNEL
OF THE GOVERNMENT SECONDARY SCHOOL IN THE EDUCATIONAL
REGION 9, THE ACADEMIC YEAR 2513.

ABSTRACT

BY

CHINDA NGAMSUTDI.

Presented in partial fulfilment of the requirement
for the Master of Education Degree
of the College of Education.

March 3, 1971.

A Study of Utilization of School Plant and Teacher Personnel
of the Government Secondary School in the Educational
Region 9, the Academic Year 2513.

This study was to investigate the utilization of school plant and teacher personnel of the government secondary school in the educational region 9, in the academic year 2513. Questionnaires were sent to the principals and teachers in the secondary schools under the Division of Government Schools, Department of Secondary Education, in the educational region 9 which includes Udon Thani, Khon Kaen, Nong Khai, Loei, and Sakon Nakhon.

The major finding could be concluded as follow:

1. Most of secondary schools in this region were situated in appropriate location.

2. Most classroom buildings and related construction were in good condition. The most crucial problem for maintaining the school plant was the lack of janitors and fences.

3. There were male and female teachers in equal number. Most of the teachers were under 40, had less than 5 years of experience, earned less than 1,300 bath a month.

4. The teaching load of most teachers was over 16 hours a week. There were between 41 to 50 students in a class. Special responsibilities undergone by the teachers were class work, clerical duties, student care, student activities. and student services.

5. Teachers in the fields of arts, guidance, and A-V education were greatly needed.

6. Female teachers had more absent days than male and teachers who had degrees, older age, longer experience, and more salary had more absent days.

7. Most of the teachers received moderate welfare and morale support. Most principals and teachers did not want to transfer from their present positions. For those few who wanted to transfer, most of them would like to go back to their domicile.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปฏิทินพันธบัตรนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร วัตถุประสงค์ การศึกษานานาชาติ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้

พจนานุกรม-พจนานุกรม ประชาน

1. พจนานุกรม กรรมการ

for พจนานุกรม กรรมการ

3 มีนาคม 2514

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีเนื่องด้วยผู้เขียนได้รับคำแนะนำ และได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกียรติ ศรีพงษ์ และ อาจารย์ปริญญ์ อังสุสิงห์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณกรมวิสามัญศึกษาที่กรุณาช่วยส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่แผนก รับ - ส่ง ได้กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ร่วมโครงการวิจัยนี้ทั้ง 12 คน ที่ช่วยกันดำเนินการวิจัยให้สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว คือ คุณสมพันธ์ เลชะพันธุ์ คุณไพโรธ เลิศพิริยกุล คุณกมล การกุศล คุณสุวิทย์ มานิตกุล คุณประยุทธ์ เกติवाल คุณทวี ทองสว่าง คุณบุณชัย ตันไถง คุณเฉลิม คำมาย คุณไพศาล ไกรสิทธิ์ คุณमितย์ หวดทิพย์ คุณทองอยู่ แยมคง และคุณพนม ลิ้มอารีย์

ขอขอบคุณ คุณยุทธ บุญเสริม ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพิมพ์ปริญญานิพนธ์ และท่านต่าง ๆ อย่างดียิ่ง

จินดา งามสุทธิ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	คำนำ	1
	จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	3
	เอกสารในการค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง	4
2	วิธีดำเนินการ	21
	กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	21
	การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย	23
	การรวบรวมข้อมูล	23
	การจัดกระทำกับข้อมูล	24
	สถิติวิเคราะห์	25
3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
	ผลการวิเคราะห์ที่ตั้งของโรงเรียน	26
	ผลการวิเคราะห์จำนวน ลักษณะ สภาพ และสุขลักษณะของอาคาร และห้องต่าง ๆ	36
	ผลการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์และความสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร สถานที่	66
	ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ และความต้องการ อาคารเพิ่ม	80
	ผลการวิเคราะห์จำนวนครู วุฒิ และประสบการณ์ของครู	82
	ผลการวิเคราะห์การใช้และปัญหาการใช้เก้าอี้ครู	91
	ผลการวิเคราะห์สวัสดิการและขวัญของครู	140

4	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า และขอเสนอแนะ	173
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	173
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	173
	เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	173
	สถิติวิเคราะห์	173
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	174
	อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	179
	บรรณานุกรม	181
	ภาคผนวก	185

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล ภาคศึกษา 9 จำแนกตามสถานศึกษา	21
2 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามระยะทางจากแหล่งชุมนุมชน และจำแนก เป็นรายจังหวัด	27
3 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามระยะทางจากแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม และจำแนกเป็นรายจังหวัด	28
4 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามความสะดวกในการคมนาคมถึงโรงเรียน และจำแนกเป็นรายจังหวัด	29
5 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามขนาดเนื้อที่ของโรงเรียน และจำแนก เป็นรายจังหวัด	30
6 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามสภาพที่ดินที่โรงเรียนตั้งอยู่ และจำแนก เป็นรายจังหวัด	31
7 แสดงการแจกแจงจำนวนสนามกีฬาของโรงเรียนและสภาพการใช้ จำแนก เป็นรายจังหวัด	32
8 แสดงการแจกแจงร่มไม้และที่พักนอนของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน จำแนก เป็นรายจังหวัด	33
9 แสดงการแจกแจงแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ จำแนกเป็นรายจังหวัด	34
10 แสดงการแจกแจงจำนวนโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียนในอาคารเรียน	36
11 แสดงการแจกแจงลักษณะอาคารเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด	37

12	แสดงการแจกแจงอายุของอาคารเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด	38
13	แสดงการแจกแจงสภาพอาคารเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด	39
14	แสดงค่าเฉลี่ยสุขลักษณะของห้องเรียนแต่ละหลัง จำแนกเป็นรายจังหวัด	40
15	แสดงการแจกแจงจำนวนโรงเรียนที่มีและไม่มีห้องเฉพาะวิชา จำแนกตามประเภทของห้องเป็นรายจังหวัด	41
16	แสดงค่าเฉลี่ยสุขลักษณะของห้องเฉพาะวิชา จำแนกเป็นรายจังหวัด	42
17	แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีและไม่มีอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคารคหกรรมศิลป์ จำแนกเป็นรายจังหวัด	43
18	แสดงการแจกแจงลักษณะอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคารคหกรรมศิลป์ จำแนกเป็นรายจังหวัด	44
19	แสดงการแจกแจงจำนวนอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และคหกรรมศิลป์ จำแนกตามช่วงอายุเป็นรายจังหวัด	45
20	แสดงการแจกแจงสภาพอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ จำแนกเป็นรายจังหวัด	46
21	แสดงค่าเฉลี่ยสุขลักษณะอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ จำแนกเป็นรายจังหวัด	47
22	แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีและไม่มีโรงอาหาร หอประชุม จำแนกเป็นรายจังหวัด	48
23	แสดงการแจกแจงลักษณะโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารร่วมกับหอประชุม จำแนกเป็นรายจังหวัด	49

24	แสดงการแจกแจงอายุของโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารรวมกับ หอประชุมในอาคาร เดียว	52
25	แสดงการแจกแจงสภาพของโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารรวมกับ หอประชุมในอาคาร เดียว จำแนกเป็นรายจังหวัด	55
26	แสดงค่าเฉลี่ยสูงสุดลักษณะของโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารรวมกับ หอประชุมในอาคาร เดียว จำแนกตามประเภทอาคาร เป็นรายจังหวัด ..	58
27	แสดงจำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยต่อส้วมและที่ปัสสาวะ 1 ที่ จำแนกเป็น รายจังหวัด	59
28	แสดงจำนวนความถี่ตั่งส้วมและที่ปัสสาวะของภาคศึกษา 9 จำแนกตาม ตำแหน่งที่ตั้ง	60
29	แสดงจำนวนความถี่ของส้วมในภาคศึกษา 9 จำแนกตามลักษณะส้วม ..	61
30	แสดงการแจกแจงสภาพของส้วมและที่ปัสสาวะของนักเรียนแต่ละโรงเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด ..	62
31	แสดงค่าเฉลี่ยของสูงสุดลักษณะของส้วมและที่ปัสสาวะ จำแนกเป็นรายจังหวัด	64
32	แสดงการแจกแจงความเห็นของครูใหญ่เกี่ยวกับอาคารเรียนที่สามารถ ดัดแปลงห้องเรียนเพื่อใช้ประโยชน์อื่น จำแนกเป็นรายจังหวัด ..	66
33	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องเรียนในอาคารเรียน แต่ละหลัง โดยเฉลี่ยใน 1 วัน จำแนกเป็นรายจังหวัด ..	67
34	แสดงการแจกแจงการไว้ที่เรียนซึ่งมีอยู่ตามเกณฑ์ที่กำหนด กับจำนวน นักเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำแนกเป็นรายจังหวัด ..	68

35	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนโรงเรียนที่ใช้ห้องเฉพาะวิชา โดยเฉลี่ยใน 1 วัน จำแนกตามชั่วโมงที่ใช้	69
36	แสดงความถี่การใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคารคหกรรมศิลป์ จำแนกตามหน้าที่	70
37	แสดงความถี่จำนวนชั่วโมงที่ใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคาร คหกรรมศิลป์ โดยเฉลี่ยต่อ 1 วัน จำแนกตามประเภทอาคาร	71
38	แสดงความถี่การใช้ในหน้าที่ต่าง ๆ ของโรงอาหาร หอประชุม และ โรงอาหารร่วมกับหอประชุมในอาคารเดียว จำแนกตามหน้าที่	72
39	แสดงความถี่ของจำนวนชั่วโมงที่ใช้โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหาร ร่วมกับหอประชุมในอาคารเดียว โดยเฉลี่ยต่อ 1 วัน จำแนกตาม ประเภทอาคารเป็นรายจังหวัด	73
40	แสดงจำนวนห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับความสะดวกในการเข้ามาใช้ของครูและ นักเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด	76
41	แสดงจำนวนความถี่ของห้องสมุดที่นักเรียนสามารถเข้าใช้ได้พร้อมกัน ในคราวเดียว จำแนกเป็นรายจังหวัด	77
42	แสดงการแจกแจงความถี่ของการใช้ห้องสมุด จำแนกตามจำนวนชั่วโมง ที่นักเรียนเข้ามาใช้โดยเฉลี่ยใน 1 วัน เป็นรายจังหวัด	78
43	แสดงความถี่ปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ จำแนกเป็นรายจังหวัด	80
44	แสดงลำดับความต้องการอาคารเพิ่ม จำแนกตามประเภทอาคาร เป็นรายจังหวัด	81
45	แสดงจำนวนครู จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ อายุราชการ และเงินเดือน เป็นรายจังหวัด	83

ตาราง	หน้า
46 แสดงจำนวนครูใหญ่ จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่เป็นครูใหญ่ และเงินเดือน เป็นรายจังหวัด	85
47 แสดงระดับความสนใจในการแสวงหาความรู้ของครู ในทัศนะของครู โรงเรียนเดียวกัน จำแนกเป็นรายจังหวัด	87
48 แสดงระดับความสนใจในการแสวงหาความรู้ของครูในทัศนะของครูใหญ่	88
49 แสดงจำนวนครูที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรม และการนำความรู้จากการอบรมมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน จำแนกเป็นรายจังหวัด	89
50 แสดงจำนวนครูใหญ่ที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ และการนำความรู้จากการอบรมมาใช้ปฏิบัติงาน	90
51 แสดงจำนวนเฉลี่ยนักเรียนต่อครู 1 คน จำแนกเป็นรายจังหวัด	91
52 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามเพศเป็นรายจังหวัด	92
53 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามวุฒิเป็นรายจังหวัด	94
54 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามอายุเป็นรายจังหวัด	97
55 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามอายุราชการเป็นรายจังหวัด	100
56 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามเงินเดือนเป็นรายจังหวัด	103
57 แสดงจำนวนชั่วโมงสอนของครูใหญ่ใน 1 สัปดาห์	106
58 แสดงจำนวนชั่วโมงที่ครูต้องสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้า และมีปัญหา ใน 1 สัปดาห์ จำแนกเป็นรายจังหวัด	107
59 แสดงค่าเฉลี่ยการทำงานนอกเหนือจากการสอนของครู จำแนกตามเพศ วุฒิ และอายุราชการ	108

ตาราง	หน้า
60	แสดงความถี่ของจำนวนครูที่ประเมินจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น ที่สอนโดยเฉลี่ย จำแนกเป็นรายจังหวัด 111
61	แสดงจำนวนครูที่สอนตรงและไม่ตรงความรู้ความสามารถ จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด 112
62	แสดงปัญหาของครูใหญ่ในการจัดครูเข้าสอน 113
63	แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีครูสาขาวิชาต่าง ๆ เกินความต้องการ และ สาขาที่มีไม่เพียงพอ จำแนกเป็นรายจังหวัด 114
64	แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีความต้องการครูเพิ่มอีกในปีการศึกษา 2513 จำแนกเป็นรายจังหวัด 116
65	แสดงความเหมาะสมของงานนอกเหนือการสอนกับความรู้ความสามารถ ของครู จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด 117
66	แสดงค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้เตรียมตัวเข้าสอนเมื่อสัญญาณเริ่มแล้ว เวลาที่อยู่ที่โรงเรียนก่อนโรงเรียนเข้าและโรงเรียนเลิกแล้ว จำแนก เป็นรายจังหวัด 118
67	แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามเพศ เป็นรายจังหวัด 119
68	แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด 120
69	แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด 122
70	แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามอายุราชการ เป็นรายจังหวัด 123

71	แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด	124
72	แสดงจำนวนวันลาของครูใหญ่ในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่เป็นครูใหญ่ และอัตราเงินเดือน	126
73	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูที่เกษและไม่เคยสอนแทน จำแนก เป็นรายจังหวัด	134
74	แสดงชั้นเรียนที่ว่าง ไม่มีครูเข้าสอน ตามความสังเกตของครู จำแนก เป็นรายจังหวัด	135
75	แสดงจำนวนครั้งที่มีการประชุมปรึกษางานภายในโรงเรียน	136
76	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูที่แสดงความเห็นต่อมาตรฐาน การเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของตน จำนวนตามระดับความพอใจ เป็นรายจังหวัด	137
77	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูใหญ่ที่แสดงความเห็นต่อมาตรฐาน การเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของตน จำแนกตามระดับความพอใจ	138
78	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง จำแนก ตามสิ่งที่ครูทำในเวลาว่าง เป็นรายจังหวัด	139
79	แสดงจำนวนครูที่อยู่อาศัยและไม่ได้อยู่อาศัยบ้านพักครู ความสะดวกสบาย ของผู้อยู่อาศัยบ้านพักครู และความจำเป็นที่ต้องการอยู่อาศัยบ้านพักครู ของผูที่ไม่ได้อยู่อาศัย จำแนกเป็นรายจังหวัด	140
80	แสดงการแจกแจงจำนวนครูที่มีความเห็นเกี่ยวกับอาหารกลางวันและน้ำดื่ม จำแนกตามระดับความสะดวก เป็นรายจังหวัด	141

ตาราง	หน้า
81	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูที่มีความเห็นเกี่ยวกับการจัดอุปกรณ์ และหนังสือประกอบการสอน จำแนกตามปริมาณของอุปกรณ์และหนังสือ ประกอบการสอน เป็นรายจังหวัด 142
82	แสดงค่าเฉลี่ยการส่งเสริมขวัญและกำลังใจที่ครูได้รับ จำแนกตามเพศ วุฒิ และอายุราชการ 143
83	แสดงระดับความสนใจให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการทำงานของครู ในทัศนะของครูใหญ่ 144
84	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู จำแนกตามเพศ เป็นรายจังหวัด 145
85	แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด 146
86	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด 147
87	แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู จำแนกตามอายุราชการ เป็นรายจังหวัด 148
88	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด 149
89	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนความร่วมมือกันทำงานและทัศนคติ ต่ออาชีพครูของครู ในทัศนะของครูโรงเรียนเดียวกัน จำแนกเป็น รายจังหวัด 150
90	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความร่วมมือกันทำงานและทัศนคติ ต่ออาชีพครูของครู ในทัศนะของครูใหญ่ 151

ตาราง	หน้า
91	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครู เกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามเพศ เป็นรายจังหวัด 152
92	แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต่องการย้ายของครูที่ต่องการย้าย จำแนกตามเพศ เป็นรายจังหวัด 154
93	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครู เกี่ยวกับการย้ายจำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด 155
94	แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต่องการย้ายของครูที่ต่องการย้าย จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด 157
95	แสดงการแจกแจงจำนวนครู เกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด 159
96	แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต่องการย้าย จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด 161
97	แสดงการแจกแจงจำนวนความถี่ของครู เกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามอายุราชการ เป็นรายจังหวัด 162
98	แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต่องการย้ายของครูที่ต่องการย้าย จำแนกตามอายุราชการ เป็นรายจังหวัด 164
99	แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครู เกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด 165
100	แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต่องการย้ายของครูที่ต่องการย้าย จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด 168

ตาราง		หน้า
101	แสดงจำนวนครุใหญ่ที่ต้องการย้าย ไม่ต้องการย้าย และต้องการเป็นครุย่อย จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่เป็นครุใหญ่ และอัตราเงินเดือน	170
102	แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้องการย้ายของครุใหญ่ที่ต้องการย้าย จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่เป็นครุใหญ่ และอัตราเงินเดือน	172

บัญชีภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 กราฟแท่งเปรียบเทียบลักษณะอาคารเรือน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับ หอประชุมรวมกันในอาคารเดียวกัน	51
2 แสดงเส้นภาพเปรียบเทียบอายุอาคารเรือน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับ หอประชุมรวมกันในอาคารเดียวกัน	54
3 แสดงเส้นภาพเปรียบเทียบสภาพอาคารเรือน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับ หอประชุมรวมกันในอาคารเดียวกัน	57
4 เส้นภาพเปรียบเทียบการใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับหอประชุมรวมกันในอาคาร เดียวกัน	75
5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ห้องเรือน ห้องเฉพาะวิชา และห้องสมุด โดยเฉลี่ยใน 1 วัน	79
6 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ ของครูชายและครูหญิง	93
7 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป	96
8 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูอายุไม่เกิน 40 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป	99
9 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูที่มีอายุราชการ ไม่เกิน 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป	102

10	เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูที่มีเงินเดือนต่ำ เงินเดือนปานกลาง และเงินเดือนสูง	105
11	เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครูชาย ครูหญิง ครูใหญ่ชาย และครูใหญ่หญิง	129
12	เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครู และครูใหญ่ ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป	130
13	เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครู และครูใหญ่ที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป	131
14	เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครู ที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ครูใหญ่ที่เป็นครูใหญ่ มาไม่เกิน 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป	132
15	เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครู และครูใหญ่ที่มีเงินเดือนต่ำ เงินเดือนระดับปานกลาง และเงินเดือนสูง	133
16	กราฟแท่งเปรียบเทียบครูชายและครูหญิงที่ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย	153
17	กราฟแท่งเปรียบเทียบครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและครูวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ที่ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย	156
18	กราฟแท่งเปรียบเทียบครูที่อายุไม่เกิน 40 ปี และครูที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ที่ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย	160
19	กราฟแท่งเปรียบเทียบครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี และครูที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป ที่ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย	163
20	กราฟแท่งเปรียบเทียบครูเงินเดือนต่ำ เงินเดือนระดับปานกลาง และ เงินเดือนสูง ที่ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย	167

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศได้แก่กำลังคน ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งได้มาจากการศึกษา (กองวางแผนการศึกษา, 2510 : 219) การศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาส่วนรวม เพราะไม่เพียงแต่ฝึกฝนคนเพื่อความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม และทางการเมืองเท่านั้น ยังมีบทบาทในการสร้างพื้นฐานทางสังคมเพื่อเสริมคุณค่า เจตนคติ และ สิ่งจูงใจ ตลอดจนความรู้ความสามารถต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศด้วย

รัฐได้ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นอันดับแรก และได้เน้นหนักในการผลิตคนระดับกลางทั้งในจำนวนและคุณภาพเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ ปัญหาการผลิตคนระดับกลางนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของการมัธยมศึกษา(กือ สวัสดิ์พาณิชย์, 2511 : 171) "การมัธยมศึกษาเป็นเรื่องความเป็นความตายของประเทศไทยขณะนี้ ทั้งนี้ เพราะจำนวนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาที่มีจำนวนน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนในระดับอื่น เทียบกับความต้องการกำลังคนระดับกลางและระดับสูง และ เทียบทางสถิติกับประเทศเพื่อนบ้าน" (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2510 : 22) ประเทศไทยต้องขยายตัวระดับมัธยมศึกษาให้มาก เพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับนี้จะให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจกับประเทศในอัตราสูง คุณภาพของประชากรและกำลังคนของประเทศจะเจริญขึ้นหรือทรุดต่ำเพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

การที่จะเตรียมรับการขยายของนักเรียนมัศึกษานั้น จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ อีก เช่น อาคารสถานที่และกำลังครู (ประจวบ คำบุญรัตน์, 2513 : 1) ขณะนี้กรมวิสามัญศึกษาได้พิจารณาเห็นว่าบริเวณอาคารสถานที่และบริเวณของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นอยู่เวลานี้ น่าจะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบ เพื่อเตรียมขยายปริมาณนักเรียนในอนาคต และพร้อมกันนั้นก็คิดถึงเรื่องการลงทุนและคุณภาพของการศึกษาควบคู่กันไปด้วย

ในคำกล่าวถึงครู (สองสี ชุตินวงศ์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี, 2506 : 29 - 30) นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาประเทศจะต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ จักระบอบงานให้ดี บุคคลเหล่านี้แม้มีจำนวนน้อย ก็จะสามารถอบรมผู้อื่นให้มีความรู้สูงเป็นจำนวนมากขึ้นโดยลำดับ ไม่ช้าก็จะมีบุคคลที่มีความสามารถบริหารและประกอบกิจการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ บ้านเมืองก็จะเจริญขึ้นตามลำดับ

ถ้ามีครูที่ดีเป็นจำนวนมากก็สามารถจัดการศึกษาไปได้โดยสะดวก และการสอนย่อมจะดีขึ้นโดยอัตโนมัติ ผลก็คือประเทศไทยย่อมพ้นจากการด้อยพัฒนาในที่สุด

ในปัจจุบันครูชาดสวัสดิการเท่าที่ควร (ธนู แสงศักดิ์, 2513 : 10) โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในส่วนภูมิภาคยอมชาดสวัสดิการมากกว่าครูในเมืองหลวง ถ้าหากครูชาดสวัสดิการแล้วการปฏิบัติงานของครูย่อมไม่ได้ด้อยเท่าที่ควร การที่จะช่วยส่งเสริมสวัสดิการของครูให้ดีขึ้นจำเป็นจะต้องรู้ถึงสถานภาพของครูในปัจจุบัน และจะได้ปรับปรุงครูให้เหมาะสมกับนโยบายการดำเนินงานของกรมวิสามัญศึกษา (กรมวิสามัญศึกษา, 2512 : 3) ซึ่งได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. จะเพิ่มปริมาณและปรับปรุงคุณภาพการมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนภูมิภาค
2. จะให้อาคารสถานที่ ครู และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่
3. จะปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น
4. จะนำวิธีการและอุปกรณ์ใหม่ ๆ ที่จำเป็นบางประการมาใช้ในการขยายปริมาณและคุณภาพ
5. จะปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนราษฎร์ให้ทัดเทียมโรงเรียนรัฐบาล

นอกจากนี้กรมวิสามัญศึกษายังมีแผนงานและแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา (กอ สวัสดิ์พิพาณิชย์, 2513 : 1) โดยถือว่าองค์ประกอบทั้งสามของโรงเรียน ได้แก่ อาคารสถานที่ ครู และนักเรียนนั้น ครูจะต้องได้รับการปรับปรุงก่อน ถ้าครูมีความสามารถจะชักจูงให้เด็กปกครองเลื่อมใสศรัทธา โรงเรียนนั้นก็จะได้เด็กดี มีสติปัญญา กรมวิสามัญศึกษามีได้เริ่มต้นที่การหาครูดี แต่เริ่มด้วยอาคาร เช่นบ้านพักครู ด้วยเหตุผลว่า ครูผู้สูงยอมพิจารณาอาคาร บ้านพัก สวัสดิการของโรงเรียนว่าดีพอที่จะไปอยู่หรือไม่

การที่จะดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการมัธยมศึกษาให้โดยลัดดีต่อไปนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทราบถึงสถานภาพปัจจุบันของอาคารสถานที่และกำลังครูของกรมวิสามัญศึกษา เพื่อจะได้เตรียมหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพดังกล่าวของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคศึกษา 9 ว่ามีสภาพอย่างไร สมควรที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไปอย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุดในที่สุด

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพของอาคารสถานที่และกำลังครูในแง่การใช้
คังหัวข้อต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับอาคารสถานที่
 - 1.1 ที่ตั้งของโรงเรียน
 - 1.2 จำนวน ขนาด ลักษณะ สภาพและสุขลักษณะของอาคาร
 - 1.3 การใช้ประโยชน์ และ การสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร
 - 1.4 ปัญหาการดูแลรักษาอาคารสถานที่ และความต้องการอาคารเพิ่ม
2. เกี่ยวกับกำลังครู
 - 2.1 จำนวน วุฒิ และประสบการณ์ของครู
 - 2.2 การใช้และปัญหาการใช้ครู
 - 2.3 สวัสดิการและขวัญของครู

ความสำคัญของการค้นคว้า

1. ทำให้ทราบสภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครู และการสูญเสียไป
ประโยชน์ไม่เต็มที่ เพื่อหาทางปรับปรุงต่อไป
2. ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการด้านกำลัง คนและอาคารสถานที่เพื่อเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณและวางแผนการศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้านี้ จะกระทำกับครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ครู อาจารย์ ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ของภาคศึกษา 9 จำนวนโรงเรียน 29 โรงเรียน
จำนวนครู 561 คน ในปีการศึกษา 2513
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนจะกระทำอยู่ในขอบเขตตามความมุ่งหมาย ตัวแปรอื่น ๆ ที่
มีได้กล่าวถึง ไม่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยครั้งนี้

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาคศึกษา 9 หมายถึงภาคศึกษาซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น หนองคาย
เลย และ สกลนคร

2. สถานภาพของอาคารสถานที่และกำลังครู หมายถึงสภาพของอาคารสถานที่และครูที่เป็นจริง

3. โรงเรียน หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคศึกษา 9

4. ครู อาจารย์ หมายถึงข้าราชการครู ในภาคศึกษา 9 สังกัดกรมวิสามัญศึกษา

5. ครูใหญ่ หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ จากโรงเรียนในข้อ 3

6. อาคาร หมายถึงอาคารเรียน อาคารประกอบ และส้วม ในภาคศึกษา 9 สังกัดกรมวิสามัญศึกษา

7. อาคารเรียน หมายถึงอาคารที่ใช้ทำการสอนการเรียน ในภาคศึกษา 9 สังกัดกรมวิสามัญศึกษา

8. อาคารประกอบ หมายถึงอาคารที่ใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งนอกเหนือจากอาคารเรียน ในภาคศึกษา 9 สังกัดกรมวิสามัญศึกษา

9. สถานที่ หมายถึงบริเวณโรงเรียน เช่น สนาม และ ที่พักผ่อน ในภาคศึกษา 9 สังกัดกรมวิสามัญศึกษา

เอกสารในการค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ของโรงเรียน มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ในเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนบทความที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ลักษณะสำคัญของการวางแผนผังโรงเรียน (Engelhardt, 1956 : 626) มี 3 อย่าง คือ

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งแผนผังทั้งหมดของโรงเรียนด้วย โปรแกรมการสร้างโรงเรียนควรมีพื้นฐานจากปรัชญาของโรงเรียน หลักสูตร และ วิธีสอนทั่วไป ขนาดของชั้นเรียน ครู และ นักเรียน ตลอดจนที่ว่างควรจะกำหนดไว้ให้แน่ชัด ทั้งนี้ ควรจะได้ประชุมปรึกษาร่วมกันกับนักการศึกษาด้วย

2. การวางแผนผังของโรงเรียน จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับความต้องการทางการศึกษาของชุมชน และให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจ

3. เกี่ยวกับความสมบูรณ์ของอาคารต่าง ๆ ตามแผนที่กำหนดไว้ การก่อสร้างจะต้องได้รับการตรวจสอบควบคุมให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

การวางแผนผังโรงเรียน (Seagers, 1961 : 25) ถ้าจะให้ได้ดี จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ตั้งอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนและกว้างขวางพอเหมาะกับโครงการในปัจจุบันและสามารถที่จะขยายได้ในอนาคต
2. ตั้งอยู่ในที่ที่ปลอดภัย สวยงาม และสามารถให้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมกลางแจ้งและสันติภาพได้มากที่สุด
3. วางแปลนให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการในการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ
4. ควรจะได้อยู่ในที่ที่มีความเงียบพอสมควร เพื่อเหมาะในการเรียนการสอน และการบริการให้ความสะดวกต่าง ๆ
5. ควรอยู่ห่างจากที่ที่มีการจราจรแออัด
6. ควรจัดการจราจรทางเท้า และจักรยานแยกกับรถยนต์
7. จัดวางแปลนอย่างศิลปะในเรื่องของทางระบายลมและแสงสว่างธรรมชาติ
8. ภายในบริเวณ ได้จัดวางอาคารเหมาะสมกับหน้าที่ สวยงาม สะดวกสบาย และใช้ประโยชน์ได้ดี

เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2512 : 1 - 4) ที่ได้มาจากการตรวจสอบสภาพของโรงเรียนทั่วไป มีดังต่อไปนี้

ที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนควรตั้งอยู่ในที่ไปมาสะดวก ไม่ห่างจากย่านชุมชนมากเกินไป ที่ตั้งถูกสุขลักษณะ และ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม

บริเวณโรงเรียน โรงเรียนควรมีบริเวณเพียงพอให้นักเรียนได้เล่น พักผ่อนและปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรตามสมควร บริเวณได้รับการดูแล ตกแต่งให้เหมาะสมใช้การได้และอยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

อาคารเรียน อาคารเรียนอย่างน้อยเป็นอาคารกึ่งถาวรและใช้การได้ดี มีหลังคา เพดาน ฝาผนัง ประตูหน้าต่างที่สามารถกันแดด ลม และฝนได้ ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นอาคารถาวร มีห้องเรียนที่ทันสมัย ถูกสุขลักษณะและตรงตามความต้องการทางวิชาการ

จำนวนและขนาดของอาคารเรียน โรงเรียนมีจำนวนและขนาดของอาคารเรียนเพียงพอ กับปริมาณนักเรียน

สภาพของห้องเรียน ห้องเรียนอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ เป็นสัดส่วนเรียบร้อย

ขนาดของห้องเรียน ห้องเรียนมีเนื้อที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน คือ นอกจากมีที่สำหรับ ให้นักเรียนนั่งเรียนแล้ว ยังมีเนื้อที่เหลือพอสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้

สัญลักษณ์ในห้องเรียน ห้องเรียนจัดถูกสัญลักษณ์ในเรื่องการถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง และปราศจากสิ่งรบกวน เช่น เสียง ฝุ่น ควัน และสิ่งอื่น ๆ

ห้องอื่น ๆ นอกเหนือจากห้องเรียน มีดังต่อไปนี้

ห้องวิทยาศาสตร์ โรงเรียนควรจัดให้มีห้องวิทยาศาสตร์ขึ้นโดยเฉพาะ ถ้าสถานที่ไม่อำนวย ควรจัดให้มีมุมวิทยาศาสตร์ไว้ในห้องเรียนหรือที่หนึ่งใดที่เหมาะสม

ห้องหัตถศึกษาชาย, หัตถศึกษาหญิง โรงเรียนที่มีชั้นประถมตอนปลาย ควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการ ภูมิในวิชาหัตถศึกษาชาย หญิงโดยเฉพาะ และควรแยกเป็นเอกเทศให้ห่างจากห้องเรียนพอสมควร เพื่อป้องกันเสียงรบกวนไปถึงห้องเรียนอื่น

ห้องสมุด โรงเรียนควรมีห้องสมุดโดยเฉพาะ ถ้าสถานที่ไม่อำนวยควรจัดไว้ในห้องหนึ่ง ห้องใดที่เหมาะสม หรือ จัดเป็นมุมหนังสือไว้ในห้องเรียน ให้ครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์เต็มที่

ห้องประชุม โรงเรียนควรมีห้องประชุม ถ้ายังไม่มีห้องประชุมโดยเฉพาะ ควรดัดแปลง ห้องเรียนที่ติดกันเป็นห้องประชุมตามโอกาสที่จำเป็น

ห้องพยาบาล โรงเรียนควรมีห้องพยาบาล หรือ ที่พักรักษาพยาบาลสำหรับ โรงเรียนใหญ่มีนักเรียนมาก ควรจัดให้มีห้องพยาบาลขึ้นโดยเฉพาะ แต่สำหรับโรงเรียนเล็กมีนักเรียน น้อย อาจจัดเตียงพยาบาลไว้ในห้องใดห้องหนึ่งที่เหมาะสมและถูกสัญลักษณ์

ห้องสุขา ห้องสุขาควรมีให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน แยกกันชายหญิง ได้รับการเอาใจใส่ ดูแลให้สะอาดอยู่เสมอ และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน เช่น กระดาษชำระ น้ำ และอ่างล้างมือ เป็นต้น

องค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียน (สมบุรณ์ พรรณภาพ และคนอื่น ๆ , 2505 : 179-191)
โรงเรียนที่ดีควรมีสถานที่และบริเวณโรงเรียนที่ดี ประกอบด้วยลักษณะดังนี้ .-

1. ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากย่านชุมชนจนเกินไป แต่อยู่ห่างจากย่านที่จอแจและสกปรก
2. ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ชื้นแฉะ ไม่เป็นหลุมเป็นบ่อมากจนเกินไป และไม่เป็นที่ที่น้ำขัง

ตลอดปี ที่ดินเป็นดินปนทรายหรือดินแดง

3. มีบริเวณกว้างพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
 4. มีสนามสำหรับเด็กเล่นอย่างเพียงพอ สนาม ควรจัดไว้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก
 5. ตั้งอยู่ในที่ที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และ ภัยอันตราย
 6. ตั้งอยู่ในที่ที่ปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ
 7. มีการปลูกต้นไม้และดอกไม้เพื่อความสวยงามและความร่มรื่น มีบรรยากาศน่าอยู่
- โรงเรียนที่ดีจะต้องมีอาคารเรียนที่ดี คือ

1. มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
2. ตั้งอยู่ในทิศทางที่ลมประจำพัด เพื่อช่วยในการถ่ายเทอากาศได้ดี
3. ตั้งอยู่ในทิศทางที่แสงสว่างจะเข้าในห้องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
4. มีสภาพดีพอที่จะกันแดด ลม และฝนได้เป็นอย่างดี
5. มีความแข็งแรง ป้องกันอันตรายและอุบัติเหตุได้ดี
6. มีความสะอาดสบายพอสมควร
7. มีความสวยงามน่าอยู่
8. ได้รับการปรับปรุงและดูแลให้สะอาดสวยงามอยู่เสมอ

เกี่ยวกับอาคารสถานที่ (จันทร์ ชุ่มเมืองปัก และอารี ฉิมบ้านไร่, 2504 : 453) ในสถานที่ตั้งโรงเรียนควรเป็นย่านกลางไปมาสะดวก มีถนนผ่านและห่างจากแหล่งชุมชนที่เป็นตลาด โรงฆ่าสัตว์ โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น โรงสี โรงเลื่อย โรงน้ำแข็ง ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีเสียง และกลิ่นรบกวน

แผนผังของโรงเรียน ต้องคำนึงถึงอาคารเรียน ทิศทางลม แดด ฝน แสงสว่าง ประตู หน้าต่าง การเห็น อากาศในห้อง การจัดโต๊ะ ม้านั่ง และอาคารประกอบอื่น ๆ เช่น หอวิทยาศาสตร์ หอสมุด ฯลฯ ควรจัดวางให้เหมาะสม

อาคารสถานที่ (ปิ่น มาลากุล, 2506 : 136 - 145) ในเรื่องถิ่นที่จะตั้งโรงเรียนควรอยู่ใกล้ชุมชนเพื่อความสะดวกแก่การไปมา แต่ตัวตึกไม่ควรอยู่ใกล้ถนนเพื่อมิต้องรับความรบกวนต่าง ๆ

เช่น ฝุ่น และเสียงยวดยานที่ผ่านเข้ามา และควรให้ใกล้บ้านคน เพราะบ้านคนอาจให้ความรบกวนได้ไม่น้อยเหมือนกัน

สถานที่ที่จะสร้างโรงเรียน ควรเป็นที่ที่มีอากาศดี ไม่แฉะชื้น และสูงพ้นระดับน้ำท่วม ในเวลาน้ำขึ้น ควรมีต้นไม้ใหญ่บ้าง ไม่เคยโล่งไปหมด ภายในเขตควรมีสวนนกกีฬา สนามเดินเล่น สระน้ำ

ตัวอาคารเรียน ควรมีรูปยาวเพื่อให้แสงสว่างและอากาศเข้าได้ทุกห้องเป็นอย่างดี วางความยาวตั้งฉากกับทิศทางลมประจำทิศ วางคานส่กักไปทางตะวันออกกับตะวันตก เพื่อให้ได้ระดับลม ซึ่งจะมาจากทิศใดก็ได้เต็มที่ และให้แสงส่องเข้าทางหน้าต่างถูกผนังน้อยที่สุด โรงเรียนที่ทำเป็นสองชั้น เป็นดีที่สุด

ห้องประชุม ต้องกว้างขวางสะอาดเรียบร้อย เพดานสูงและหน้าต่างประตูกว้างเพื่อรับและถ่ายเทอากาศได้สะดวก ที่คานขวางของห้องควรมียกพื้นเป็นเวทีสำหรับผู้ทำพิธี

ห้องรับประทานอาหาร มีลักษณะความกว้างยาวคล้ายห้องประชุม โรงเรียนมักใช้รวมกับห้องประชุม

นอกจากนั้นในโรงเรียนควรมีห้องสมุด ห้องพิพิธภัณฑ์ และห้องวิชาเฉพาะ ห้องปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์ ห้องวิชาชีพ ห้องดนตรี ห้องพยาบาล ห้องพัสดุ ห้องครูใหญ่ ห้องธุรการ ห้องน้ำ และห้องส้วม ห้องรับแขก ห้องนอนเวร ห้องกีฬาในร่ม ห้องโถงสำหรับเป็นที่ปิดประกาศต่าง ๆ ห้องพัสดุต่าง ๆ ห้องขายหนังสือและเครื่องใช้ในการเรียน ห้องครัว ห้องไว้รถจักรยาน ห้องภารโรง สิ่งที่มีทั้งหมดนี้นับว่าเป็นโรงเรียนที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นอุดมคติอันจะทำได้โดยต้องสิ้นเปลืองเงินทองมาก แต่ถาโรงเรียนใดทำใกล้อุดมคติมากเท่าใด ก็จะมีมากขึ้นเพียงนั้น

ที่ตั้งของโรงเรียนที่ดี (วิโรจน์ พูลสุข และอารักษ์ กาญจนพิทักษ์, 2505 ก : 157 - 177) ควรมีลักษณะที่ตั้ง ดังต่อไปนี้

1. ห่างไกลจากเสียงยวดยาน หรือ เสียงรบกวนอื่น ๆ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้ถนนใหญ่ ครูและนักเรียนเกิดความรำคาญต่อเสียงยวดยาน ทำให้ความสนใจของเด็กเสียไป นอกจากเสียงอันเป็นอุปสรรคในการเรียนการสอนแล้ว เด็กย่อมไม่ปลอดภัยจากยวดยาน การแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องนี้ โรงเรียนควรทำรั้วกัน เพื่อไม่ให้เด็กได้มีโอกาสออกมาวิ่งเล่น การจราจรในโรงเรียนก็ต้องควบคุมให้เหมาะสมด้วย

2. ห่างไกลจากกลิ่นเหม็นหรือสิ่งปฏิกูลเน่ามูก เช่น ไม่อยู่ใกล้กับโรงฟอกหนัง โรงทำขนมจีน โรงเลี้ยง เป็ด ไก่ โรงงานทำปุ๋ย แหล่งทิ้งขยะมูลฝอย โรงฆ่าสัตว์

3. โรงเรียนควรตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น ตั้งอยู่ใกล้วัด สวน หรือภูมิประเทศที่ร่มรื่นปลอดโปร่ง เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนทั้งทางกายและจิตใจ อยู่ห่างไกลจากสิ่งยั่วยุ อันจะทำให้เด็กมีความโน้มเอียงไปในทางที่ชั่วได้ เช่น สำนักหมิงนครโสเภณี บ่อนการพนัน หรือเสียงมรสุวาศอันหยาดคายของชนชั้นต่ำหรือบ่อนอบายมุขอื่น ๆ

4. โรงเรียนควรตั้งอยู่บนที่สูง พื้นดินเป็นกรวดทราย น้ำซึมได้ง่าย ทำให้โรงเรียนสะอาด โรงเรียนไม่ควรตั้งอยู่ในที่ลุ่มหรือในที่ต่ำ ถ้าสร้างโรงเรียนในที่ต่ำเช่นนี้จะทำให้สิ้นเปลืองเงินมาก ข้อสังเกตสำหรับโรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่บนเนินเขาที่ค่อนข้างสูงและบางแห่งตั้งอยู่ริมทะเลเกินไป ข้อขัดข้องของโรงเรียนที่กล่าวนั้นคือ มีลมโกรกตัวเด็กตลอดเวลา ทำให้ผิวหนังแห้งผาก ครูก็ต้องใช้เสียงแข่งกับเสียงลมซึ่งพัดอยู่ตลอดเวลา

5. อาคารจะต้องตั้งให้ถูกทิศทางลม มีหลักเกณฑ์ง่าย ๆ อย่างว่าด้านสะกดหรือด้านที่แคบที่สุดของอาคาร จะต้องตั้งอยู่ในแนวทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ด้านยาวควรอยู่ในแนวทิศเหนือและทิศใต้ ดังนั้นทางด้านยาวของอาคารเรียนควรได้รับลมเต็มที่ ส่วนทางด้านแคบได้รับแสงแดด ประเทศที่อยู่ในเขตร้อน การตั้งอาคารเรียนดังกล่าวนี้ว่ามีประโยชน์มาก เพราะห้องเรียนจะไม่ร้อนอบอ้าวพร้อมกันตอนเช้าจะร้อนเฉพาะห้องริม ทางตะวันออก ตอนบ่ายจะร้อนแต่ห้องทางตะวันตก นอกจากนั้นยังมีโอกาสรับลมได้ทั่วถึงเท่ากันหมด เพราะประเทศไทยในแถบมรสุมมีลมพัด 3 ทาง คือ ลมที่พัดมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงใต้และตะวันตกเฉียงใต้

หากสิ่งแวดล้อมอย่างอื่นบังคับไม่ให้ปลูกสร้างอาคารเรียนตามทิศทางดังกล่าวนี้ ก็มีวิธีปลูกต้นไม้พุ่มชนิดยืนต้นเพื่อกันแสงแดดไม่ให้ร้อนเกินไป หรือจัดทำทางระบายลมโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้พัดลม เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

6. มีโครงการขยายขยายได้ ความเจริญของบ้านเมืองในอนาคตจะต้องมีอยู่อย่างแน่นอน ภายในไม่ช้าโรงเรียนที่รับนักเรียนได้พอดี ๆ ในขณะนี้ อีกไม่กี่ปีข้างหน้าจะคับแคบ ผู้ริเริ่มก่อตั้งอาคารเรียนจะต้องมีความรู้หลักทางเศรษฐกิจสักเล็กน้อยว่า "การเพิ่มขึ้นของพลเมืองจะต้องเป็นไปตามอนุกรมเลขคณิต" จึงต้องมีแผนการขยายต่อเติมได้เมื่อพลเมืองเพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ข้างต้น ถือกันเป็นหลักว่าในโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีเนื้อที่อย่างน้อย 12 ไร่ครึ่งต่อจำนวนนักเรียนประมาณ 100 คน

และเพิ่มขึ้นอีก 2 ไร่ทุกจำนวน 100 คนที่เพิ่มขึ้น ส่วนโรงเรียนมัธยมจะต้องมีเนื้อที่ 15 ไร่ คอ
นักเรียน 100 คน

7. โรงเรียนควรจะให้ความสะดวก และความปลอดภัยต่อการไปมาของเด็ก ไม่ควร
จะอยู่ห่างแหล่งชุมชนเกินกว่า 2 กิโลเมตร อย่างไรก็ตามเงื่อนไขนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยขึ้น
กับความเจริญของบ้านเมืองและความสะดวกในการคมนาคม

ในอาคารเรียนหลังหนึ่ง ๆ นั้น ถ้าเป็นไปได้แล้ว ควรจะมีห้องประกอบต่าง ๆ ถ้า
หากว่าไม่อาจจัดเป็นห้องเฉพาะวิชาได้ ก็จัดเป็นมุมก็ได้ ห้องประกอบที่จัดให้มีขึ้นในอาคารเรียน
ควรมีดังนี้

1. ห้องครูใหญ่ ควรอยู่คานหน้าของโรงเรียน เมื่อเวลามีคนมาติดต่อจะไม่ ต้องเดิน
ผ่านห้องเรียน ซึ่งจะให้ความสนใจของนักเรียนเสียไปโดยไม่จำเป็น และถ้าเป็นห้องที่จะสอส่ง
คูแล็กการทั้งปวงของโรงเรียนได้ทั่วถึงก็ยิ่งดี เมื่อห้องกว้างขวางพอก็ควรจัดห้องรับแขกไว้ด้วย
ภายในห้องจะต้องจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้ปกครองและนักเรียนจะเกิดความเลื่อมใสและรู้สึก
ว่ามีความศักดิ์สิทธิ์นานับถือ เป็นการช่วยการปกครองได้ส่วนหนึ่ง

2. ห้องพักรุ ห้องพักรุควรเป็นห้องที่สบายพอสมควร อุปกรณ์เครื่องใช้ควรมีไว้ให้
พร้อม เช่น มีห้องน้ำอยู่ใกล้ ๆ มีที่ใส่น้ำดื่ม โต๊ะทำงานควรจัดให้เป็นระเบียบ มีพจนานุกรม หนังสือ
อ่าน หรือตำราต่าง ๆ ที่ครูจะหาความรู้ได้ ในห้องพักรุไม่ควรแบ่งเป็นหลายห้อง เพราะการทำ
เช่นนั้นอาจเป็นช่องทางให้ครูแตกแยกกัน ห้องพักรุควรอยู่ใกล้ห้องครูใหญ่ เพื่อสะดวกในการติดต่อ
และสั่งงาน หรือจะปรึกษารื้อหรือบางที่ครูใหญ่จะได้มีโอกาสเห็นความประพฤติและนิสัยของครูน้อย
ได้บ้าง

3. ห้องสมุด ควรจัดไว้เฉพาะคานใดคานหนึ่งของอาคาร เพื่อให้พ้นจากเสียงรบกวน
จัดไว้ในที่สงบมีทางเข้าแต่เพียงทางเดียวเพื่อป้องกันหนังสือและของหาย และใช้คนดูแลห้องสมุด
น้อยคน ควรมีทางออกในยามฉุกเฉินด้วย ที่เก็บหนังสือหรือชั้นของหนังสือควรไว้กลางห้องเพื่อความ
สะดวกในการหยิบอ่าน

4. ห้องพิพิธภัณฑ์ ควรจัดห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องให้เป็นพิพิธภัณฑ์ ถ้าหาไม่ได้
จะจัดไว้ในห้องสมุดก็พอจะใช้ได้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เห็นของจริงและสร้างนิสัยในการ
สร้างสม วัตถุสิ่งของที่สะสมถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเป็นอันดับแรก และรวบรวมไว้ให้เป็น
ระเบียบ แบ่งไว้เป็นพวก ๆ เพื่อสะดวกในการใช้

5. ห้องพยาบาล ในวันหนึ่ง ๆ อาจจะมีนักเรียนเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ได้รับ อุบัติเหตุบ้าง ปวดหัวเป็นไข้ธรรมดาบ้าง ไม่เกินความสามารถของโรงเรียนที่จะเยียวยาได้ โรงเรียนจึงควรมีห้องพยาบาล ถ้าจัดเป็นเอกเทศจะดีมาก และควรจัดให้สะอาดเรียบร้อย โปร่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก ข้อที่จะต้องยึดถือเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ "ห้องพยาบาลเป็นห้องสำหรับ คนป่วยโดยเฉพาะ" ไม่ใช่ห้องที่ครูจะใช้พักผ่อนหลับนอนเป็นอันขาด

6. ห้องประชุม ห้องประชุมมีความสำคัญมาก ไม่ควรใช้อย่างพร่ำเพรื่อ ห้องประชุม คือห้องเรียนที่มีครูใหญ่เป็นครูประจำชั้น วิชาที่สอนคืออุดมคติที่มุ่งหมายจะมอบให้เป็นสมบัติของ นักเรียน ห้องประชุมเป็นห้องสำคัญเกี่ยวกับการอบรมเด็ก และเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน บางที่จัดแยกต่างหากจากอาคารเรียน บางที่ก็อยู่ภายในอาคารเรียน ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยสำคัญมาก เวลามีการประชุมครูทุกคนต้องเข้าประชุมด้วย

7. ห้องอาหาร ห้องที่สำคัญต่อจากห้องประชุม คือ ห้องอาหารหรือโรงอาหาร ครูที่มี หน้าที่คอยควบคุมการจำหน่ายอาหารต้องคอยดูแลการรับประทานอาหารของเด็กด้วย เริ่มต้นด้วยความสะอาดในการประกอบอาหาร คุณภาพของอาหารตลอดจนมารยาทในการรับประทานอาหาร โรงเรียนควรจัดห้องอาหารสำหรับให้นักเรียนใช้เป็นที่รับประทานอาหารกลางวัน หากจัดเป็นห้อง หรือโรงอาหารไม่ได้ ก็ควรจัดให้มีที่สำหรับรับประทานอาหารให้เป็นที่เป็นทาง อย่าปล่อยให้เด็กเรียน นั่งรับประทานอาหารบนพื้นดิน ตามบันไดหรือเดินรับประทาน ควรฝึกให้เด็กรู้จักเข้าแถวเพื่อซื้ออาหาร

หลักเกณฑ์ในการเลือกทำเล (Reader, 1958 : 210) มีสิ่งที่ควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. ควรมีระยะทางใกล้ หรือมีการคมนาคมให้นักเรียนไปมาสะดวก ถ้าเดินไปนักเรียนมัธยมจะต้องไม่เดินเกินกว่า 1 ไมล์ครึ่ง

2. ควรตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งปราศจากสิ่งที่เป็นภัยต่อจิตใจและร่างกาย

3. ขนาด รูปร่าง และภูมิประเทศจะต้องได้มาตรฐาน คือ มีเนื้อที่มากพอสำหรับสร้างอาคาร สนามเด็กเล่น สวนทดลอง และจำนวนของนักเรียนที่จะเพิ่มต่อไป โรงเรียนมัธยมต้องมีพื้นที่ 10 เอเคอร์ขึ้นไปและควรจะมี 1 เอเคอร์ต่อนักเรียนทุก ๆ 100 คน รูปร่างควรมีลักษณะกว้างตอยาวในอัตราส่วน 2 ต่อ 3 หรือ 3 ต่อ 4 หรือ 4 ต่อ 5 และภูมิประเทศจะต้องมีสภาพที่ใช้ดำเนินการได้ทันที ไม่สิ้นเปลืองในการปรับปรุงมากนัก

4. ดิน ควรมีลักษณะแห้งเร็ว ไม่มีสิ่งทำให้เกิดการสึกรอน้ำง่าย สามารถสร้างสวน สนามได้ ดินที่ดีมีลักษณะเป็นดินร่วน

5. มีราคาถูกทั้งที่ดินและอาคาร

6. มีการระบายน้ำโดยธรรมชาติ หรือสามารถสร้างระบบระบายน้ำได้ง่าย

7. มีน้ำใช้เพียงพอและคุณภาพดี

8. ทำเลควรมีแสงอาทิตย์ส่องตลอดวัน

การศึกษาอิทธิพลของขนาดห้องเรียนต่อผลการเรียนและความพอใจของนักเรียน (Brain, 1968 : 1066) ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเรียนที่มีขนาดพอเหมาะหรือมีขนาดกว้างขวาง จะมีความพอใจในสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน และไม่มีความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอระหว่างขนาดของห้องเรียนกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนในห้องนั้น ๆ

จากการวิจัยและการทดลอง (Mc Clurkin, 1964 : 122) ปรากฏผลว่าห้องเรียนไม่ควรมีความกว้างยาวแน่นอนตายตัวเท่ากับทุกห้อง ควรจะกว้างใหญ่พอที่จะสอนนักเรียนกลุ่มใหญ่ให้ได้ประสิทธิภาพเท่ากับกลุ่มเล็ก ๆ ในปี 1922 ได้เปลี่ยนแปลงห้องเรียนมาเป็นขนาด 22 X 16 ตารางฟุต เพื่อให้นักเรียน 40 คนอยู่ได้อย่างสบาย

ขนาดของโรงเรียนมัธยม (Mc Clurkin, 1964 : 69 - 70) ควรมีเนื้อที่ 25 ไร่ และเพิ่มขึ้น 2 ไร่ครั้งต่อนักเรียน 100 คน เป็นอย่างน้อย ไม่ควรอยู่ติดถนนใหญ่ ควรมีถนนทั้งด้านหน้า และด้านหลังเป็นทางสายรอง ดินควรเป็นดินชนิดที่จะระบายน้ำได้รวดเร็ว เมื่อฝนตก น้ำไม่ขัง และสามารถปลูกต้นไม้ได้ดี พื้นที่รับเป็นสนามเล่นได้ ไม่ควรเป็นระดับเดียวกันตลอด

ขนาดของโรงเรียนที่พอเหมาะนั้น (Alexander, 1951 : 195) ยังสรุปแน่นอนไม่ได้ นักการศึกษาส่วนมากเชื่อว่า โรงเรียนมัธยมควรมีขนาดจำนวนนักเรียนอย่างน้อย 500 คน จึงจะมีประสิทธิภาพประหยัด บริการด้านการศึกษาได้ดี และพอเหมาะกับความต้องการของนักเรียนชายหญิง ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในเมืองที่สามารถจัดได้อย่างเหมาะสม อาจมีนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ถึง 2000 คน

ขณะนี้กรมวิสามัญศึกษา (ประจวบ คำบุณย์รัตน์, 2513 : 1) ได้มีแนวความคิดที่จะได้ที่ดินสำหรับการสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาให้กว้างขวาง อย่างน้อยโรงเรียนระดับอำเภอจะมีที่ดินไม่น้อยกว่า 35 ไร่ ระดับจังหวัดไม่ควรน้อยกว่า 70 ไร่ เรื่องนี้เกิดจากแนวความคิดที่ว่าการจัดโรงเรียนนั้นถ้าจะให้เหมาะสม ควรจะได้แบ่งเขตพื้นที่โรงเรียนออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ส่วนที่ใช้เป็นที่สร้างอาคารเรียน
2. ส่วนที่เป็นที่สร้างโรงฝึกงาน
3. ส่วนที่เป็นสนามและที่พักผ่อนของเด็ก
4. ส่วนที่เป็นที่สร้างบ้านพักครู ภารโรง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกำลังครู มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ในเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนบทความที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ในเรื่องที่เกี่ยวกับกำลังครู (พนัส หันนาคินทร์, 2513 ก : 61 - 80) ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ การเลือกครูจึงต้องเลือกด้วยความระมัดระวัง และรอบคอบ โดยพิจารณาถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ทั้งทางกาย ความรู้ และประสบการณ์

ในโรงเรียนมัธยมปลาย วิชาที่สอนมีลักษณะเฉพาะ (Specialized) มากขึ้น ครูผู้สอนก็จะเชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ โดยเฉพาะ จึงนิยมจัดเป็นแผนกวิชาขึ้นเพื่อควบคุมวิชาการในแผนกนั้น ๆ ให้ได้ผลเต็มที่ ส่วนในโรงเรียนประถมนั้นไม่นิยมแยกวิชาออกเป็นวิชาเฉพาะ จึงไม่นิยมให้มีแผนกวิชา แต่เพื่อให้การสอนในแขนงวิชาต่าง ๆ คึกคัก จึงได้จัดให้มีศึกษานิเทศก์ประจำวิชาแทนหัวหน้าแผนกวิชา

ในโรงเรียนใหญ่ ๆ ครูใหญ่ไม่สามารถดูแลงานได้ทั่วถึง จึงต้องมีผู้ช่วยครูใหญ่คอยช่วยเหลือรับภาระในด้านงานประจำ การแต่งตั้งผู้ช่วยครูใหญ่ในบางกรณีก็แต่งตั้งตามหน้าที่ที่กระทำ เช่น ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ เป็นต้น

เมื่อมีครูมาใหม่ เพื่อให้การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์อันใหม่เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว โรงเรียนจึงจัดการปฐมนิเทศให้

อาชีพครูเป็นอาชีพที่จะต้องก้าวหน้าในทันความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และเพื่อสนับสนุนให้ครูได้เจริญขึ้นในระหว่างทำงาน โรงเรียนจึงส่งเสริมครูประจำการซึ่งอาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่คณะ เช่น จัด Workshop เป็นต้น

จะเห็นว่าในการดำเนินการของโรงเรียน และการจัดวางกำลังครูให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นไปด้วยความรวดเร็วเรียบร้อย และประหยัดทั้งกำลังงานและกำลังทรัพย์ แต่ได้ผลเต็มที่ตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ต้องอาศัยครูใหญ่ที่ดี

ครูใหญ่เป็นผู้นำในการบริหารงาน (พนัส หันนาคินทร์, 2513 ข : 58) จึงต้องเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณสมบัติอันดีทั้งส่วนตัวและคุณสมบัติทางวิชาชีพ เพื่อจะได้บริหารงานในด้านวิชาการด้านบริการนักเรียน และด้านธุรการได้เป็นอย่างดี ครูใหญ่ในฐานะผู้นำอาจใช้รูปแบบการบริหารงานแบบอัตตาธิปไตย หรือ แบบประชาธิปไตย ตามแต่ลักษณะและความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งตัวครูใหญ่เองด้วย อย่างไรก็ตาม การวิบัติแบบประชาธิปไตยในการบริหารในเมื่อบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะครูใหญ่ยังไม่พร้อม จะกลายเป็นการบริหารงานแบบตามสบาย ซึ่งเป็นภัยต่องาน และการบริหารงานต่อไปในภายหน้าเป็นอย่างยิ่ง

ในการบริหารงาน (พนัส หันนาคินทร์, 2513 ค : 81 -- 115) ครูใหญ่จะต้องพยายามสร้างความมั่นใจในการทำงานซึ่งถือว่าเป็นพลังอันสำคัญที่จะทำให้คณะครูทำงานได้อย่างสมบูรณ์ คือ นำใจในการทำงาน (Morale) การสร้างนำใจในการทำงาน มีหลักใหญ่อยู่สองประการ คือ ให้เกิดความพอใจในงานอาชีพที่กระทำ และความสามารถในการบริหารงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

องค์ประกอบอันสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดนำใจในการทำงาน คือ รายได้หรือการกำหนดอัตราเงินเดือนรวมทั้งการเลื่อนเงินเดือนโดยอาศัยผลงานที่ได้กระทำมา และในการที่จะประเมินผลงานที่ได้กระทำมาให้ได้ความจริงมากที่สุด โดยเสนอวิธีการและหลักเกณฑ์ในการประเมินผลของครูไว้เป็นแนวทางแล้ว

ในการบริหารงานของโรงเรียน เป็นความจำเป็นอันจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้บริหารจะต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ครู เป็นต้น ลักษณะความสัมพันธ์ควรจะต้องอยู่บนรากฐานแห่งความนับถือซึ่งกันและกันในฐานะเป็นมนุษย์

เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2511 : 17 - 18) มีหลักเกณฑ์สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนที่ดีย่อมจะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนในเรื่องของการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีด้วย ดังนั้น จึงพึงเล็งเกี่ยวกับการจัดบริหารตัวบุคคล โรงเรียนสามารถจัดครูเข้าสอนได้เหมาะสมกับวุฒิ ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลหรือไม่ สภาพการทำงานของครู กำลังใจ ความสามัคคีเป็นอย่างไร มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการวางโครงการสอน และประเมินผลงานบ้างหรือไม่ วิธีการควบคุมดูแลการทำงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างใดบ้าง ความสัมพันธ์

ระหว่างครูใหญ่และครูภายในโรงเรียนเป็นอย่างไร ครูมีปัญหอย่างไรบ้าง สวัสดิการที่จัดให้
แก่ครูและนักเรียนเป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น

ปัญหาสำคัญที่ผู้บริหารการศึกษาพบเสมอ (ประกิจ รัตนสุวรรณ, 2503 : 144)

มีดังนี้

ก. ในการพิจารณาบรรจุครู หรือการสอบคัดเลือกนักเรียนฝึกหัดครูนั้น ควรจะเลือก
เป็นพิเศษผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีบุคลิกลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นครูจริง ๆ โดยเฉพาะ
ในเรื่องอายุควรกำหนดให้สูงกว่าข้าราชการประเภทอื่น เพราะต้องมีความเป็นผู้ใหญ่สามารถ
อบรมสั่งสอนให้เด็กอยู่ในโอวาทได้

ข. บรรจุครูให้พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ครูใหญ่จะได้ไม่ต้องทำหน้าที่สอนมากเกินไป
มีเวลาทำงานด้านบริหารโรงเรียนบ้าง ครูพิเศษเฉพาะวิชา เช่น ครูพลศึกษา ครูศิลปศึกษา ยังมีไม่พอเพียง

ค. ควรมีการอบรมครูประจำการ เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในด้านวิชาการ วิธีสอน
และการวัดผลการศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ง. ควรจัดให้มีสวัสดิการครูบ้างพอสมควร เช่น มีโรงพยาบาลครู บ้านพักครูในท้องถิ่น
ทุรกันดาร

จากการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของครูใหม่ที่อาจารย์ใหญ่และผู้บริหารการศึกษา
ต้องการ (Kelly, 1954 : 67 - 72) โดยส่งแบบสอบถามไปยังสถาบันและโรงเรียนต่าง ๆ
ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในด้านการบริหารการศึกษาหรืออาจารย์ใหญ่เป็นผู้ตอบ ได้กล่าวว่าครูที่อยู่ในความ
ต้องการนั้น จะต้องได้รับการอบรม มีประสบการณ์ และมีคุณลักษณะส่วนบุคคลดี จะต้องมีความเป็น
ประชาธิปไตย

ลักษณะการสร้างความร่วมมือในการบริหารงาน (พจน์ เพชรบุรณิน, 2513 : 21 - 22)
สรุปได้ว่า

1. ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมรวมทั้งมีส่วนร่วม
ในการทำงานอย่างเต็มที่
2. ทำความเข้าใจและตกลงกันเกี่ยวกับงานระหว่างนายกับลูกน้องอย่างชัดเจน
3. มีการพบปะหารือกันอยู่เสมอ
4. การพิจารณาแก้ปัญหาหรืออุปสรรคของงานทำร่วมกัน
5. มีการบำรุงขวัญรวมทั้งการไว้วางใจซึ่งกันและกัน
6. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองรวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์

7. ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

ในการจัดชั้นและครู (วิโรจน์ พูลสุข และอารักษ์ กาญจนพิทักษ์, 2505 ข : 176 - 177) ในชั้นหนึ่ง ๆ ควรจัดให้นักเรียนเพียง 30 คน หรืออย่างมากไม่เกิน 35 คน เพราะถ้ามีนักเรียนมากกว่านี้ จะทำให้การสอนของครูไม่ทั่วถึง ทั้งการช่วยเหลือดูแลเด็กเป็นรายบุคคลตลอดจนการตรวจงานของเด็กไม่ได้ผลดี

นอกจากว่านนวนเด็กแล้วการจัดชั้นจะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถของเด็กด้วย ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับสติปัญญาเด็ก หรือในชั้นหนึ่ง ๆ มีเด็กมากเกินไป ก็ควรแยกเป็น 2 - 3 ห้อง การจัดชั้นที่ไม่ได้แยกเด็กตามลักษณะแตกต่างทางความสามารถนั้น จะมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กปัญญาทึบเรียนไม่ทันเพื่อน ส่วนในด้านตัวเด็กเองก็เกิดมีปมค้อยทางจิตใจที่ไม่สามารถทำตัวให้เท่าเทียมเพื่อนฝูงได้การจัดแยกเด็กปัญญาทึบออกจากพวก ย่อมก่อให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างเด็กสองประเภท เด็กที่มีปัญญาทึบก็เกิดความรู้สึกว่ามีปมค้อยและยอมขัดกับความจริงทางสังคมตลอดจนการเรียนรู้อันของเด็ก เพราะเด็กได้เรียนรู้จากเพื่อนเท่ากับครูเหมือนกัน

วิธีที่ดีที่สุดที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวให้ลดน้อยลงบ้าง มีผู้ให้ความเห็นว่าให้มีการแยกเรียนกันเฉพาะในบางวิชา เช่น วิชาที่เกี่ยวกับทักษะ มี เลขคณิต เขียน อ่าน ฯลฯ แต่ให้เรียนรวมกันในบางวิชา เช่น วิชาศิลป์ ทัศนศึกษา และพลานามัย เป็นต้น

สำหรับการสอนของครูและการเรียนของนักเรียนจะได้ผลดีเพียงใดบ้าง ย่อมขึ้นอยู่กับ การบรรจุครูเข้าชั้นให้เหมาะสมแก่ความสามารถเป็นประการสำคัญ อาศัยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. มีวุฒิ และความสามารถในตัวครูทั้งสองอย่าง การบรรจุเด็กเข้าชั้นก็หาค้นปัญหา แต่ถ้าครูมีวุฒิความสามารถบรรมอน หรือครูมีวุฒิค่าแต่ความสามารถสูง การบรรจุครูเข้าชั้นควรถือความสามารถเป็นใหญ่ ครูผู้มีความเชี่ยวชาญทางทฤษฎี ตื่นในหลักการใหม่เกี่ยวกับการสั่งสอนอบรม แต่ไม่นำทฤษฎีหรือหลักการนั้นออกมาใช้ กับครูที่นำทฤษฎีมาใช้ทั้งคุ่นโดยไม่คำนึงถึงระเบียบประเพณี และรากฐานเดิมของนักเรียนนั้น แตกต่างกันมาก แต่มีความบกพร่องปานกัน

2. ครูมีอายุมากควรให้ม้งานเบากว่า

3. ครูหญิง โดยปกติสอนชั้นต่ำดี

4. ชั้นต่ำสอนยากและหนักกว่าชั้นอื่น ๆ ต้องอาศัยความสามารถ

5. ควรผลัดเปลี่ยนกันสอนบ้าง เพื่อได้เปลี่ยนกันรับภาระหนัก ได้เปลี่ยนงาน นักเรียนจะได้พบครูใหม่ ๆ บ้าง

6. ตารางสอนต้องทำให้เสร็จก่อนเปิดภาคเรียน ครูจะได้ทราบและเตรียมตัว พอเปิดเรียนสอนได้ทันที ไม่เสียเวลา

7. การบรรจุครูเข้าชั้น จะถามความคิดเห็นกันได้บ้างต่อง่ายหลังที่ครูใหญ่ได้พิจารณาความสามารถแล้ว

ในด้านความอบอุ่นของครู (Wiles, 1955 : 52) ได้ศึกษาค้นคว้าทัศนคติของครูจำนวน 1000 คน เกี่ยวกับความพึงพอใจที่ครูต้องการ สรุปได้ว่าครูต้องการความเป็นอยู่ที่มั่นคง มีความอบอุ่นใจพอใจในอาชีพของตน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ต้องการได้รับการปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาของตนอย่างยุติธรรม มีความพอใจต่อผลงานในเรื่องต่าง ๆ และยินดีร่วมมือในการดำเนินการตามนโยบาย

ในการสำรวจทัศนคติของครูทั่วไป (กองการวิจัย, 2504 : 3 - 62) โดยข้อสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของครู ภาวะการสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ การสอนและการอบรมเด็ก การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ความคิดเห็นและความช่วยเหลือที่ต้องการ การสำรวจได้จากครูในโรงเรียนทุกประเภททั่วประเทศ โดยใช้ระเบียบวิธีสุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า ในบรรดาครูที่มีวุฒิด้วยกันปรากฏว่า ครูที่มีวุฒิ ป.ป. หรือเทียบเท่ามีจำนวนสูงสุด คือร้อยละ 31.79 รองลงมาเป็นครูที่มีวุฒิ ป.ร้อยละ 27.91 ครูที่มีปริญญาตรี ร้อยละ 1.23 ครูที่มีปริญญาโทร้อยละ 0.20 รวมเป็นครูที่มีวุฒิทั้งหมดร้อยละ 78.08 ส่วนครูไม่มีวุฒิมีร้อยละ 21.91 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่สูง

เกี่ยวกับสุขภาพของครู ปรากฏว่าร้อยละ 23.90 ตอบว่าไม่มีโรค เป็นโรคเกี่ยวกับพัน ร้อยละ 18.87 ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุด รองลงมาเป็นโรคเกี่ยวกับระบบการย่อยอาหารร้อยละ 15.45 และโรคเกี่ยวกับนิ่วร้อยละ 14.73

เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของครู ปรากฏว่าทั้งครูชายและครูหญิงตอบว่าใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือเป็นจำนวนสูงสุด คือร้อยละ 32.29

เกี่ยวกับรายได้ของครู ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 501 - 750 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.48 บ่งให้เห็นว่าครูส่วนมากรายได้ต่ำ

เกี่ยวกับอัตราชั่วโมงที่ทำการสอนใน 1 สัปดาห์ ปรากฏว่าครูร้อยละ 59.08 ที่ทำการสอนเกิน 24 ชั่วโมง ต่อหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งนับว่ามากพอสมควร

เกี่ยวกับโรงเรียนที่ทำการสอนในปัจจุบันกับภูมิสำเนาเดิม ปรากฏว่าครูร้อยละ 43.00 สอนอยู่ในภูมิสำเนาเดิมของตน ครูร้อยละ 42.36 ไม่ได้อสอนอยู่ในภูมิสำเนาของตน ซึ่งเป็นจำนวน ไม่น้อย จึงมักทำให้ครูชอย้ายจากโรงเรียนเดิม

เกี่ยวกับสาเหตุที่ต้องการย้ายจากโรงเรียนที่ทำการสอนอยู่ในปัจจุบัน ปรากฏว่าเหตุผล ที่ต้องการย้ายที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือ ต้องการจะอยู่ในที่ที่มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้

เกี่ยวกับความต้องการที่จะให้ทางราชการช่วยเหลือเกี่ยวกับที่พัก ปรากฏว่าต้องการให้ จัดบริการชื้อบ้าน และที่ดินให้แก่ครูเป็นจำนวนสูงสุด คือร้อยละ 43.48

เกี่ยวกับสวัสดิการและฐานะของครู (เทวี รัชตานนท์, 2506 : 72) ได้มีการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับสวัสดิภาพและฐานะของครูเทศบาลนครกรุงเทพ ปรากฏว่าครูเทศบาลนครกรุงเทพเป็นหญิง มากกว่าชาย ครูส่วนใหญ่มีภูมิสำเนาอยู่เกือบทั่วประเทศก่อนมาเป็นครูเทศบาลนครกรุงเทพ เคยมี อาชีพครูมาแล้วเป็นส่วนมาก ครูเป็นโสดมีจำนวนเกือบเท่า ๆ กับครูที่สมรสแล้ว ครูที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีจำนวนมากที่สุด ครูที่สมรสแล้วมีบุตรคนละ 2 - 5 คนเป็นส่วนใหญ่ ครูเทศบาลมีคน อยู่ในความอุปการะคนละมาก ๆ ครูมีวุฒิทางครู ป.ป.มีจำนวนมากกว่าวุฒิอื่น ครูที่มีวุฒิทางครูที่ต่ำ ลงไปจนถึงไม่มีวุฒิทางครูเลย มีจำนวนรวมกันมากกว่าครูมีวุฒิตั้งแต่ ป.ม.หรือเทียบเท่าขึ้นไป ผู้ไม่มี วุฒิทางครูยังเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาชีพเสียมากกว่าผู้ที่มีความรู้ทางวิชาสามัญ

จากการสำรวจทัศนคติต่อการสอนทั่ว ๆ ไปของครูอเมริกัน 5000 คน (N.E.A. Research Division, 1960 : 1359) ปรากฏว่าครูที่ยังคงยินดีเลือกอาชีพครูต่อไปนั้น เป็น ครูหญิงในเขตอยู่ในเมืองร้อยละ 66 และครูหญิงในชนบทร้อยละ 74 ครูชายอยู่ในเขตเมืองร้อยละ 44 และครูชายในชนบทร้อยละ 43 ส่วนครูไม่ยินดีเลือกอาชีพครูไปด้าบโอกาสเลือกอาชีพอื่นเป็นครูในชนบท ร้อยละ 5 ครูในเขตเมืองร้อยละ 8 ครูหญิง 1 ในทุก ๆ 8 คนยอมรับว่าเป็นอาชีพที่มีคุณค่าและน่า ตื่นเต้นมากที่สุด

ปัญหาของครูใหม่ในโรงเรียนมัธยม (วิทยา นาทอง, 2508 : 67) พบว่าในด้านการ สอนนั้น ครูใหม่ส่วนมาก (31.52 %) มีชั่วโมงสอนระหว่าง 16 - 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รองลงมา (28.26 %) สอน 22 - 24 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมี 10.90 % ของครูใหม่ที่สอนตั้งแต่ 25 ชั่วโมง ขึ้นไป โดยเฉลี่ยชั่วโมงสอนของครูใหม่ต่อสัปดาห์มีค่าเท่ากับ 20.1 ชั่วโมง สำหรับจำนวนวิชาที่สอน

พบว่าส่วนใหญ่(44.58 %) สอน 2 วิชา ส่วนผู้ที่สอน 3 และ 4 วิชา มี 18.39 % และ 14.18 % ตามลำดับ

จากการสำรวจภาวะของผู้สำเร็จปริญญาตรีวิชาการศึกษ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2497 ถึง 2503 (วนิดา นิโสม, 2505 : 71) พบว่า จำนวนผู้สำเร็จปริญญาตรีที่สำรวจทั้งสิ้น 1139 คน มีจำนวนชั่วโมงสอนในรอบสัปดาห์ 1 - 5 ชั่วโมง 21 คน (1.8 %) 6 - 10 ชั่วโมง 96 คน (8.4 %) 11 - 15 ชั่วโมง 220 คน (19.3 %) 16 - 20 ชั่วโมงขึ้นไป 65 คน (5.7 %) ที่เหลือ 127 คน (11.1 %) ไม่ตอบหรือไม่ชี้แจงชั่วโมงสอน

วิธีดำเนินการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้ดำเนินการเขียนเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางด้านการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำกับข้อมูล
5. สถิติวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิจัยปัญหาเรื่องนี้ ผู้เขียนได้กระทำกับกลุ่มตัวอย่างของครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ในภาคศึกษา 9 ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น หนองคาย เลย และสกลนคร

โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคนี้ที่สอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 มีจำนวน 21 โรงเรียน สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 5 มีจำนวน 8 โรงเรียน แบ่งตามประเภทของโรงเรียน เป็นโรงเรียนชาย 2 โรงเรียน โรงเรียนหญิง 3 โรงเรียน โรงเรียนสหศึกษา 24 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 29 โรงเรียน จำนวนโรงเรียนและประเภทของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น ได้ขอเท็จจริงมาจากเจ้าหน้าที่กอง - โรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

จำนวนครู อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคศึกษา 9 (กรมวิสามัญศึกษา, 2512 : 111 - 119) และรายละเอียดเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่โรงเรียนรัฐบาล ซึ่งสำรวจในวันที่ 30 มิถุนายน 2513 มีจำนวนทั้งสิ้น 478 คน ผู้เขียนได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนทุกโรงเรียนในภาคศึกษา 9 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2513 จำนวนทั้งสิ้น 591 ฉบับ ภายหลังที่ได้ทวงถามอีกครั้งหนึ่ง จึงได้รับแบบสอบถามคืนมา รวมทั้งสิ้น 458 ฉบับ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนที่ส่งไป

ตาราง 1

จำนวนครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล ภาคศึกษา 9 จำแนกตามสถานศึกษา

จังหวัด	เลขที่	ชื่อสถานศึกษา	จำนวนครู อาจารย์ ที่สำรวจ	จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม	หมายเหตุ
อุดรธานี	1	อุดรพิทยานุกูล	41	40	ไม่ได้รับแบบ สอบถามของ อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนอุดร- พิทยานุกูล
	2	สตรีราชินูทิศ	35	35	
	3	กุมภวาปี	13	13	
	4	นิคมสร้างตนเองเชียงพน	6	6	
	5	หนองหานวิทยา	8	7	
	6	ประชาสงเคราะห์ 7	6	5	
	7	บ้านดุงวิทยา	8	8	
	8	บ้านผือวิทยาสรค์	2	2	
ขอนแก่น	9	ขอนแก่นวิทยายน	49	38	
	10	กัลยาณวัตร	32	30	
	11	บ้านไผ่	20	18	
	12	น้ำพอง	7	7	
	13	แก่นนครวิทยาลัย	79	63	
	14	ชุมแพศึกษา	6	6	
	15	หนองเรือวิทยา	3	3	
หนองคาย	16	ปทุมเทพวิทยาคาร	44	41	
	17	ทาบอ	15	15	
	18	ชุมพลโพธิ์พิสัย	15	15	
	19	พานพร้าว	13	-	
	20	บึงกาฬ	9	8	
	21	เซกา	3	3	

ตาราง 1 (ต่อ)

จังหวัด	เลขที่	ชื่อสถานศึกษา	จำนวนครู อาจารย์ ที่สำรวจ	จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม	หมายเหตุ
เลย	22	สโสมสรวิทยาลัย	26	24	
	23	สตรีเลย	19	18	
	24	เคียงคาน	14	12	
	25	ศรีสองรักวิทยา	10	9	
สกลนคร	26	สกลราชวิทยานุกูล	64	32	
	27	สว่างศึกษา	17	17	
	28	มัธยมวานรนิวาส	7	6	
	29	มัธยมวาริชภูมิ	5	5	

การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผู้เขียนได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทั้งหลายในการวิจัย การที่ผู้เขียนเลือกแบบสอบถามใช้ในการวิจัยดังปรากฏในภาคผนวก เพราะเห็นว่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการวิจัยชนิดที่เป็นการสำรวจมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องนี้แบบสอบถามมีความจำเป็นอยู่หลายประการ คือ

1. มวลประชากรที่ใช้ในการวิจัยกระจัดกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ผู้เขียนไม่สามารถจะเดินทางไปจังหวัดนั้น ๆ เพื่อใช้วิธีสัมภาษณ์หรือสังเกตได้ เพราะกินเวลานานเกินไป

2. การใช้แบบสอบถามจะได้คำตอบที่แท้จริงที่สุด เพราะครุมีเวลาคิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน และมีโอกาสได้ตอบอย่างจริงใจที่สุด

การสร้างแบบสอบถาม ผู้เขียนได้ศึกษาถึงหลักการและวิธีสร้างแบบสอบถามของเบสต์ (Best, 1959 : 140 - 160) เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา(กรมสามัญศึกษา, 2510 : 1 17) การมัธยมศึกษาเรื่องการวางแผนกำลังคน และการศึกษาในประเทศไทย (Wronski, 2509 : 8 - 11) แบบสอบถาม สค.1 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2510 : 1) แบบสอบถามสภาพการศึกษาประถมศึกษา (คณะวิจัยการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2506 : 1 - 9)

แบบสอบถามมี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ถามเฉพาะครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่โดยตรง ในเรื่องเกี่ยวกับรายละเอียดตัวครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ โรงเรียน สถานที่ อาคาร การทำงานของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และครูในโรงเรียน ฉบับที่ 2 ถามเฉพาะครู อาจารย์ในเรื่องเกี่ยวกับรายละเอียดตัวครู อาจารย์ หน้าที่และเพื่อนครู

แบบสอบถามที่ได้สร้างเรียบร้อยแล้วได้นำไปทดสอบ (Pre - test) กับครูอาจารย์ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ในจังหวัดแพร่ นครสวรรค์ สบบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครราชสีมา กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และภูเก็ต แล้วได้นำมาปรับปรุงใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณา ร่วมกับอาจารย์กรรมการที่ปรึกษา เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

การแจกจ่ายแบบสอบถามและการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

ผู้เขียนได้ขอความร่วมมือจากโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ช่วยออกหนังสือนำส่งและส่งแบบสอบถามเป็นทางราชการ ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ในภาคศึกษา 9 ทุกโรงเรียนดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข. เพื่อให้การส่งแบบสอบถามเป็นไปอย่างมีระเบียบและเป็นที่เชื่อถือได้ว่าแบบสอบถามจะกลับคืนมาให้ผู้เขียนมากที่สุด แบบสอบถามเมื่อกรอกเสร็จแล้วโรงเรียนจะนำส่งกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดส่งคืนไม่เกินวันที่

10 พฤศจิกายน 2513

เมื่อครบตามกำหนดเวลา ผู้เขียนไปรับข้อมูลจากกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏว่าได้รับข้อมูลคืนเป็นจำนวน 27 โรงเรียน ฉบับของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ได้คืน 26 ฉบับ ฉบับของครู อาจารย์ ได้คืน 445 ฉบับ ผู้เขียนได้ขอให้กรมส่งหนังสือทวงถาม โรงเรียนที่ไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืนอีกครั้งหนึ่ง ตามความในจดหมายที่แสดงไว้ในภาคผนวก ข. โดยให้ส่งแบบสอบถามคืนถึงกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ภายในวันที่ 10 ธันวาคม 2513 ปรากฏว่าได้รับเพิ่มอีก 1 โรงเรียน เป็นฉบับของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ 1 ฉบับ ฉบับของครูอาจารย์ 13 ฉบับ

ด้วยวิธีการแจกจ่ายและรวบรวมแบบสอบถามดังกล่าว ทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง

การจัดกระทำกับข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด เป็นของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ 27 ฉบับ ของครู อาจารย์ 458 ฉบับ ผู้เขียนได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. สำนักรวบรวมแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับคืนมา เมื่อได้ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบต่าง ๆ ปรากฏว่าเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถทำการวิจัยได้ 485 ฉบับ เป็นของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ 27 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93 ของครู อาจารย์ 458 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86

2. แยกแบบสอบถามเป็น 2 พวกคือเกี่ยวกับอาคารสถานที่พวกหนึ่ง และเกี่ยวกับครูอีกพวกหนึ่ง

3. หาความถี่ของคะแนนทุก ๆ ข้อในฉบับของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ครู อาจารย์ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยและเรียงลำดับความถี่ของแต่ละขอย่อย ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ จะต้องอาศัยผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาประมวลเข้าด้วยกัน

4. วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ด้วยวิธีการทางสถิติ คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และความแปรปรวน (Variance) โดยใช้เครื่องคำนวณ (Calculator) เป็นเครื่องมือในการคำนวณหาสถิติต่าง ๆ

5. คำนวณข้อมูลทีวิเคราะห์ออกมาแล้วทำรายงานและสรุปผลการวิเคราะห์นั้น ๆ
สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. อัตราส่วนเปรียบเทียบเป็นร้อยละ (Percentage ratio) ใช้ในการเปรียบเทียบความถี่ของข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้แจกแจงและบันทึกไว้เป็นร้อยละ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

2. มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean) ใช้คำนวณหาเฉลี่ยของข้อมูลบางรายการ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูล
 $\sum X$ แทนผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
 N แทนจำนวนประชากรในกลุ่มนั้น

3. ความแปรปรวน (Variance) ใช้ทดสอบคะแนนเฉลี่ยของข้อมูลบางรายการ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$S^2 = \frac{N(\sum fx^2) - (\sum fx)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทนค่าความแปรปรวน
 $\sum fx$ แทนผลรวมความถี่ของค่าตอบในแบบสอบถาม
 N แทนจำนวนประชากรในกลุ่มนั้น

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ตามหัวข้อต่อไปนี้

อาคารสถานที่

1. ที่ตั้งของโรงเรียน
2. จำนวน ลักษณะ สภาพและสุขลักษณะของอาคารและห้องต่าง ๆ
3. การใช้ประโยชน์และการสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร
4. ปัญหาการดูแลรักษาอาคารสถานที่และความต้องการอาคารเพิ่ม

กำลังครู

1. จำนวน วุฒิ และประสบการณ์ของครู
2. การใช้และปัญหาการใช้กำลังครู
3. สวัสดิการและขวัญของครู

อาคารสถานที่

1. ผลการวิเคราะห์ที่ตั้งของโรงเรียน

จากผลการศึกษาแบบสอบถามของครูใหญ่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามระยะทางจากแหล่งชุมชน และจำแนก
เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนกับแหล่งชุมชน				
	ไม่ถึง 1 ก.ม	1 ก.ม.	2 ก.ม.	3 ก.ม.	มากกว่า 3 ก.ม.
อุดรธานี	3	3	—	—	1
ขอนแก่น	3	3	—	1	—
หนองคาย	3	—	2	—	—
เลย	—	3	—	1	—
สกลนคร	2	1	—	1	—
รวม จำนวน	11	10	2	3	1
ร้อยละ	40.74	37.04	7.41	11.11	3.70

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 85 ตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน โดยมีระยะทางจากแหล่งชุมชนไม่เกิน 2 กิโลเมตร ในจำนวนนี้ ร้อยละ 41 อยู่ห่างจากแหล่งชุมชนไม่ถึง 1 กิโลเมตร ที่มากกว่า 3 กิโลเมตรมีประมาณ ร้อยละ 4 เท่านั้น

ตาราง 3 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามระยะทางจากแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม
และจำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนกับแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม				
	ใกล้มาก	ใกล้	ปานกลาง	ไกล	ไกลมาก
อุดรธานี	1	1	—	3	2
ขอนแก่น	1	2	2	2	—
หนองคาย	—	1	1	2	1
เลย	—	1	1	1	1
สกลนคร	—	—	1	—	3
รวม จำนวน	2	5	5	8	7
ร้อยละ	7.41	18.52	18.52	29.60	25.93

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 74 ตั้งอยู่ห่างแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม เป็นต้นว่าบ่อนการพนัน สถานบริการที่ไม่สมควรสำหรับนักเรียน จึงสรุปได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสมดีแล้ว เพราะมี 2 โรง จาก 27 โรง ที่อยู่ใกล้แหล่งเสื่อมโทรมดังกล่าว

ตาราง 4 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามความสะดวกในการคมนาคมถึงโรงเรียน
และจำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความสะดวกในการคมนาคมถึงโรงเรียน				
	ไม่สะดวกเลย	ไม่สะดวก	สะดวกปานกลาง	สะดวก	สะดวกมาก
อุดรธานี	—	—	3	3	1
ขอนแก่น	—	—	—	3	4
หนองคาย	—	—	3	1	1
เลย	—	2	—	1	1
สกลนคร	—	1	—	2	1
รวม จำนวน	—	3	6	10	8
ร้อยละ	—	11.11	22.22	37.04	29.60

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 88 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสะดวกในการคมนาคม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการคมนาคมของนักเรียนและครูในภาคศึกษานี้ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดเลย

ตาราง 5 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามขนาดเนื้อที่ของโรงเรียน และจำแนก
เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ขนาดเนื้อที่ของโรงเรียน				
	ไม่เกิน 15 ไร่	16 - 25 ไร่	26 - 35 ไร่	36 - 45 ไร่	46 ไร่ขึ้นไป
อุดรธานี	1	2	1	-	3
ขอนแก่น	-	2	1	3	1
หนองคาย	-	2	-	2	1
เลย	-	2	-	-	2
สกลนคร	-	1	1	1	1
รวม จำนวน	1	9	3	6	8
ร้อยละ	3.71	33.33	11.11	22.22	29.63

จากตาราง 5 แสดงว่าโรงเรียนที่มีที่ดินระหว่าง 16 - 25 ไร่ มีมากที่สุดคือร้อยละ 33 รองลงมามี 46 ไร่ขึ้นไปจำนวนร้อยละ 30

จากข้อมูลนี้ชี้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ประมาณ 1 ใน 3 มีที่ดินระหว่าง 16 - 25 ไร่ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ของกรมวิสามัญที่กำหนดไว้ว่า โรงเรียนประจำอำเภอควรมีไม่น้อยกว่า 35 ไร่ โรงเรียนประจำจังหวัด 70 ไร่ แต่ก็มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งประมาณ ร้อยละ 30 ที่มีที่ดิน 46 ไร่ขึ้นไป ฉะนั้น อาจสรุปได้ว่ามีโรงเรียนที่มีที่ดินตามกฎหมาย และน้อยกว่ากำหนดของ กรมวิสามัญพอ ๆ กัน

ตาราง 6 แสดงจำนวนโรงเรียน แจกแจงตามสภาพที่ดินที่โรงเรียนตั้งอยู่ และจำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	สภาพของที่ดินที่โรงเรียนตั้งอยู่		
	ที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปี	น้ำท่วมบางปี	ที่ดอน
อุตรธานี	1	-	6
ขอนแก่น	-	-	7
หนองคาย	-	1	4
เลย	-	2	2
สกลนคร	1	-	3
รวม จำนวน	2	3	22
ร้อยละ	7.41	11.11	81.48

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 81 ตั้งอยู่ในที่ดอนน้ำไม่ท่วม เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ตั้งโรงเรียน มีโรงเรียนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นคือร้อยละ 11 และร้อยละ 7 ที่น้ำท่วมบางปี และน้ำท่วมทุกปีตามลำดับ

การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปีย่อมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การคมนาคม สนามกีฬา เป็นต้น แต่โรงเรียนในภาคศึกษา 9 ตั้งอยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปีเพียง 2 โรงเรียนเท่านั้น นับว่ามีปัญหาน้อย

ตาราง 7 แสดงการแจกแจงจำนวนสนามกีฬาของโรงเรียนและสภาพการใช้ จำแนก
เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	สนามกีฬาของโรงเรียน		
	ไม่มี	มีและใช้ได้บางฤดู	มีและใช้ได้ตลอดปี
อุดรธานี	2	3	2
ขอนแก่น	1	1	5
หนองคาย	1	2	2
เลย	1	1	2
สกลนคร	1	1	2
รวม จำนวน	6	8	13
ร้อยละ	22.22	29.60	48.15

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 78 มีสนามกีฬาของโรงเรียน
ในจำนวนนี้ร้อยละ 48 เป็นสนามกีฬาที่ใช้ได้ตลอดปี ซึ่งมีส่วนช่วยด้านพลศึกษาได้เป็นอย่างมาก
ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีสนามกีฬามีถึงร้อยละ 22 จะต้องหาทางแก้ไขโดยรีบด่วน เช่น หางบประมาณ
ซื้อที่ดินขยายบริเวณโรงเรียนให้กว้างออกไปให้เพียงพอที่จะสร้างสนามกีฬาของโรงเรียนได้

ตาราง 8 แสดงการแจกแจงรมไม้และที่พัคนอนของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน จำแนก
เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	รมไม้และที่พัคนอนของนักเรียน		
	ไม่มี	มีน้อย	มีพอเพียง
อุดรธานี	-	3	4
ขอนแก่น	1	2	4
หนองคาย	-	3	2
เลย	-	1	3
สกลนคร	-	3	1
รวม จำนวน	1	12	14
ร้อยละ	3.70	44.44	51.85

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 96 มีรมไม้และที่พัคนอน
ของนักเรียน ในจำนวนนี้โรงเรียนส่วนหนึ่งคือร้อยละ 44 จะต้องปลูกต้นไม้และจัดที่พัคนอนเพิ่มขึ้น
เพื่อให้พอเพียงกับความต้องการของนักเรียน ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีรมไม้และที่พัคนอนของนักเรียน
ในภาคศึกษานี้มีเพียง 1 โรงเรียนซึ่งจะต้องปรับปรุงเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

ตาราง 9 แสดงการแจกแจงแหล่งน้ำค้ำน้ำใช้ จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด		แหล่งน้ำ				
		ประปา	ชลประทาน	แม่น้ำ	คูหรือคลอง	น้ำฝน
อุดรธานี	น้ำดื่ม	5	2	—	—	4
	น้ำใช้	5	3	—	—	2
ขอนแก่น	น้ำดื่ม	3	2	—	—	—
	น้ำใช้	3	1	—	1	—
หนองคาย	น้ำดื่ม	2	1	—	—	2
	น้ำใช้	2	2	—	1	1
เลย	น้ำดื่ม	2	1	—	—	2
	น้ำใช้	1	1	2	1	2
สกลนคร	น้ำดื่ม	2	1	—	—	1
	น้ำใช้	2	2	—	—	—
รวม*	น้ำดื่ม จำนวน	14	7	—	—	9
	ร้อยละ	46.67	23.33	—	—	30.00
	น้ำใช้ จำนวน	13	9	2	3	5
	ร้อยละ	40.62	28.13	6.25	9.37	15.63

* คอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนทุกโรง คือร้อยละ 100 มีน้ำดื่มสำหรับนักเรียนที่
ถูกสุขลักษณะ คือ เป็นน้ำฝน น้ำประปา และน้ำจากบอบาตาล

ส่วนเรื่องน้ำสำหรับใช้ โรงเรียนส่วนใหญ่ คือร้อยละ 84 ใช้น้ำฝน น้ำประปา และน้ำจาก
บอบาตาลเช่นเดียวกัน มีโรงเรียนอีกร้อยละ 6 และร้อยละ 9 ที่ใช้น้ำจากแม่น้ำและคูหรือคลอง

นับว่าแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ของโรงเรียนในภาคศึกษานี้ อยู่ในเกณฑ์ที่ถูกสุขลักษณะดี มีโรงเรียน
บางส่วนใช้น้ำฝนเป็นน้ำดื่มและน้ำใช้ จึงเป็นการจำเป็นที่ฝ่ายบริการของกรมวิสามัญศึกษาคควรจะได้
จัดสรรวัสดุอุปกรณ์เพื่อรองและเก็บน้ำฝนให้แก่โรงเรียนนี้บ้าง

2. ผลการวิเคราะห์ จำนวน ลักษณะ สภาพและสุขลักษณะของอาคารและห้องต่าง ๆ
จากการศึกษาแบบสอบถามของครูใหญ่ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตาราง 10 แสดงการแจกแจงจำนวนโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียนในอาคารเรียน

จังหวัด	โรงเรียน		อาคารเรียน		ห้องเรียนในอาคารเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อุดรธานี	7	25.93	8	14.81	50	16.08
ขอนแก่น	7	25.93	15	27.78	103	33.12
หนองคาย	5	18.52	10	18.52	59	18.97
เลย	4	14.81	9	16.67	48	15.43
สกลนคร	4	14.81	12	22.22	51	16.40
รวม	27	100.00	54	100.00	311	100.00

จากตาราง 10 แสดงว่าจังหวัดที่มีจำนวนโรงเรียนมากที่สุดคือจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดขอนแก่น คือ มีโรงเรียนร้อยละ 26 ส่วนจังหวัดที่มีโรงเรียนน้อยที่สุด คือ จังหวัดเลย และจังหวัดสกลนคร คือ มีโรงเรียนร้อยละ 15

จังหวัดที่มีอาคารเรียนมากที่สุดคือจังหวัดขอนแก่น คือ มีอาคารเรียนร้อยละ 28 ส่วนจังหวัดที่มีอาคารเรียนน้อยที่สุดได้แก่จังหวัดอุดรธานี คือ มีอาคารเรียนร้อยละ 15

จังหวัดที่มีจำนวนห้องเรียนมากที่สุด คือ จังหวัดขอนแก่น มีห้องเรียนร้อยละ 33 ส่วนจังหวัดที่มีห้องเรียนน้อยที่สุดได้แก่จังหวัดเลย มีห้องเรียนร้อยละ 15

จะเห็นว่าจังหวัดเลยและจังหวัดสกลนครมีจำนวนโรงเรียนน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคศึกษาเดียวกัน น่าจะมีปัญหาเกี่ยวข้องที่ควรนำมาพิจารณาควบคู่กันไป เช่น จำนวนประชากร ความหนาแน่นของชุมชน ความต้องการที่เรียนของนักเรียน เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้เพียงพอต่อไป

ตาราง 11 แสดงการแจกแจงลักษณะอาคารเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ลักษณะอาคารเรียน				
	ศาลาวัค	ชั่วคราว	ไม้	ตึกครึ่งไม้	ตึก
อุดรธานี	—	1	4	2	1
ขอนแก่น	—	2	8	1	3
หนองคาย	—	1	8	—	1
เลย	—	—	8	1	—
สกลนคร	—	—	11	—	1
รวม จำนวน	—	4	39	4	6
ร้อยละ	—	7.55	73.58	7.55	11.32

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า อาคารเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 74 เป็นอาคารไม้ อาคารที่เป็นตึกมีจำนวนร้อยละ 11 ส่วนอาคารที่เป็นตึกครึ่งไม้และอาคารชั่วคราวมีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 8

ในภาคศึกษา 9 ไม่มีโรงเรียนที่ใช้ศาลาวัคเลย และมีอาคารชั่วคราวเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น นับว่าลักษณะอาคารเรียนในภาคศึกษานี้อยู่ในเกณฑ์ดี และมีอาคารเรียนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น

ตาราง 12 แสดงการแจกแจงอายุของอาคารเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	อายุของอาคารเรียน				
	ไม่ถึงปี	1 - 5 ปี	6 - 10 ปี	11 - 15 ปี	16 ปีขึ้นไป
อุดรธานี	-	5	1	1	1
ขอนแก่น	-	6	2	3	3
หนองคาย	-	4	4	1	1
เลย	-	3	1	2	3
สกลนคร	-	3	1	5	3
รวม จำนวน	-	21	9	12	11
ร้อยละ	-	39.62	16.98	22.64	20.76

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าอาคารเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 57 มีอายุไม่เกิน 10 ปี ส่วนอาคารที่มีอายุเกินกว่า 10 ปี มีร้อยละ 43 และมีประมาณร้อยละ 21 ที่มีอายุมากตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ซึ่งถ้าอาคารเหล่านี้ไม่ได้รับการบำรุงรักษาก็เท่าที่ควร อาจมีความจำเป็นที่จะต้องซ่อมแซมหรือสร้างใหม่

ตาราง 13 แสดงการแจกแจงสภาพอาคารเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	สภาพอาคารเรียน			
	ควรรื้อปลูกใหม่	ควรซ่อมแซม	พอใช้ได้	เรียบร้อยดี
อุดรธานี	1	2	2	3
ขอนแก่น	—	4	4	6
หนองคาย	—	2	5	3
เลย	3	—	4	2
สกลนคร	6	3	1	2
รวม จำนวน	10	11	16	16
ร้อยละ	18.87	20.75	30.19	30.19

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าสภาพของอาคารเรียนส่วนใหญ่ คือร้อยละ 60 ยังคงสภาพดี สามารถใช้เป็นที่เรียนได้ตามปกติ ส่วนอาคารเรียนที่ควรซ่อมแซมหรือควรรื้อ เพราะไม่อยู่ในสภาพที่จะใช้เป็นที่เรียนตามปกติได้มีจำนวนร้อยละ 40 ตัวเลขนี้แสดงว่า ยังมีอาคารเรียนจำนวนมากที่จะต้องซ่อมแซมหรือรื้อปลูกใหม่ ซึ่งคงจะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก

ตาราง 14 แสดงการรายเฉลี่ยสัญลักษณ์ของห้องเรียนแต่ละหลัง จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	การรายเฉลี่ย
อุดรธานี	2.479
ขอนแก่น	2.433
หนองคาย	2.483
เลย	2.056
สกลนคร	2.347
รวมทั้งภาค	2.367

- หมายเหตุ คำนำหน้า* 1 หมายความว่า ห้องเรียนมีขนาดแคบ แสงสว่างน้อย การถ่ายเทอากาศไม่ดี มีเสียง กลิ่น ฝุ่น หรือควันรบกวนเสมอ
- 2 หมายความว่า ห้องเรียนมีขนาด แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศพอใช้ได้ มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนเป็นบางครั้ง
- 3 หมายความว่า ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสม แสงสว่างพอเพียง การถ่ายเทอากาศดี ไม่มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวน

การคิดการรายเฉลี่ย** ถือว่าทุก ๆ อย่าง คือ ขนาด แสง การถ่ายเทอากาศ เสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนมีความสำคัญเท่ากัน

จากตาราง 14 แสดงว่าสัญลักษณ์ของห้องเรียนในภาคศึกษา 9 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ กล่าวคือ ห้องเรียนมีขนาด แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศพอใช้ได้ มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนเป็นบางครั้ง จังหวัดหนองคายมีสัญลักษณ์ดีกว่าห้องเรียนทุกจังหวัด จังหวัดเลยสัญลักษณ์ของห้องเรียนต่ำกว่าจังหวัดอื่น จึงควรได้รับการปรับปรุงมากกว่าที่อื่น ๆ

ตาราง 15 แสดงการแจกแจงจำนวนโรงเรียนที่มีและไม่มีห้องเฉพาะวิชา จำแนกตามประเภทของห้องเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ห้องเฉพาะวิชา					
	วิทยาศาสตร์		สังคมศึกษา		ศิลปศึกษา	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
อุดรธานี	2	5	—	7	—	7
ขอนแก่น	5	2	1	6	1	6
หนองคาย	3	2	—	5	—	5
เลย	1	3	1	3	—	4
สกลนคร	2	2	—	4	—	4
รวม จำนวน	13	14	2	25	1	26
ร้อยละ	48.15	51.84	7.41	92.59	3.70	96.30

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนที่มีห้องวิทยาศาสตร์มีจำนวนร้อยละ 48 ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีห้องวิทยาศาสตร์มีจำนวนร้อยละ 52

โรงเรียนที่มีห้องสังคมศึกษามีจำนวนร้อยละ 7 ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีห้องสังคมศึกษามีจำนวนร้อยละ 93

โรงเรียนที่มีห้องศิลปศึกษามีจำนวนร้อยละ 4 ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีห้องศิลปศึกษามีจำนวนร้อยละ 96

จากตารางนี้เราจะเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องเฉพาะวิชา ส่วนโรงเรียนที่มีห้องเฉพาะวิชาก็มีไม่กี่ประเภท ยังไม่พอเพียงกับความต้องการของนักเรียน สมควรที่จะได้จัดตั้งห้องเฉพาะวิชาให้มากขึ้น พร้อมทั้งต้องเพิ่มประเภทห้องเฉพาะวิชาอื่น ๆ เช่น ห้องภาษาไทย ห้องภาษาอังกฤษ ห้องคณิตศาสตร์ ในแต่ละโรงเรียน

ตาราง 16 แสดงสัญลักษณ์ของห้องเฉพาะวิชา จำแนกตามรายจังหวัด

จังหวัด	การรายเฉลี่ยสัญลักษณ์ของห้องเฉพาะวิชา		
	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ศิลปศึกษา
อุดรธานี	1.917	-	-
ขอนแก่น	2.692	3.000	2.667
หนองคาย	2.526	-	-
เลย	2.000	2.000	-
สกลนคร	2.250	-	-
รวมทั้งภาค	2.339	2.500	2.667

หมายเหตุ คำนวณน้ำหนัก* เช่นเดียวกับตาราง 14

การคิดการรายเฉลี่ย** เช่นเดียวกับตาราง 14

จากตาราง 16 นี้ แสดงว่าจังหวัดอุดรธานีมีห้องเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ มีสัญลักษณ์เป็นที่น่าพอใจ จังหวัดขอนแก่นมีห้องเฉพาะวิชาทุกสาขามีสัญลักษณ์น่าพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 2.667 - 3.000) จังหวัดหนองคายมีห้องเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์มีสัญลักษณ์น่าพอใจมาก จังหวัดเลยมีห้องเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา สัญลักษณ์น่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 2.000) จังหวัดสกลนครมีห้องเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์เพียงสาขาเดียว สัญลักษณ์น่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 2.250)

ทุกจังหวัดมีห้องเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งมีสัญลักษณ์อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 2.339) และมีบางจังหวัดที่ไม่มีห้องเฉพาะวิชาสังคมศึกษาและศิลปศึกษา

ตาราง 17 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีและไม่มีอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคาร
คหกรรมศิลป์ จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ประเภทอาคาร			
	ไม่มีอาคารใดเลย	มีแต่อาคาร อุตสาหกรรมศิลป์	มีแต่อาคาร คหกรรมศิลป์	มีทั้งสองอาคาร
อุตรธานี	4	—	2	1
ขอนแก่น	4	—	1	2
หนองคาย	2	1	—	2
เลย	1	1	1	1
สกลนคร	2	—	—	2
รวม จำนวน	13	2	4	8
ร้อยละ	48.15	7.41	14.81	29.63

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 48 ไม่มีทั้งอาคาร
อุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ รองลงมาคือร้อยละ 30 เป็นโรงเรียนที่มีทั้ง
อาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ ถัดไปคือร้อยละ 15 เป็นโรงเรียนที่มี
แต่อาคารคหกรรมศิลป์ และ มีโรงเรียนส่วนน้อยคือร้อยละ 7 ที่มีแต่อาคารอุตสาหกรรมศิลป์
เท่านั้น

ตาราง 18 แสดงการแจกแจงลักษณะอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์
จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัดและประเภทอาคาร	ลักษณะอาคาร				
	ศาลาวัด	ชั่วคราว	ไม้	ตึกครึ่งไม้	ตึก
อุดรธานี อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	1	-	-
อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	2	-	1
ขอนแก่น อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	1	-	1
อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	2	-	1
หนองคาย อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	3	-	-
อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	1	1	-
เลย อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	-	1	1
อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	1	-	1
สกลนคร อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	-	2	-
อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	-	2	-
รวม อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	5	3	2
ร้อยละ	-	-	50.00	30.00	20.00
อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	6	3	3
ร้อยละ	-	-	50.00	25.00	25.00

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่าอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ที่มีอยู่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 50 เป็นอาคารไม้ รองลงไปคือร้อยละ 30 เป็นอาคารตึกครึ่งไม้ และมีส่วนน้อยคือร้อยละ 20 ที่อาคารอุตสาหกรรมศิลป์เป็นตึก

อาคารคหกรรมศิลป์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 50 เป็นอาคารไม้ ส่วนอาคารคหกรรมศิลป์ที่เป็นตึกครึ่งไม้และตึกมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 25

แสดงว่าทั้งอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคารคหกรรมศิลป์ เป็นอาคารถาวรทั้งสิ้น

ตาราง 19 แสดงการแจกแจงจำนวนอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และคหกรรมศิลป์ จำแนกตาม
ช่วงอายุเป็นรายจังหวัด

จังหวัดและประเภทอาคาร		อายุอาคาร				
		ไม่ถึงปี	1 - 5 ปี	6 - 10 ปี	11 - 15 ปี	16 ปีขึ้นไป
อุดรธานี	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	1	-	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	1	-	2	-	-
ขอนแก่น	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	1	1	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	2	1	-	-
หนองคาย	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	3	-	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	2	-	-	-
เลย	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	2	-	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	2	-	-	-
สกลนคร	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	2	-	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	1	-	-	1
รวม	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	9	1	-	-
	ร้อยละ	-	90.00	10.00	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	1	7	3	-	1
	ร้อยละ	8.33	58.34	25.00	-	8.33

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่าอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ทั้งหมดคือร้อยละ 100 มีอายุไม่เกิน 10 ปี ส่วนอาคารคหกรรมศิลป์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 92 อายุไม่เกิน 10 ปี อาคารคหกรรมศิลป์เพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 8 ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป แสดงว่าอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ส่วนใหญ่ยังมีอายุไม่มากเกินไปนัก

ตาราง 20 แสดงการแจกแจงสภาพอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์
จำแนกตามรายจังหวัด

จังหวัดและประเภทอาคาร		สภาพอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และคหกรรมศิลป์			
		ควรรื้อปลูกใหม่	ควรซ่อมแซม	พอใช้ได้	เรียบร้อยดี
อุดรธานี	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	—	—	—	1
	อาคารคหกรรมศิลป์	—	—	1	2
ขอนแก่น	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	—	—	—	2
	อาคารคหกรรมศิลป์	—	2	—	1
หนองคาย	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	—	—	1	2
	อาคารคหกรรมศิลป์	—	—	1	1
เลย	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	—	—	1	1
	อาคารคหกรรมศิลป์	—	—	1	1
สกลนคร	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	—	—	2	—
	อาคารคหกรรมศิลป์	1	—	—	1
รวม	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	—	—	4	6
	ร้อยละ	—	—	40.00	60.00
	อาคารคหกรรมศิลป์	1	2	3	6
	ร้อยละ	8.33	16.67	25.00	50.00

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่าสภาพของอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ทั้งหมดคือร้อยละ 100 อยู่ในสภาพที่ยังใช้ได้ตามปกติ ส่วนอาคารคหกรรมศิลป์นั้น ส่วนใหญ่คือร้อยละ 75 ยังคงใช้ได้ตามปกติเช่นกัน มีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 25 ที่จะต้องซ่อมแซมหรือรื้อปลูกใหม่ ซึ่งคงจะต้องใช้เงินในการนี้มากพอสมควร

ตาราง 21 แสดงสัญลักษณ์อาคารอุตสาหกรรมศิลป์และคหกรรมศิลป์ จำแนกตาม
รายจังหวัด

จังหวัด	การรายเฉลี่ยสัญลักษณ์อาคาร	
	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	อาคารคหกรรมศิลป์
อุดรธานี	2.500	2.444
ขอนแก่น	2.750	2.588
หนองคาย	2.533	2.500
เลย	2.000	2.000
สกลนคร	2.333	2.500
รวมทั้งภาค	2.389	2.423

หมายเหตุ คำนวณจาก * เช่นเดียวกับตาราง 14

การคิดการรายเฉลี่ย** เช่นเดียวกับตาราง 14

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า สัญลักษณ์ของอาคารอุตสาหกรรมศิลป์อยู่ในเกณฑ์พอใช้และเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ มีขนาด แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศพอใช้ได้ มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนเป็นบางครั้งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.000 - 2.750

ส่วนสัญลักษณ์ของอาคารคหกรรมศิลป์ อยู่ในเกณฑ์พอใช้และเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ มีขนาด แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศพอใช้ได้ มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนเป็นบางครั้ง มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.000 - 2.588

ตาราง 22 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีและไม่มีโรงอาหาร หอประชุม จำแนกเป็น
รายจังหวัด

จังหวัด	ประเภทของโรงเรียน				
	ไม่มีโรงอาหาร รวมกับ หอประชุม	มีแต่โรงอาหาร	มีแต่หอประชุม	มีทั้งโรงอาหาร และหอประชุม แยกกัน	มีโรงอาหาร รวมกับหอประชุม
อุดรธานี	5	1	-	-	1
ขอนแก่น	1	2	-	1	2
หนองคาย	2	1	-	-	3
เลย	1	2	-	-	1
สกลนคร	2	1	-	-	1
รวม จำนวน	11	7	-	1	8
ร้อยละ	40.74	25.93	-	3.70	29.63

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 41 ไม่มีโรงอาหารรวมกับหอประชุม รองลงมาคือร้อยละ 30 เป็นโรงเรียนที่มีโรงอาหารรวมกับหอประชุม ถัดไปคือร้อยละ 26 เป็นโรงเรียนที่มีแต่โรงอาหาร โรงเรียนที่มีทั้งโรงอาหารและหอประชุมแยกกันมีเพียงจำนวนน้อยคือร้อยละ 4 ส่วนโรงเรียนที่มีแต่หอประชุมนั้นไม่มีเลย

จะเห็นว่าโรงเรียนที่มีโรงอาหารรวมกับหอประชุมมีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น อาจกล่าวได้ว่า ยังมีโรงเรียนในภาคศึกษานี้มากกว่าครึ่งที่ยังต้องการโรงอาหารรวมกับหอประชุม

ตาราง 23 แสดงการแจกแจงลักษณะโรงอาหาร หอประชุมและโรงอาหารรวมกับ
หอประชุม จำแนกตามรายจังหวัด

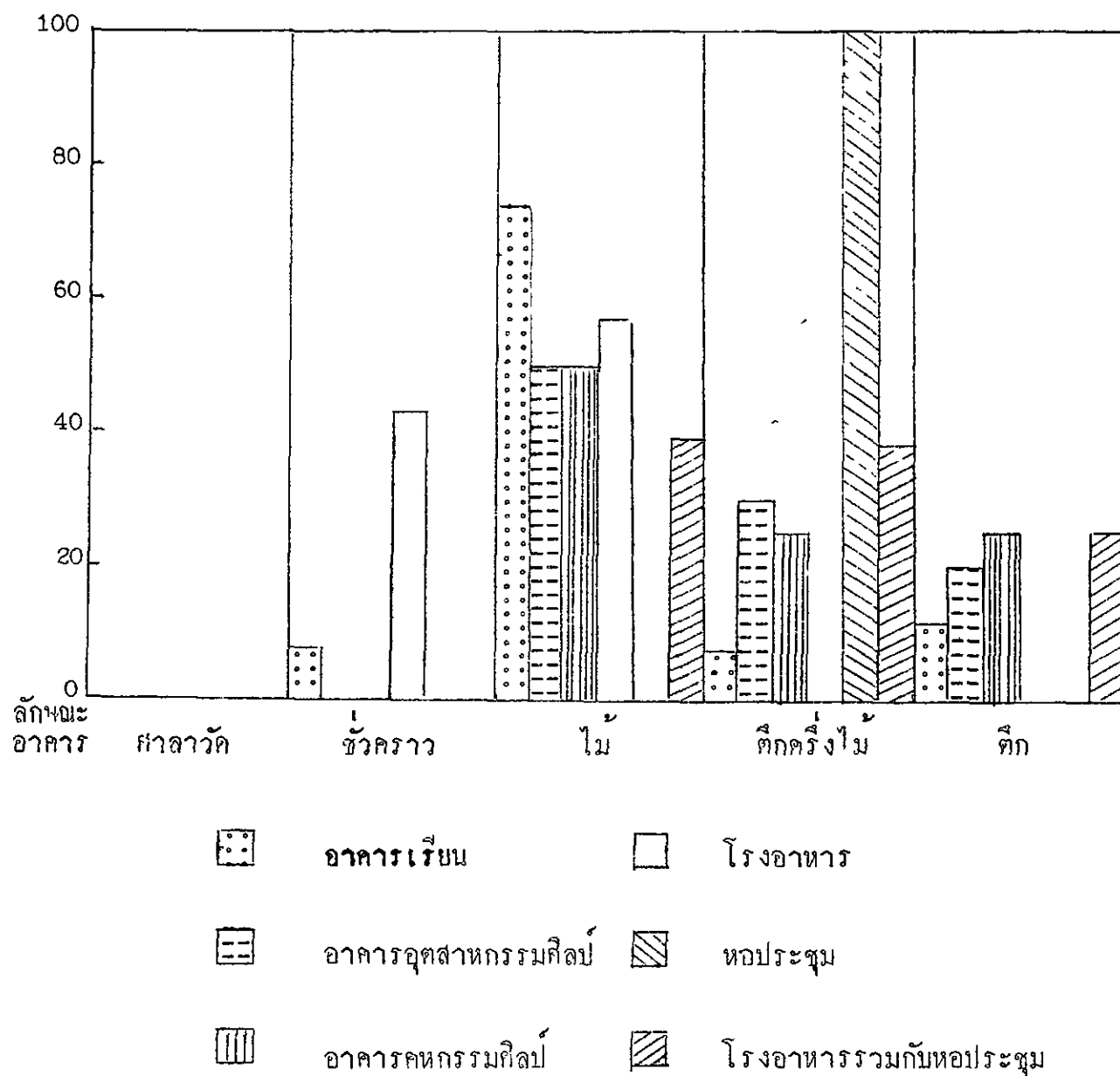
จังหวัดและประเภทอาคาร		ลักษณะอาคารของโรงอาหารและหอประชุม				
		ศาลาวิค	ชั่วคราว	ไม้	ตึกครึ่งไม้	ตึก
อุดรธานี	โรงอาหาร	-	1	-	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	-	-	1
ขอนแก่น	โรงอาหาร	-	1	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	1	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	1	-	1
หนองคาย	โรงอาหาร	-	-	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	1	2	-
เลย	โรงอาหาร	-	1	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	1	-	-
สกลนคร	โรงอาหาร	-	-	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	-	1	-
รวม	โรงอาหาร	-	3	4	-	-
	ร้อยละ	-	42.86	57.14	-	-
	หอประชุม	-	-	-	1	-
	ร้อยละ	-	-	-	100.00	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	3	3	2
	ร้อยละ	-	-	37.50	37.50	25.00

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่าลักษณะอาคารของโรงอาหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 57 เป็นอาคารไม้ ส่วนโรงอาหารที่เป็นอาคารชั่วคราวมีอยู่ร้อยละ 43

ลักษณะอาคารของหอประชุมจำนวน 1 โรง นั้น เป็นอาคารตึกครึ่งไม้ ส่วนโรงอาหารรวมกับหอประชุมร้อยละ 38 เป็นอาคารไม้และอาคารตึกครึ่งไม้เท่ากัน มีเพียงร้อยละ 25 ที่เป็นอาคารตึก

จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และเลย ยังมีโรงอาหารที่เป็นอาคารชั่วคราวอยู่ สมควรจะได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อสร้างอาคารถาวรต่อไป

การยลละ

ที่มา ตาราง 11, 18 และ 23

ภาพ 1 กราฟแท่งเปรียบเทียบลักษณะอาคารเรียน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับหอประชุม รวมกันในอาคารเดียวกัน

ตาราง 24 แสดงการแจกแจงอายุของโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับ
หอประชุมรวมกันในอาคารเดียวกัน

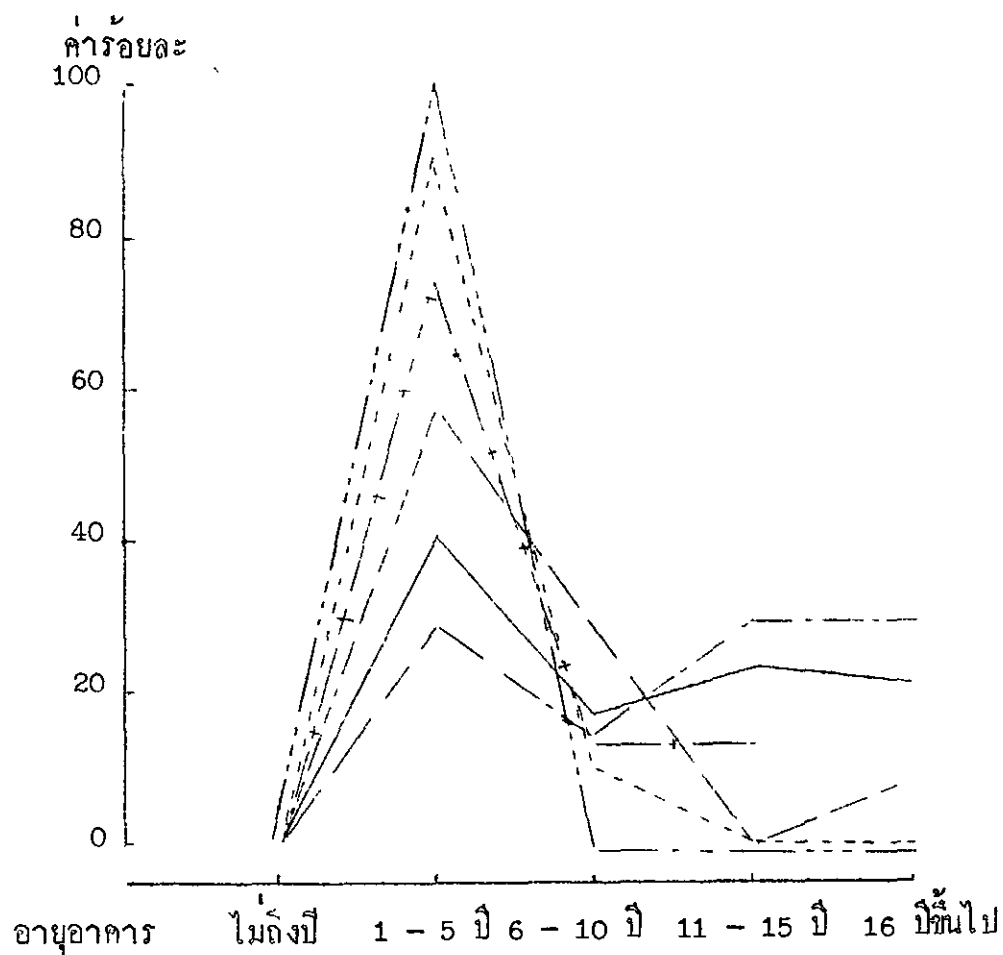
จังหวัดและประเภทของอาคาร		อายุของโรงอาหารและหอประชุม				
		ไม่ถึงปี	1-5 ปี	6-10 ปี	11-15ปี	16 ปีขึ้นไป
อุดรธานี	โรงอาหาร	-	-	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	1	-	-	-
ขอนแก่น	โรงอาหาร	-	-	-	1	1
	หอประชุม	-	1	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	2	-	-	-
หนองคาย	โรงอาหาร	-	1	-	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	2	-	1	-
เลย	โรงอาหาร	-	1	-	-	1
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	1	-	-
สกลนคร	โรงอาหาร	-	-	-	1	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	1	-	-	-
รวม	โรงอาหาร	-	2	1	2	2
	ร้อยละ	-	28.57	14.29	28.57	28.57
	หอประชุม	-	1	-	-	-
	ร้อยละ	-	100.00	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	6	1	1	-
	ร้อยละ	-	75.00	12.50	12.50	-

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่าโรงอาหารส่วนใหญ่ คือร้อยละ 57 อายุเกินกว่า 10 ปี ส่วนโรงอาหารที่มีอายุ 10 ปีลงมา มีจำนวนร้อยละ 43

หอประชุมจำนวน 1 หลัง มีอายุไม่เกิน 10 ปี

โรงอาหารกับหอประชุมส่วนใหญ่ คือร้อยละ 88 อายุไม่เกิน 10 ปี ที่อายุเกินกว่า 10 ปี มีจำนวนน้อยคือร้อยละ 12

โรงอาหารในจังหวัดขอนแก่น และเลย บางแห่งอายุมากกว่า 16 ปี ถ้าเป็นอาคารไม้ สภาพจะไม่แข็งแรงเท่าที่ควรนอกจากจะได้รับการดูแลรักษาอยู่เสมอ จึงสมควรจัดสร้างอาคารโรงอาหารร่วมกับหอประชุมให้ เพราะโรงอาหารร่วมกับหอประชุมเหมาะสมกับโรงเรียนทั่วไปทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอย ประหยัดที่ดิน และประหยัดเงินค่าก่อสร้าง

—————	อาคารเรียน
- - - - -	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์
—————	อาคารคหกรรมศิลป์
- - - - -	โรงอาหาร
—————	หอประชุม
— + — + —	โรงอาหารและหอประชุมรวมกัน
ที่มา	ตาราง 12, 19 และ 24

ภาพ 2 แสดงเส้นภาพเปรียบเทียบอายุอาคารเรียน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับหอประชุมรวมกัน ในอาคารเดียวกัน

ตาราง 25 แสดงการแจกแจงสภาพของโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับ
หอประชุมรวมกันในอาคารเดียว จำแนกรายจังหวัด

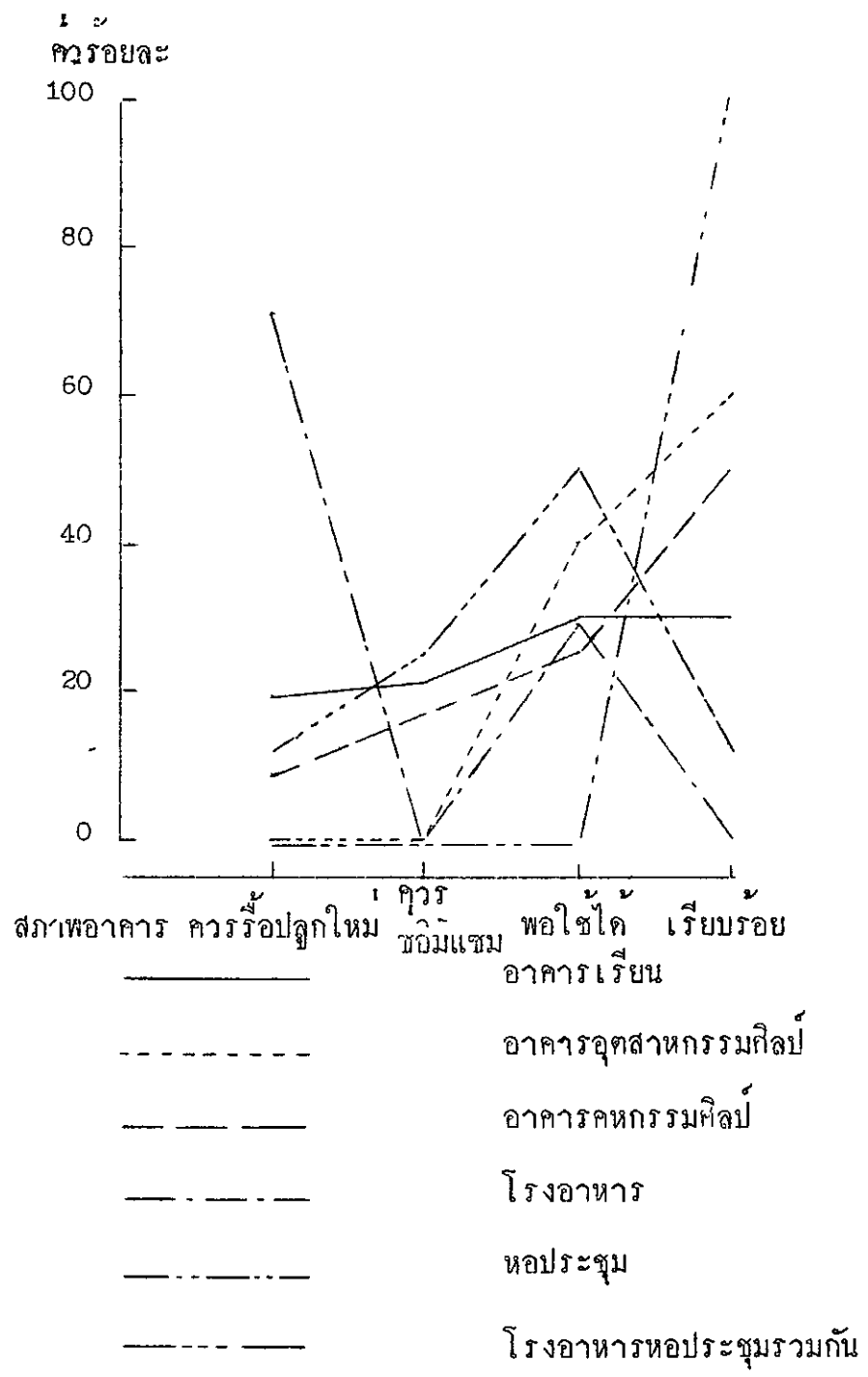
จังหวัดและประเภทอาคาร	สภาพอาคารโรงอาหารและหอประชุม			
	ควรรื้อปลูกใหม่	ควรซ่อมแซม	พอใช้ได้	เรียบร้อยดี
อุดรธานี โรงอาหาร	—	—	1	—
หอประชุม	—	—	—	—
โรงอาหารรวมกับหอประชุม	—	1	—	—
ขอนแก่น โรงอาหาร	1	—	1	—
หอประชุม	—	—	—	1
โรงอาหารรวมกับหอประชุม	1	—	1	—
หนองคาย โรงอาหาร	1	—	—	—
หอประชุม	—	—	—	—
โรงอาหารรวมกับหอประชุม	—	—	2	1
เลย โรงอาหาร	2	—	—	—
หอประชุม	—	—	—	—
โรงอาหารรวมกับหอประชุม	—	1	—	—
สกลนคร โรงอาหาร	1	—	—	—
หอประชุม	—	—	—	—
โรงอาหารรวมกับหอประชุม	—	—	1	—
รวม โรงอาหาร	5	—	2	—
ร้อยละ	71.43	—	28.57	—
หอประชุม	—	—	—	1
ร้อยละ	—	—	—	100.00
โรงอาหารรวมกับหอประชุม	1	2	4	1
ร้อยละ	12.50	25.00	50.00	12.50

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่าสภาพของอาคารโรงอาหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 71 ควรจะรื้อปลูกใหม่ มีโรงอาหารเพียงจำนวนน้อยคือร้อยละ 29 เท่านั้นที่ยังพอใช้ได้

อาคารหอประชุมจำนวน 1 หลังนั้นยังอยู่ในสภาพเรียบร้อยดี สามารถใช้ได้ตามปกติ

โรงอาหารรวมกับหอประชุม สภาพของอาคารส่วนใหญ่คือร้อยละ 63 ยังสามารถใช้ได้ตามปกติมีอยู่ร้อยละ 37 เท่านั้นที่ยังอยู่ในสภาพไม่เรียบร้อย ควรซ่อมแซมหรือรื้อปลูกใหม่

จากข้อมูลดังกล่าว ปรากฏว่าโรงอาหารจำนวนร้อยละ 71 จะต้องรื้อปลูกใหม่ สมควรที่ทางกรมวิสามัญศึกษาจะจัดเตรียมงบประมาณเพื่อการนี้ต่อไป

ที่มา

ตาราง 13, 20 และ 25

ภาพ 3 แสดงเส้นภาพเปรียบเทียบสภาพอาคารเรียน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์ โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารกับหอประชุมรวมกัน ในอาคารเดียวกัน

ตาราง 26 แสดงสัญลักษณ์ของโรงอาหาร หอประชุม โรงอาหารที่รวมกับหอประชุม
จำแนกตามประเภทอาคาร เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	สัญลักษณ์ของอาคาร		
	โรงอาหาร	หอประชุม	โรงอาหารที่รวมกับหอประชุม
อุดรธานี	2.000	—	1.667
ขอนแก่น	2.142	2.667	2.188
หนองคาย	2.333	—	2.500
เลย	2.222	—	1.833
สกลนคร	2.167	—	2.667
รวมทั้งภาค	2.186	2.667	2.250

หมายเหตุ คำนวณหนัก* เช่นเดียวกับตาราง 14

การคิดค่ารายเฉลี่ย** เช่นเดียวกับตาราง 14

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า โรงอาหารมีสัญลักษณ์ที่จัดว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ มีขนาด แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศพอใช้ได้ มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนเป็นบางครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.000 – 2.222

หอประชุมจำนวน 1 หลัง มีสัญลักษณ์เป็นที่น่าพอใจมาก กล่าวคือ มีขนาด แสงสว่างพอเพียง การถ่ายเทอากาศดี ไม่มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวน มีค่าเฉลี่ย 2.667

ส่วนโรงอาหารรวมกับหอประชุมมีสัญลักษณ์อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ และเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ มีขนาด แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศพอใช้ได้ มีเสียง กลิ่น ฝุ่นหรือควันรบกวนเป็นบางครั้ง มีค่าเฉลี่ย 1.667 – 2.667

ตาราง 27 แสดงจำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยต่อส้วมและที่ปัสสาวะ 1 ที่ จำแนกเป็น
รายจังหวัด

จังหวัด	ประเภทของส้วม		ที่ปัสสาวะ
	ส้วมหญิง	ส้วมชาย	
อุตรธานี	52	38	94
ขอนแก่น	43	54	230
หนองคาย	48	58	174
เลย	39	60	242
สกลนคร	72	78	127
รวมทั้งภาค	49	60	166

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักเรียนหญิงโดยเฉลี่ย 49 คนต่อส้วม 1 ที่
จำนวนนักเรียนชายโดยเฉลี่ย 60 คน ต่อส้วม 1 ที่
จำนวนนักเรียนชายโดยเฉลี่ย 166 คน ต่อที่ปัสสาวะ 1 ที่
จากอัตราส่วนที่ได้นี้ แสดงว่าส้วมและที่ปัสสาวะในโรงเรียนต่าง ๆ
ของภาคศึกษานี้ยังมีไม่พอเพียง เพราะตามเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป จะต้องมีส้วมหรือที่ปัสสาวะ
3 ที่ ต่อจำนวนนักเรียน 100 คน หรือประมาณนักเรียน 35 - 40 คน ต่อส้วม 1 ที่
จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าอัตราส่วนของนักเรียนต่อส้วมและที่
ปัสสาวะ 1 ที่ ยังอยู่ในอัตราส่วนที่สูงมาก สมควรจะจัดแก้ไขโดยรีบด่วน

ตาราง 29 แสดงจำนวนความถี่ของส้วมในภาคศึกษา 9 จำแนกตามลักษณะส้วม

ชนิดส้วม	จำนวน	ร้อยละ
ส้วมหลุม	2	7.41
ส้วมซึม	24	88.89
ส้วมชักโครก	1	3.70
รวม*	27	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 29 จะเห็นได้ว่าส้วมจำนวนมากคือร้อยละ 89 เป็นส้วมซึม รองลงมาคือส้วมหลุมมีร้อยละ 7 และน้อยที่สุดคือส้วมชักโครกมีร้อยละ 4

โรงเรียนในภาคศึกษา 9 ยังมีส้วมหลุมอยู่อีก 2 โรง ควรจะได้ปรับปรุงให้เป็นส้วมซึมที่ถูกสุขลักษณะโดยเร็วที่สุด

ตาราง 30 แสดงการแจกแจงสภาพของส้วมและที่ปัสสาวะของนักเรียนแต่ละโรงเรียน
จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัดและประเภทของส้วม		สภาพของส้วมและที่ปัสสาวะ			
		ควรรีบลูกใหม่	ควรรซ่อมแซม	พอใช้ได้	เรียบร้อยดี
อุดรธานี	ส้วมนักเรียนหญิง	3	2	—	2
	ส้วมนักเรียนชาย	3	2	1	1
	ที่ปัสสาวะ	2	1	—	1
ขอนแก่น	ส้วมนักเรียนหญิง	2	—	1	4
	ส้วมนักเรียนชาย	—	2	1	3
	ที่ปัสสาวะ	1	1	1	1
หนองคาย	ส้วมนักเรียนหญิง	—	—	3	1
	ส้วมนักเรียนชาย	—	—	4	1
	ที่ปัสสาวะ	2	—	1	—
เลย	ส้วมนักเรียนหญิง	1	—	2	—
	ส้วมนักเรียนชาย	2	—	1	—
	ที่ปัสสาวะ	1	—	—	—
สกลนคร	ส้วมนักเรียนหญิง	2	1	1	—
	ส้วมนักเรียนชาย	2	—	1	1
	ที่ปัสสาวะ	1	—	2	—
รวม	ส้วมนักเรียนหญิง	8	3	7	7
	ร้อยละ	32.00	12.00	28.00	28.00
	ส้วมนักเรียนชาย	7	4	8	5
	ร้อยละ	29.17	16.67	33.33	20.83
	ที่ปัสสาวะ	7	2	4	2
	ร้อยละ	46.67	13.33	26.67	13.33

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่าสภาพของสัมนักเรียนหญิงส่วนใหญ่คือร้อยละ 56 ยังอยู่ในสภาพดีพอที่จะใช้ต่อไปได้ และสัมนักเรียนหญิงส่วนน้อย คือร้อยละ 44 อยู่ในสภาพที่ไม่ดีพอควรปรับปรุงซ่อมแซมหรือรื้อทำใหม่

สัมนักเรียนชายส่วนใหญ่ คือร้อยละ 54 ยังมีสภาพดีพอที่จะใช้ต่อไปได้ มีอยู่ร้อยละ 46 ที่ยังอยู่ในสภาพที่ไม่ดี สมควรจะปรับปรุงซ่อมแซมหรือรื้อทำใหม่

ที่ปัสสาวะนักเรียนชาย สภาพส่วนใหญ่ คือร้อยละ 60 ยังไม่ดีพอ จะต้องซ่อมแซมหรือรื้อทำใหม่ มีอยู่บางส่วนคือร้อยละ 40 ที่ยังมีสภาพดีพอใช้ได้ต่อไป

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ส้วมและที่ปัสสาวะประมาณร้อยละ 44 - 60 ควรได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมหรือทำใหม่ ซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร นอกนั้นมีสภาพเป็นที่น่าพอใจ

ตาราง 31 แสดงการรายเฉลี่ยของสัญลักษณ์ของส่วนและที่ปัสสาวะ จำแนกเป็น
รายจังหวัด

จังหวัด	การรายเฉลี่ยสัญลักษณ์ของส่วน		
	ส่วนหญิง	ส่วนชาย	ที่ปัสสาวะ
อุดรธานี	1.714	1.571	2.000
ขอนแก่น	2.125	2.167	2.250
หนองคาย	2.000	2.250	1.333
เลย	1.000	1.000	1.000
สกลนคร	1.333	2.000	1.667
รวมทั้งภาค	1.760	1.870	1.800

- หมายเหตุ คำนำหน้า 1 หมายความว่าสัญลักษณ์ไม่ดีพอ เช่น สกปรก มีกลิ่น และ
ไม่มีเครื่องสุขภัณฑ์
2 หมายความว่าสัญลักษณ์พอใช้ได้ เช่น สะอาดพอสมควร และ
มีเครื่องสุขภัณฑ์บาง
3 หมายความว่าสัญลักษณ์ดี เช่น สะอาด ไม่มีกลิ่นและมีเครื่องสุขภัณฑ์
เพียงพอ

จากตาราง 31 แสดงให้เห็นว่าสัญลักษณ์ของส่วนนักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนชาย
และที่ปัสสาวะนักเรียนของจังหวัดอุดรธานีอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้และน่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 1.714,
1.571 และ 2.000 ตามลำดับ) ส่วนนักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนชาย และ ที่ปัสสาวะของจังหวัด
ขอนแก่นอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้และน่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 2.125, 2.167 และ 2.250 ตามลำดับ)
ส่วนนักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนชายของจังหวัดหนองคายอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้และน่าพอใจ

(ค่าเฉลี่ย 2.000 และ 2.250) ส่วนที่ปัสสาวะของจังหวัดหนองคายอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ดีพอ สมควรจะต้องปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 1.333) ส่วนนักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนชาย และที่ปัสสาวะของจังหวัดเลยอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ดีพอ สมควรจะต้องปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 1.000) ส่วนนักเรียนหญิงของจังหวัดสกลนครอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ดีพอ สมควรจะต้องปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 1.333) ส่วนส่วนนักเรียนชายและที่ปัสสาวะของจังหวัดสกลนครอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ เป็นที่น่าพอใจ (ค่าเฉลี่ย 2.000 และ 1.667 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า สุขลักษณะของส่วนนักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนชาย และที่ปัสสาวะ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้และเป็นที่น่าพอใจ มีบางจังหวัดเท่านั้น เช่น จังหวัดเลย จะต้องปรับปรุงในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

3. ผลการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์และความสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร

จากการศึกษาแบบสอบถามของครูใหญ่ ปรากฏผลการใช้ประโยชน์และความสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร ดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 32 แสดงการแจกแจงความเห็นของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับอาคารเรียนที่สามารถดัดแปลงห้องเรียนเพื่อใช้ประโยชน์อื่น จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความถี่ของอาคารที่สามารถดัดแปลงห้องเรียน		
	ไม่ได้เลย	พอทำได้	ทำได้ดี
อุดรธานี	1	7	—
ขอนแก่น	4	6	4
หนองคาย	4	5	1
เลย	1	7	1
สกลนคร	—	12	—
รวม จำนวน	10	37	6
ร้อยละ	18.87	69.81	11.32

จากตาราง 32 แสดงให้เห็นว่าห้องเรียนส่วนใหญ่ คือร้อยละ 81 สามารถดัดแปลงใช้ทำประโยชน์อื่นได้ มีห้องเรียนเพียงส่วนน้อย คือร้อยละ 19 ไม่สามารถดัดแปลงใช้ทำประโยชน์อื่นได้ แสดงว่ายังมีอีกประมาณ 1 ใน 5 ของอาคารทั้งหมดที่ไม่สามารถดัดแปลงห้องใดเลย นับว่าเป็นอาคารที่ไม่เหมาะสมและได้ประโยชน์ใช้สอยน้อย ในการก่อสร้างอาคารใหม่ ควรคำนึงถึงการดัดแปลงห้องเรียนเพื่อใช้ประโยชน์อื่นด้วย

ตาราง 33 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องเรียนในอาคารเรียน
แต่ละหลัง โดยเฉลี่ยใน 1 วัน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องเรียนในแต่ละวัน				
	ไม่ได้ใช้	1-2 ช.ม.	3-4 ช.ม.	5-6 ช.ม.	มากกว่า 6 ช.ม.
อุดรธานี	-	-	-	4	4
ขอนแก่น	-	-	1	12	1
หนองคาย	-	2	-	5	3
เลย	-	-	-	3	6
สกลนคร	-	-	-	10	2
รวม จำนวน	-	2	1	34	16
ร้อยละ	-	3.77	1.89	64.15	30.19

จากตาราง 33 แสดงให้เห็นว่าจำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องเรียนในอาคารเรียนแต่ละหลัง โดยเฉลี่ยใน 1 วัน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 94 สามารถใช้ได้มากกว่า 5 ชั่วโมง มีห้องเรียนเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 5 ที่สามารถใช้ได้โดยเฉลี่ยต่ำกว่า 5 ชั่วโมงใน 1 วัน และไม่มีห้องเรียนใดเลยที่ไม่ได้ใช้ นับว่าการใช้ห้องเรียนในภาคศึกษานี้คุ้มค่า

ตาราง 34 แสดงการแจกแจงการใช้ที่เรียนซึ่งมีอยู่ตามเกณฑ์ที่กำหนด กับจำนวน
นักเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำแนกเป็นรายจังหวัด

(1) จังหวัด	(2) จำนวนเฉลี่ยของ ที่เรียนที่มีอยู่	(3) กำหนดการใช้ ห้องเรียนสูงสุด	(4) จำนวนที่เรียนซึ่ง ควรจะใช้ได้สูงสุด	(5) จำนวนนักเรียน ที่มีในปัจจุบัน	(6) การอยู่ละช่อง การใช้ที่เรียน
อุดรธานี	1750	0.80	1400	2206	157.57
ขอนแก่น	3605	0.80	2884	3980	138.00
หนองคาย	2065	0.80	1652	2036	123.24
เลย	1680	0.80	1344	1707	103.33
สกลนคร	1785	0.80	1428	2473	173.18
รวมทั้งภาค	10885	0.80	8708	12401	142.39

หมายเหตุ ข้อที่ 2 ที่เรียนหมายถึงห้องและโต๊ะเรียนซึ่งจัดไว้สำหรับเด็ก 1 คน กำหนดให้
ห้องเรียน 1 ห้องบรรจุนักเรียนได้ 35 คน

ข้อที่ 3 ผู้วิจัยเห็นว่าถ้ามีที่เรียน 5 ที่ เด็กจะใช้ที่เรียนเต็ม 4 ที่ ทุกชั่วโมง
ตลอดเวลาเรียน

ข้อที่ 4 ตัวเลขหาได้จากตัวเลขในข้อที่ 2 คูณด้วยข้อที่ 3

ข้อที่ 6 ตัวเลขได้จากการคิดค่าร้อยละของข้อที่ 5 จากจำนวนเต็มในข้อที่ 4

จากตาราง 34 แสดงให้เห็นว่าการใช้ที่เรียนได้ผลดี ใช้ได้อย่างเต็มที่ถึง
ร้อยละ 142 ซึ่งเห็นว่าในภาคศึกษานี้ได้พยายามใช้ห้องเรียนเท่าที่มีอยู่รับนักเรียนเข้าเรียน
มากกว่าอัตราที่กำหนดไว้ คือ 1 ห้องเรียนควรจะรับนักเรียนได้ 35 คน แต่จากตัวเลขในตารางนี้
แสดงว่าห้องเรียนหนึ่ง ๆ ในปัจจุบันรับนักเรียนเข้าเรียนได้ประมาณห้องละ 40 - 45 คน นับว่า
การใช้ห้องเรียนของทุกจังหวัดในภาคศึกษานี้ได้ผลอย่างเต็มที่

ตาราง 35 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนโรงเรียนที่ใช้ห้องเฉพาะวิชา
โดยเฉลี่ยใน 1 วัน จำแนกตามชั่วโมงที่ใช้

ประเภทห้อง	จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในแต่ละวัน											
	ไม่ได้ใช้		1-2 ช.ม.		3-4 ช.ม.		5-6 ช.ม.		เกิน 6 ช.ม.		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์	-	-	1	7.69	4	30.77	8	61.54	-	-	13	100
สังคมศึกษา	-	-	-	-	1	50.00	1	50.00	-	-	2	100.
ศิลปศึกษา	-	-	-	-	1	100.00	-	-	-	-	1	100.00

จากตาราง 35 แสดงให้เห็นว่าห้องวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 62 โดยเฉลี่ยใช้วันหนึ่ง ๆ 5 - 6 ชั่วโมงขึ้นไป มีห้องวิทยาศาสตร์บางส่วน คือร้อยละ 38 โดยเฉลี่ยใช้วันหนึ่ง ๆ ต่ำกว่า 5 ชั่วโมงลงมา และไม่มีห้องวิทยาศาสตร์ที่ไม่ได้ใช้เลย

ห้องสังคมศึกษา ทั้งหมดคือร้อยละ 100 ที่โดยเฉลี่ยในวันหนึ่ง ๆ ใช้ระหว่าง 3 - 6 ชั่วโมง และไม่มีห้องสังคมศึกษาที่ไม่ได้ใช้เลย

ส่วนห้องศิลปศึกษา จำนวน 1 ห้อง โดยเฉลี่ยในวันหนึ่ง ๆ ใช้อยู่ระหว่าง 3 - 4 ชั่วโมง เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นเด่นชัด จึงได้แสดงการเปรียบเทียบด้วยเส้นภาพไว้ข้างท้าย

ตาราง 36 แสดงความถี่การใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และ อาคารคหกรรมศิลป์
จำแนกตามหน้าที่

รายการที่ใช้	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์		อาคารคหกรรมศิลป์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เรียนและปฏิบัติการ	8	38.10	11	47.83
เรียนวิชาอื่น	6	28.57	4	17.39
เก็บเครื่องอุปกรณ์	7	33.33	8	34.78
รวม *	21	100.00	23	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 36 แสดงให้เห็นว่าอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 38 ใช้เรียน และปฏิบัติการวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ รองลงมา คือร้อยละ 33 ใช้เป็นที่เก็บเครื่องอุปกรณ์ และ ร้อยละ 29 ใช้เป็นที่เรียนวิชาอื่น

อาคารคหกรรมศิลป์ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 48 ใช้เรียนและปฏิบัติการวิชาคหกรรมศิลป์ รองลงมา คือร้อยละ 35 ใช้เป็นที่เก็บเครื่องอุปกรณ์ และร้อยละ 17 ใช้เป็นที่เรียนวิชาอื่น

แสดงว่า ทั้งอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ได้ประโยชน์ใช้สอยเป็น
อย่างมาก

ตาราง 37 แสดงความถี่จำนวนชั่วโมงที่ใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคารคหกรรมศิลป์ โดยเฉลี่ยต่อ 1 วัน จำแนกตามประเภทอาคาร

จังหวัดและประเภทอาคาร		จำนวนชั่วโมงที่ใช้อาคารโดยเฉลี่ยในแต่ละวัน				
		ยังไม่ได้ใช้	1-2 ช.ม.	3-4 ช.ม.	5-6 ช.ม.	มากกว่า 6 ช.ม.
อุดรธานี	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	-	1	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	1	2	-
ขอนแก่น	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	2	-	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	1	2	-	-
หนองคาย	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	2	1	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	1	1	-
เลย	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	-	2	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	1	1	-
สกลนคร	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	-	2	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	-	2	-	-
รวม	อาคารอุตสาหกรรมศิลป์	-	-	4	6	-
	ร้อยละ	-	-	40.00	60.00	-
	อาคารคหกรรมศิลป์	-	1	7	4	-
	ร้อยละ	-	8.33	58.33	33.34	-

จากตาราง 37 แสดงให้เห็นว่าอาคารอุตสาหกรรมศิลป์ทั้งหมดคือร้อยละ 100 โดยเฉลี่ยใน 1 วันใช้ตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไป มีร้อยละ 60 ที่ใช้ระหว่าง 5 - 6 ชั่วโมง

อาคารคหกรรมศิลป์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 92 โดยเฉลี่ยใน 1 วันใช้ตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไป มีส่วนน้อยคือร้อยละ 8 ที่โดยเฉลี่ยใน 1 วันใช้ระหว่าง 1 - 2 ชั่วโมง

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอาคารอุตสาหกรรมศิลป์และอาคารคหกรรมศิลป์ใช้ได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

ตาราง 38 แสดงความถี่การใช้ในหน้าที่ต่าง ๆ ของโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหาร
รวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกัน จำแนกตามหน้าที่

ลักษณะการใช้	โรงอาหาร		หอประชุม		โรงอาหารรวมกับหอประชุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประชุม	2	13.33	1	33.33	8	26.67
รับประทานอาหาร	7	46.67	—	—	8	26.67
เรียน	3	20.00	1	33.33	6	20.00
จัดกิจกรรม	3	20.00	1	33.33	8	26.67
รวม *				100.00	30	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 38 แสดงให้เห็นว่าโรงอาหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 47 ใช้เป็นที่รับประทานอาหาร รองลงมาคือร้อยละ 20 ใช้เป็นที่เรียนและจัดกิจกรรมอย่างละเท่า ๆ กัน และร้อยละ 13 ใช้เป็นที่ประชุมอีกด้วย

หอประชุมใช้เป็นที่ประชุม ที่เรียน และจัดกิจกรรมร้อยละ 33 เท่า ๆ กัน

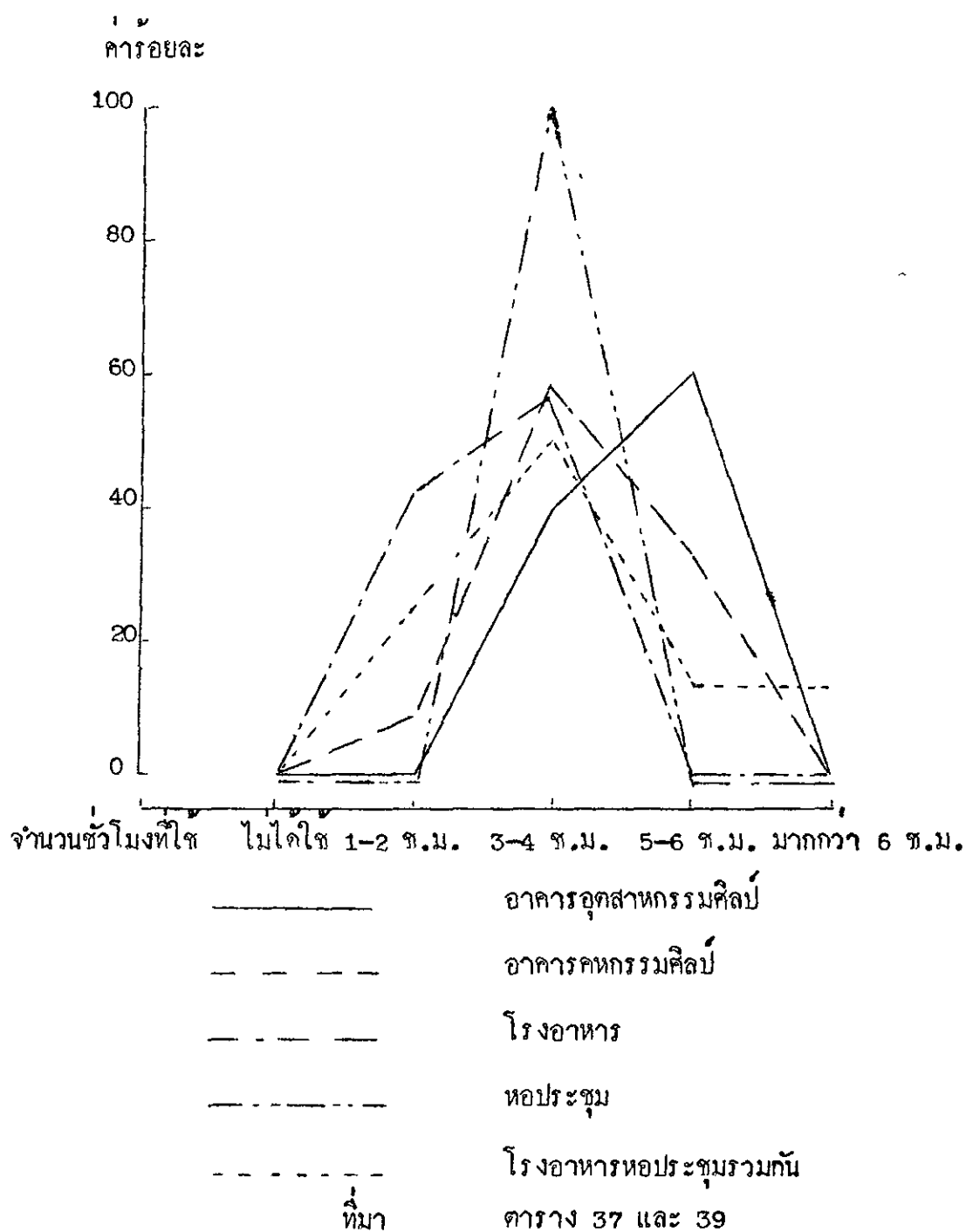
โรงอาหารรวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกันร้อยละ 27 ใช้เป็นที่ประชุม รับประทานอาหาร และจัดกิจกรรมอย่างละเท่า ๆ กัน มีบางส่วนคือร้อยละ 20 ที่ใช้เป็นที่เรียน

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าความถี่ของการใช้อาคารโรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหารรวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกัน กระจายไปทุก ๆ ลักษณะการใช้ นั่นก็คืออาคารดังกล่าวใช้ได้เป็นเอนกประสงค์

ตาราง 39 แสดงความถี่ของจำนวนชั่วโมงที่ใช้โรงอาหาร หอประชุม และโรงอาหาร
รวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกัน โดยเฉลี่ยต่อ 1 วัน จำแนกตาม
ประเภทอาคารเป็นรายจังหวัด

จังหวัดและประเภทของอาคาร		จำนวนชั่วโมงที่ใช้โรงอาหารและหอประชุมโดยเฉลี่ยในแต่ละวัน				
		ไม่ได้ใช้	1-2 ช.ม.	3-4 ช.ม.	5-6 ช.ม.	มากกว่า 6 ช.ม.
อุดรธานี	โรงอาหาร	-	1	-	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	-	-	1
ขอนแก่น	โรงอาหาร	-	-	2	-	-
	หอประชุม	-	-	1	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	1	1	-	-
หนองคาย	โรงอาหาร	-	-	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	1	1	1	-
เลย	โรงอาหาร	-	2	-	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	1	-	-
สกลนคร	โรงอาหาร	-	-	1	-	-
	หอประชุม	-	-	-	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	-	1	-	-
รวม	โรงอาหาร	-	3	4	-	-
	ร้อยละ	-	42.86	57.14	-	-
	หอประชุม	-	-	1	-	-
	ร้อยละ	-	-	100.00	-	-
	โรงอาหารรวมกับหอประชุม	-	2	4	1	1
	ร้อยละ	-	25.00	50.00	12.50	12.50

จากตาราง 39 แสดงให้เห็นว่าโรงอาหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 57 โดยเฉลี่ยใช้ 3 - 4 ชั่วโมงใน 1 วัน และร้อยละ 43 โดยเฉลี่ยใช้ 1 - 2 ชั่วโมงใน 1 วัน หอประชุมจำนวน 1 หลัง โดยเฉลี่ยใช้ 3 - 4 ชั่วโมงใน 1 วัน โรงอาหารรวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกันส่วนใหญ่คือร้อยละ 75 โดยเฉลี่ยใช้ตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไปใน 1 วัน มีอยู่ส่วนน้อยคือร้อยละ 25 ที่โดยเฉลี่ยใช้ 1 - 2 ชั่วโมงใน 1 วัน จากตัวเลขในตารางนี้จะเห็นว่าอาคารโรงอาหารรวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกันนั้น มีโอกาสใช้มากกว่าโรงอาหาร และหอประชุม ฉะนั้นการสร้างโรงอาหารรวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกันจึงได้ประโยชน์คุ้มค่ากว่าการสร้างโรงอาหารและหอประชุมแยกกัน

ภาพ 4 เส้นภาพเปรียบเทียบการใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อาคารคหกรรมศิลป์
ร้านอาหาร หอประชุม และร้านอาหารหอประชุมรวมกัน

ตาราง 40 แสดงจำนวนห้องสมุดที่เกี่ยวกับความสะดวกในการเข้ามาใช้ของครูและนักเรียน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความสะดวกในการใช้ห้องสมุด		
	ไม่สะดวก	ปานกลาง	สะดวก
อุดรธานี	-	1	1
ขอนแก่น	2	-	3
หนองคาย	-	2	1
เลย	1	-	1
สกลนคร	-	2	-
รวม จำนวน	3	5	6
ร้อยละ	21.43	35.71	42.86

จากตาราง 40 แสดงให้เห็นว่าที่ตั้งของห้องสมุดส่วนใหญ่คือร้อยละ 79 ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม สะดวกในการเข้ามาใช้ของครูและนักเรียน มีห้องสมุดส่วนน้อยคือร้อยละ 21 ที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมไม่สะดวกในการเข้ามาใช้ของครูและนักเรียนซึ่งควรจะได้พิจารณาแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ตาราง 41 แสดงจำนวนความถี่ของห้องสมุดที่นักเรียนสามารถเข้าใช้ได้พร้อมกันใน
คราวเดียว จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนนักเรียนที่สามารถเข้าห้องสมุดพร้อมกัน				
	น้อยกว่า 25 คน	25-50 คน	51-75 คน	76-100 คน	มากกว่า 100 คน
อุดรธานี	1	-	1	-	-
ขอนแก่น	-	4	-	-	1
หนองคาย	-	-	3	-	-
เลย	1	-	1	-	-
สกลนคร	1	-	-	-	1
รวม จำนวน	3	4	5	-	2
ร้อยละ	21.43	28.57	35.71	-	14.29

จากตาราง 41 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดส่วนใหญ่คือร้อยละ 36 สามารถรับนักเรียนได้พร้อมกันในคราวเดียว 51 - 75 คน รองลงมาคือร้อยละ 29 สามารถรับนักเรียนได้พร้อมกันในคราวเดียว 25 - 50 คน ถัดไปคือร้อยละ 21 สามารถรับนักเรียนได้พร้อมกันในคราวเดียวน้อยกว่า 25 คน และมีห้องสมุดส่วนน้อยคือร้อยละ 14 ที่สามารถรับนักเรียนได้พร้อมกันในคราวเดียวมากกว่า 100 คน ขึ้นไป

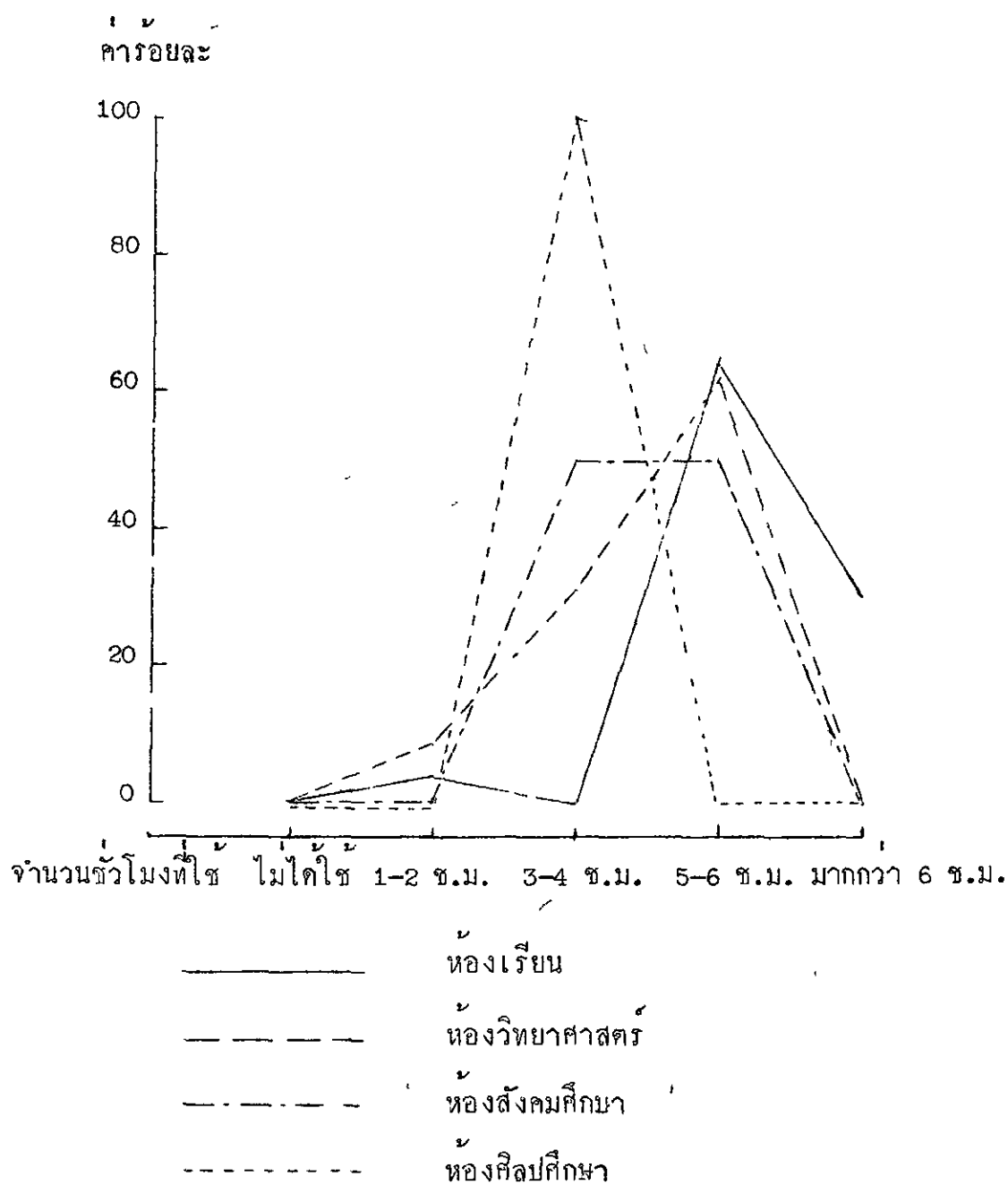
จากตัวเลขในตารางนี้ จะเห็นได้ว่าห้องสมุดของโรงเรียนในภาคศึกษานี้ประมาณครึ่งหนึ่งจะ
นักเรียนได้สูงสุด 50 คน ซึ่งก็คงมีขนาดเท่ากับห้องเรียนขนาดใหญ่ 1 ห้องเท่านั้นเอง

ตาราง 42 แสดงการแจกแจงความถี่ของการใช้ห้องสมุด จำแนกตามจำนวนชั่วโมง
ที่นักเรียนเข้ามาใช้โดยเฉลี่ยใน 1 วัน เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนใช้ห้องสมุดโดยเฉลี่ยใน 1 วัน				
	ไม่ได้ใช้	1-2 ช.ม.	3-4 ช.ม.	5-6 ช.ม.	มากกว่า 6 ช.ม.
อุดรธานี	-	1	1	-	-
ขอนแก่น	-	1	3	1	-
หนองคาย	-	2	1	-	-
เลย	-	1	1	-	-
สกลนคร	-	1	-	-	1
รวม จำนวน	-	6	6	1	1
ร้อยละ	-	42.86	42.86	7.14	7.14

จากตาราง 42 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดส่วนใหญ่คือร้อยละ 43 โดยเฉลี่ยใน 1 วัน นักเรียน
เข้ามาใช้ห้องสมุดได้ 1 - 2 ชั่วโมง และ 3 - 4 ชั่วโมงเท่า ๆ กัน มีอยู่ส่วนน้อยคือร้อยละ 7
เท่ากันที่ใช้โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมงและมากกว่า 6 ชั่วโมง

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ักเรียนจะใช้ประมาณ 1 - 4 ชั่วโมงต่อวัน

ที่มา ตาราง 33, 35 และ 42

ภาพ 5 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ห้องเรียน ห้องเฉพาะวิชา และห้องสมุด โดยเฉลี่ยใน 1 วัน

4. ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ และความต้องการอาคารเพิ่ม
จากการศึกษาแบบสอบถามของครูใหญ่ ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 43 แสดงความถี่ปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ปัญหาในการดูแลสถานที่			
	ภารโรงน้อย	ปลวกมาก	ไม่มีเงินซ่อมแซม	ไม่มีรั้ว
อุดรธานี	4	3	3	5
ขอนแก่น	6	2	1	2
หนองคาย	4	1	2	2
เลย	2	2	2	4
สกลนคร	3	2	1	1
รวม* จำนวน	19	10	9	14
ร้อยละ	36.54	19.23	17.31	26.92

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 43 แสดงให้เห็นว่าปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ส่วนใหญ่คือร้อยละ 37
ได้แก่ภารโรงไม่พอเพียง และปัญหารองลงมาคือร้อยละ 27 ได้แก่การที่โรงเรียนไม่มีรั้ว

ฉะนั้นจากข้อมูลนี้ก็จะอนุมานได้ว่าปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ส่วนใหญ่คือไม่มี
คนงานภารโรงพอเพียง และขาดรั้วรอบบริเวณ

ตาราง 44 แสดงลำดับความต้องการอาคารเพิ่ม จำแนกตามประเภทอาคาร เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ประเภทอาคารที่ต้องการ						
	อาคารเรียน	โรงอาหาร หอประชุม	ห้องสมุด	โรงฝึกงาน	โรงพลศึกษา	ส้วมและ ที่ปัสสาวะ	บ้านพักครู และภารโรง
อุดรธานี	4	6	2	4	3	2	1
น.น.	15.43	23.14	7.71	15.43	11.57	7.71	3.86
ขอนแก่น	4	3	2	2	2	-	2
น.น.	15.43	11.57	7.71	7.71	7.71	-	7.71
หนองคาย	2	1	2	2	-	2	3
น.น.	10.80	5.40	10.80	10.80	-	10.80	16.20
เลย	2	2	2	2	1	1	2
น.น.	13.50	13.50	13.50	13.50	6.75	6.75	13.50
สกลนคร	4	2	1	1	2	-	3
น.น.	27.00	13.50	6.75	6.75	13.50	-	20.25
รวม	16	14	9	11	8	5	11

หมายเหตุ คำนวณ (น.น.) ความต้องการอาคาร เท่ากับ จำนวนโรงเรียนที่ต้องการอาคารเพิ่ม
คูณกับจำนวนโรงเรียนทั้งภาค หาค่ายจำนวนโรงเรียนทั้งจังหวัด

จากตาราง 44 แสดงว่าจังหวัดที่ต้องการอาคารเรียนสูงสุด คือจังหวัดสกลนคร (น.น. 27.00)

จังหวัดที่ต้องการโรงอาหารและหอประชุมสูงสุด คือจังหวัดอุดรธานี (น.น. 23.14)

จังหวัดที่ต้องการห้องสมุดสูงสุด คือจังหวัดเลย (น.น. 13.50)

จังหวัดที่ต้องการโรงงานสูงสุด คือจังหวัดอุดรธานี (น.น. 15.43)

จังหวัดที่ต้องการโรงพลศึกษาสูงสุด คือจังหวัดสกลนคร (น.น. 13.50)

จังหวัดที่ต้องการส้วมและที่ปัสสาวะสำหรับนักเรียนสูงสุด คือจังหวัดหนองคาย (น.น. 10.80)

จังหวัดที่ต้องการบ้านพักครู และบ้านพักภารโรงสูงสุด คือจังหวัดสกลนคร (น.น. 20.25)

กำลังครู

1. ผลการวิเคราะห์จำนวนครู วุฒิ และประสบการณ์ของครู

จากการศึกษาข้อความตอบในแบบสอบถามของครูและครูใหญ่ ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 45 แสดงจำนวนครู จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ อายุราชการ และเงินเดือน เป็น
รายจังหวัด

คุณลักษณะของครู	อุตรธานี	ขอนแก่น	หนองคาย	เลย	สกลนคร	รวม	
						จำนวน	ร้อยละ
เพศ							
ชาย	46	74	43	33	31	227	49.56
หญิง	62	84	34	26	25	231	50.44
						458	100.00
วุฒิ							
ต่ำกว่าปริญญาตรี	63	98	68	50	47	326	71.18
ปริญญาตรีขึ้นไป	45	60	9	9	9	132	28.82
						458	100.00
อายุ							
ไม่เกิน 40 ปี	99	147	67	52	50	415	90.61
41 ปีขึ้นไป	9	11	10	7	6	43	9.39
						458	100.00
อายุราชการ							
ไม่เกิน 5 ปี	56	92	31	26	29	234	51.09
6 ปีขึ้นไป	52	66	46	33	27	224	48.91
						458	100.00
เงินเดือน							
ไม่เกิน 1,300 บาท	72	115	48	35	35	305	66.59
1,400 - 2,750 บาท	36	43	29	23	20	151	32.97
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	1	1	2	0.44
						458	100.00

จากตาราง 45 แสดงให้เห็นว่าครูในภาคศึกษา 9 เป็นครูชายและครูหญิงจำนวนเท่า ๆ กัน คือร้อยละ 50 เป็นครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นส่วนมาก คือร้อยละ 71 ส่วนน้อยเป็นครูที่มีวุฒิ ปริญญาตรีขึ้นไป คือร้อยละ 29 ในด้านอายุ ครูเป็นจำนวนมาก คือร้อยละ 91 มีอายุไม่เกิน 40 ปี ส่วนน้อยคือร้อยละ 9 เป็นครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไป ในด้านอายุราชการ เป็นครูใหม่ที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 51 และเป็นครูเก่าที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป ร้อยละ 49 ในด้านเงินเดือนครู ส่วนมาก คือร้อยละ 67 ได้รับเงินเดือนน้อย ร้อยละ 33 ได้รับเงินเดือนพอสมควร มีครูส่วนน้อย คือร้อยละ 1 ที่ได้รับเงินเดือนมาก นั่นก็คือครูในโรงเรียนของกรมวิสามัญศึกษาในภาคศึกษานี้ มี ครูชายและครูหญิงจำนวนใกล้เคียงกันคุณวุฒินั้นเกือบ 3 ใน 4 ยังไม่ได้ปริญญาตรี ร้อยละ 91 เป็นครูที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี และร้อยละ 99 เป็นครูที่มีเงินเดือนไม่เกิน 2,750 บาท

ตาราง 46 แสดงจำนวนครูใหญ่ จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่ เป็นครูใหญ่ และเงินเดือน เป็นรายจังหวัด

คุณลักษณะของครู	อัตรานี้	ขอนแก่น	หนองคาย	เลย	สกลนคร	รวม	
						จำนวน	ร้อยละ
เพศ							
ชาย	6	6	4	3	4	23	85.19
หญิง	1	1	1	1	—	4	14.81
						27	100.00
วุฒิ							
ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	3	4	1	2	19	70.37
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	4	1	—	2	8	29.63
						27	100.00
อายุ							
ไม่เกิน 40 ปี	2	4	3	1	2	12	44.44
41 ปีขึ้นไป	5	3	2	3	2	15	55.56
						27	100.00
เป็นครูใหญ่							
ไม่เกิน 5 ปี	4	6	3	—	2	15	55.56
6 ปีขึ้นไป	3	1	2	4	2	12	44.44
						27	100.00
เงินเดือน							
ไม่เกิน 1,300 บาท	1	2	1	—	1	5	18.52
1,400 — 2,750 บาท	5	3	3	2	2	15	55.56
2,900 บาทขึ้นไป	1	2	1	2	1	7	25.92
						27	100.00

จากตาราง 46 แสดงให้เห็นว่า ครูใหญ่ในภาคศึกษา 9 เป็นชายเป็นส่วนมากคือร้อยละ 85 เป็นหญิงเพียงร้อยละ 15 เป็นครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นส่วนมากคือร้อยละ 70 ส่วนครูใหญ่ที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปมีร้อยละ 30 ในด้านอายุครูใหญ่ส่วนมากคือร้อยละ 56 อายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ที่อายุไม่เกิน 40 ปีมีส่วนน้อยคือร้อยละ 44 ในด้านจำนวนปีที่รับหน้าที่เป็นครูใหญ่ปรากฏว่ามีครูใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งนี้ไม่เกิน 5 ปีเป็นส่วนมากคือร้อยละ 56 ที่เป็นครูใหญ่ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปมีร้อยละ 44 ในด้านเงินเดือน ครูใหญ่ได้รับเงินเดือนปานกลางเป็นส่วนมากคือร้อยละ 56 ได้รับเงินเดือนมาก รองลงมาร้อยละ 26 และได้รับเงินเดือนน้อยร้อยละ 19

นั่นก็คือ ครูใหญ่ของโรงเรียนกรมวิสามัญศึกษาในภาคศึกษานี้มีครูใหญ่ชายมากกว่าหญิง คนรุ่นนั้นเกือบ 3 ใน 4 ยังไม่ได้ปริญญาคือ ร้อยละ 56 เป็นครูใหญ่ที่รับหน้าที่นี้มาไม่เกิน 5 ปี และร้อยละ 74 เป็นครูใหญ่ที่มีเงินเดือนไม่เกิน 2,750 บาท

ตาราง 47 แสดงระดับความสนใจในการแสวงหาความรู้ของครู ในทัศนะของครู
โรงเรียนเดียวกัน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความสนใจแสวงหาความรู้				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
อุดรธานี	—	4	53	47	4
ขอนแก่น	—	7	48	75	28
หนองคาย	—	4	36	29	8
เลย	—	5	21	30	3
สกลนคร	—	6	23	19	8
รวม จำนวน	—	26	181	200	51
ร้อยละ	—	5.68	39.52	43.67	11.13

จากตาราง 47 แสดงว่าทัศนะของครูด้วยกัน ครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 94 สนใจ
ในการแสวงหาความรู้

ตาราง 48 แสดงระดับความสนใจในการแสวงหาความรู้ของครูในทัศนะของครูใหญ่

	ความสนใจแสวงหาความรู้ของครู				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
จำนวน	—	—	16	9	2
ร้อยละ	—	—	59.26	33.33	7.41

จากตาราง 48 แสดงให้เห็นว่าในทัศนะของครูใหญ่ทั้งหมดคือร้อยละ 100 มีความเห็นว่าครูในโรงเรียนมีความสนใจการแสวงหาความรู้ ซึ่งในเรื่องนี้สอดคล้องกับความเห็นของครูโดยส่วนรวมว่า ส่วนใหญ่แควคณะครูมีความสนใจในการเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

ตาราง 49 แสดงจำนวนครูที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรม และการนำความรู้จาก
การอบรมมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	เคย	ไม่เคย	การนำความรู้มาใช้ในการทำงาน				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
อุดรธานี	75	33	2	5	34	27	7
ขอนแก่น	108	50	4	5	45	40	14
หนองคาย	55	22	1	5	17	22	10
เลย	45	14	1	—	16	20	8
สกลนคร	48	8	—	5	16	21	6
รวม จำนวน	331	127	8	20	128	130	45
ร้อยละ	72.27	27.73	2.42	6.04	38.67	39.29	13.60

จากตาราง 49 แสดงให้เห็นว่ามีครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 72 ที่เคยได้รับการอบรม
ในจำนวนนี้ได้้นำความรู้ที่ได้รับการอบรมมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเป็นส่วนใหญ่ประมาณ
ร้อยละ 92 ส่วนครูที่ไม่ได้รับการอบรมมีส่วนน้อยประมาณร้อยละ 28

ตาราง 50 แสดงจำนวนครูใหญ่ที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่
และการนำความรู้จากการอบรมมาใช้อย่างจริงจัง

	เคย	ไม่เคย	การใช้ความรู้ที่อบรมเป็นประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
จำนวน	16	11	1	-	3	8	4
ร้อยละ	59.26	40.74	6.25	-	18.75	50.00	25.00

จากตาราง 50 แสดงให้เห็นว่าครูใหญ่ส่วนมากประมาณร้อยละ 59 เคยได้รับการอบรม
และสามารถใช้ความรู้ที่ได้อบรมมาใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ถึง
ร้อยละ 94 ส่วนครูใหญ่ที่ไม่เคยได้รับการอบรมมีเพียงส่วนน้อยประมาณร้อยละ 41

2. ผลการวิเคราะห์การใช้และปัญหาการใช้กำลังครู

จากการศึกษาข้อคำถามในแบบสอบถามของครูและครูใหญ่ ปรากฏผลแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 51 แสดงจำนวนเฉลี่ยนักเรียนต่อครู 1 คน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ครู			นักเรียน			เฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
อุดรธานี	36	39	75	753	1453	2206	29
ขอนแก่น	90	116	206	2296	1684	3980	19
หนองคาย	50	36	86	1215	821	2036	24
เลย	36	33	69	967	740	1707	25
สกลนคร	44	49	93	1398	1075	2473	27
รวม	256	273	529	6629	5772	12401	23

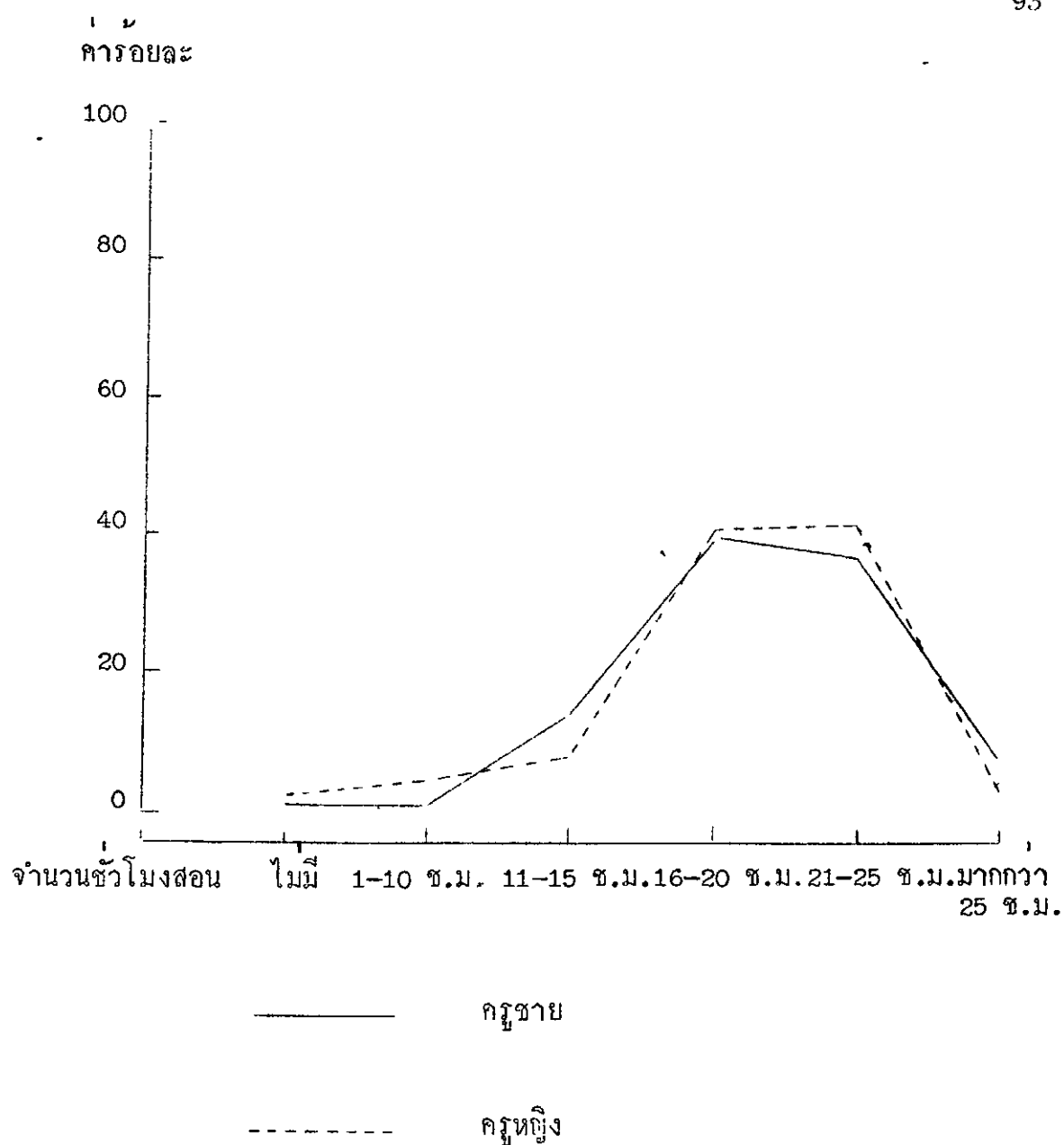
จากตาราง 51 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 จำนวนเฉลี่ยนักเรียน 23 คน ต่อครู 1 คน ถ้าหากพิจารณาเป็นรายจังหวัดแล้ว จะเห็นว่าจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน อัตราต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ และจังหวัดอุดรธานีมีจำนวนนักเรียนต่อครู 1 คนอัตราสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ

ตาราง 52 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามเพศเป็นรายจังหวัด

จังหวัดและเพศ	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
อุดรธานี ชาย	2	1	9	13	8	13
หญิง	2	-	4	21	30	5
ขอนแก่น ชาย	-	1	13	37	21	2
หญิง	1	5	10	46	22	-
หนองคาย ชาย	-	-	2	16	25	-
หญิง	2	2	1	14	15	-
เลย ชาย	-	-	3	15	13	2
หญิง	-	1	-	2	22	1
สกลนคร ชาย	-	-	4	10	17	-
หญิง	-	2	4	12	7	-
รวม ชาย	2	2	31	91	84	17
ร้อยละ	0.88	0.88	13.66	40.09	37.00	7.49
หญิง	5	10	19	95	96	6
ร้อยละ	2.16	4.33	8.23	41.12	41.56	2.60

จากตาราง 52 แสดงว่าครูชายส่วนมากประมาณร้อยละ 40 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 16 - 20 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนกับสอน 1 - 10 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ เพียงร้อยละ 1 เท่านั้น แต่ครูหญิงส่วนมากประมาณร้อยละ 42 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนเป็นจำนวนน้อยเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่าครูทั้งหมดมากกว่าร้อยละ 80 สอนตั้งแต่ 16 ชั่วโมงขึ้นไปต่อ 1 สัปดาห์ และเมื่อพิจารณาเส้นภาพที่ 6 แล้วจะเห็นว่าครูชายและครูหญิงมีชั่วโมงการสอนไม่แตกต่างกันมากนัก

ที่มา ตาราง 52

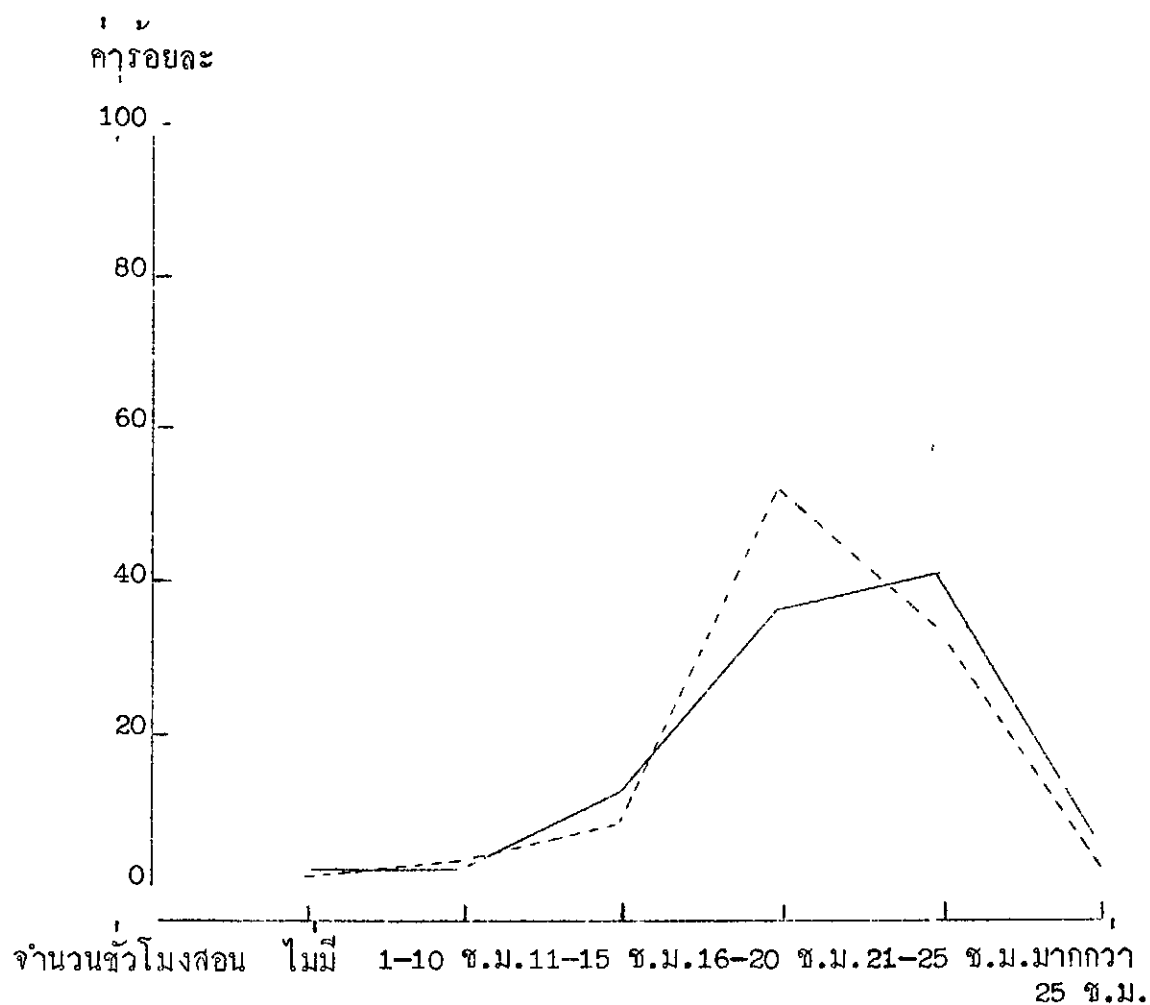
ภาพ 6 เสนภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ ของครูชายและครูหญิง

ตาราง 53 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและวุฒิ	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
อุตรธานี						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	—	10	13	21	16
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	1	3	21	17	2
ขอนแก่น						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	4	19	49	23	2
ปริญญาตรีขึ้นไป	—	2	4	34	20	—
หนองคาย						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	2	2	24	38	—
ปริญญาตรีขึ้นไป	—	—	1	6	2	—
เลย						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	—	1	2	14	30	3
ปริญญาตรีขึ้นไป	—	—	1	3	5	—
สกลนคร						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	—	1	6	17	23	—
ปริญญาตรีขึ้นไป	—	1	2	5	1	—
รวม						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	8	39	117	135	21
ร้อยละ	1.84	2.46	11.96	35.89	41.41	6.44
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	4	11	69	45	2
ร้อยละ	0.76	3.03	8.33	52.27	34.09	1.52

จากตาราง 53 แสดงว่าครูที่รู้ดีค่ากว่าปริญญาตรีส่วนมากประมาณร้อยละ 41 มี ชั่วโมงสอนระหว่าง 21 – 25 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนเลยเพียง ร้อยละ 2 เท่านั้น

ครูมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 52 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 16 – 20 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

————— ต่ำกว่าปริญญาตรี

----- ปริญญาตรีขึ้นไป

ที่มา ตาราง 53

ภาพ 7 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป

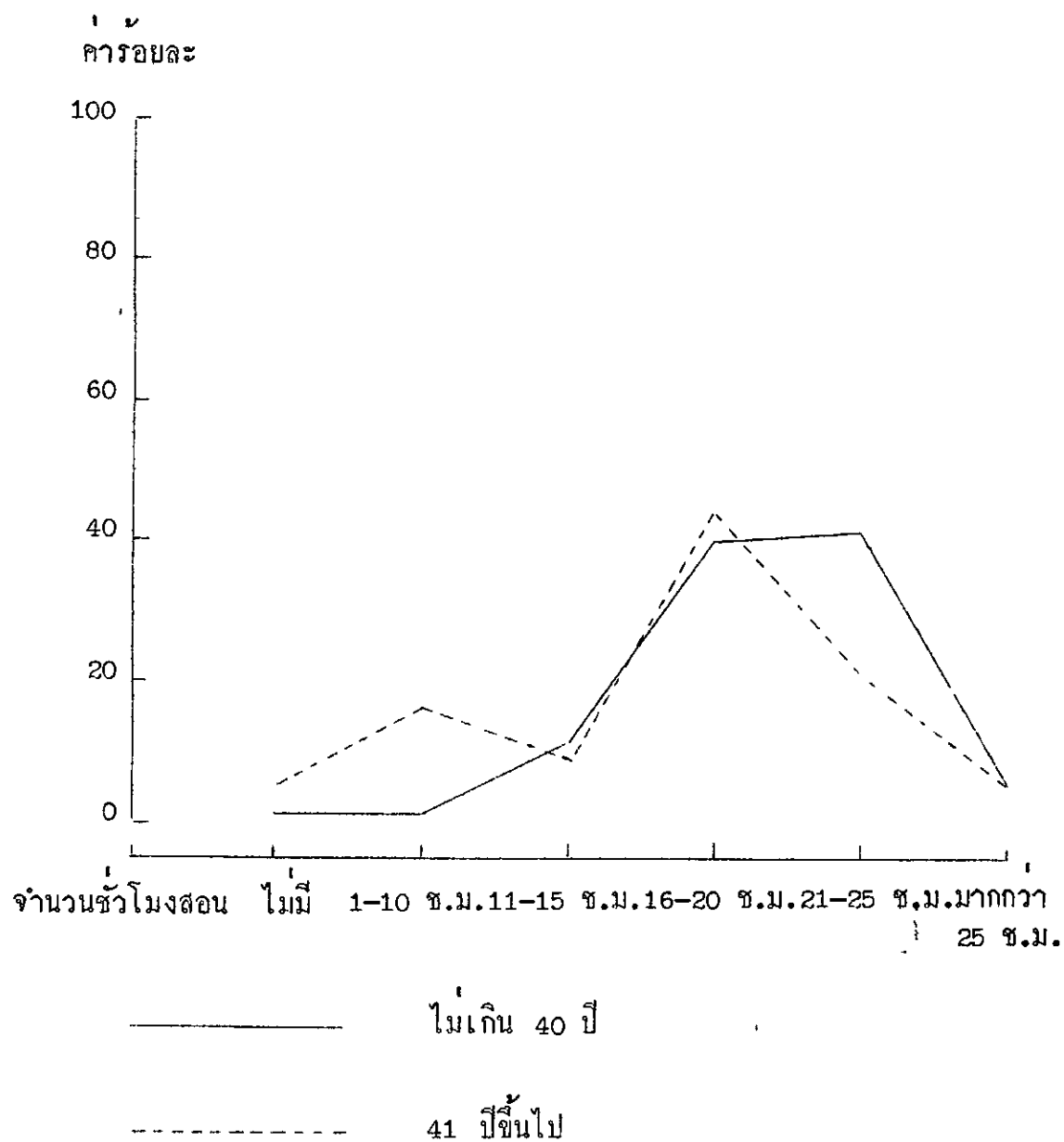
ตาราง 54 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและอายุ	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
อุดรธานี						
18 - 40 ปี	2	1	13	30	36	17
41 ปีขึ้นไป	2	-	-	4	2	1
ขอนแก่น						
18 - 40 ปี	1	3	22	77	42	2
41 ปีขึ้นไป	-	3	1	6	1	-
หนองคาย						
18 - 40 ปี	2	1	3	25	36	-
41 ปีขึ้นไป	-	1	-	5	4	-
เลย						
18 - 40 ปี	-	-	2	14	34	2
41 ปีขึ้นไป	-	1	1	3	1	1
สกลนคร						
18 - 40 ปี	-	-	6	21	23	-
41 ปีขึ้นไป	-	2	2	1	1	-
รวม						
18 - 40 ปี	5	5	46	167	171	21
ร้อยละ	1.21	1.21	11.08	40.24	41.20	5.06
41 ปีขึ้นไป	2	7	4	19	9	2
ร้อยละ	4.65	16.28	9.30	44.19	20.93	4.65

จากตาราง 54 แสดงว่าครูที่อายุ 18 – 40 ปี ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 41 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 21 – 25 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนกับสอนระหว่าง 1 – 10 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์เพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

ครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 44 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 16 – 20 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนประมาณร้อยละ 5 เท่านั้น

จากตัวเลขนี้และพิจารณาเส้นภาพประกอบ พอจะอนุมานได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วครูที่มีอายุน้อยจะมีชั่วโมงสอนมากกว่าครูที่มีอายุมาก

ที่มา ตาราง 54

ภาพ 8 เสนภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูอายุไม่เกิน 40 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป

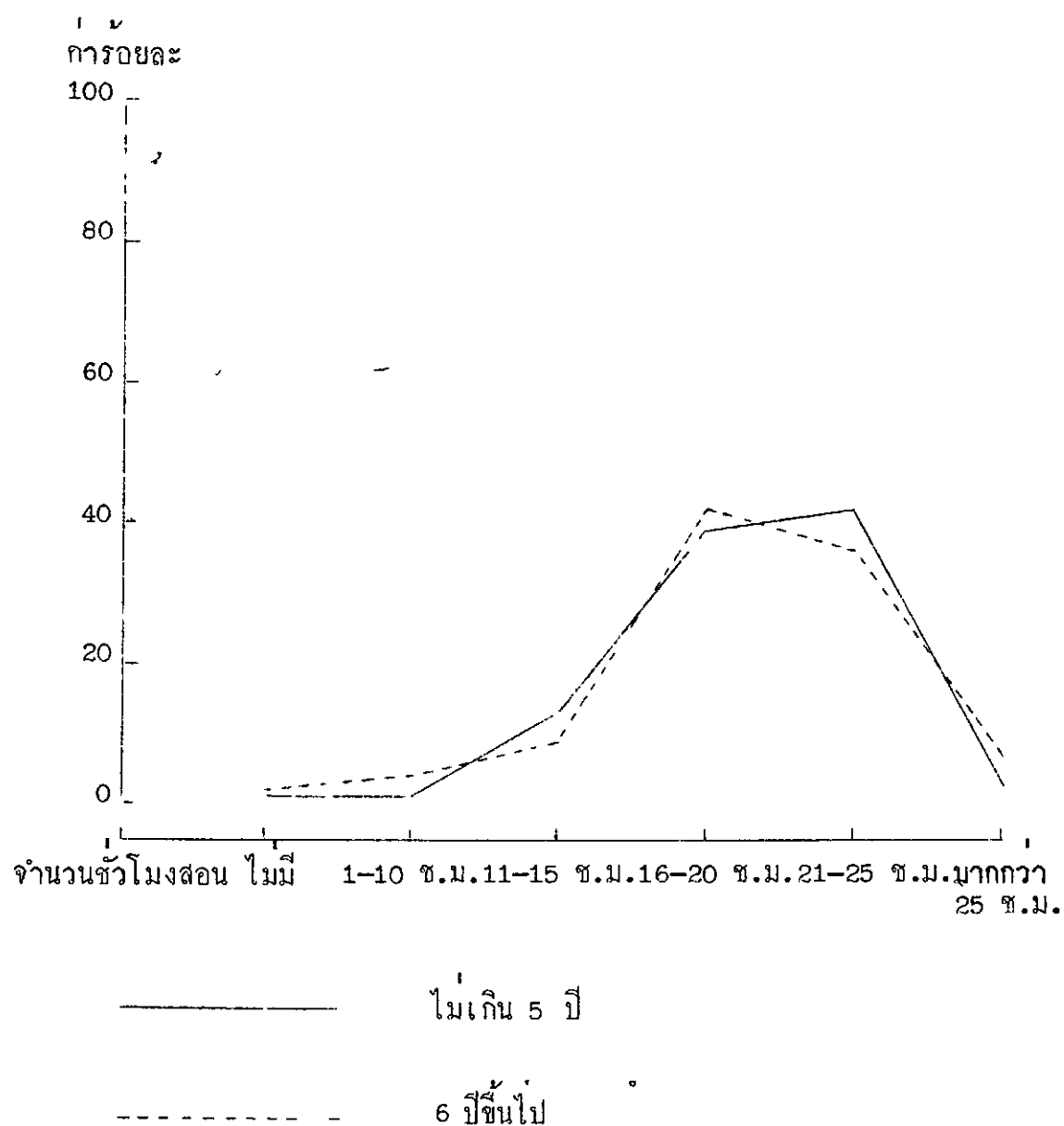
ตาราง 55 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามอายุราชการเป็นรายจังหวัด

จังหวัดและ อายุราชการ	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
อุดรธานี						
1 - 5 ปี	1	—	10	17	20	8
6 ปีขึ้นไป	3	1	3	17	18	10
ขอนแก่น						
1 - 5 ปี	1	3	20	45	23	—
6 ปีขึ้นไป	—	3	3	38	20	2
หนองคาย						
1 - 5 ปี	—	—	—	10	21	—
6 ปีขึ้นไป	2	2	3	20	19	—
เลย						
1 - 5 ปี	—	—	—	6	20	—
6 ปีขึ้นไป	—	1	3	11	15	3
สกลนคร						
1 - 5 ปี	—	—	—	14	15	—
6 ปีขึ้นไป	—	2	8	8	9	—
รวม						
1 - 5 ปี	2	3	30	92	99	8
ร้อยละ	0.85	1.28	12.82	39.32	42.31	3.42
6 ปีขึ้นไป	5	9	20	94	81	15
ร้อยละ	2.23	4.02	8.93	41.96	36.16	6.70

จากตาราง 55 แสดงว่าครูใหม่ส่วนมากประมาณร้อยละ 42 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 21 - 25 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

ครูเก่าส่วนมากประมาณร้อยละ 42 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 16 - 20 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนเพียงร้อยละ 5

ถ้าพิจารณาโดยส่วนรวมและดูเส้นภาพ ภาพ 9 ประกอบแล้วจะประมาณได้ว่า ครูใหม่ และครูเก่ามีชั่วโมงสอนใกล้เคียงกัน ถ้าแตกต่างกันตรงที่ครูใหม่จะมีชั่วโมงสอนมากกว่าครูเก่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ที่มา ตาราง 55

ภาพ 9 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงการสอนใน 1 สัปดาห์ของครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป

ตาราง 56 แสดงชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์ จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด

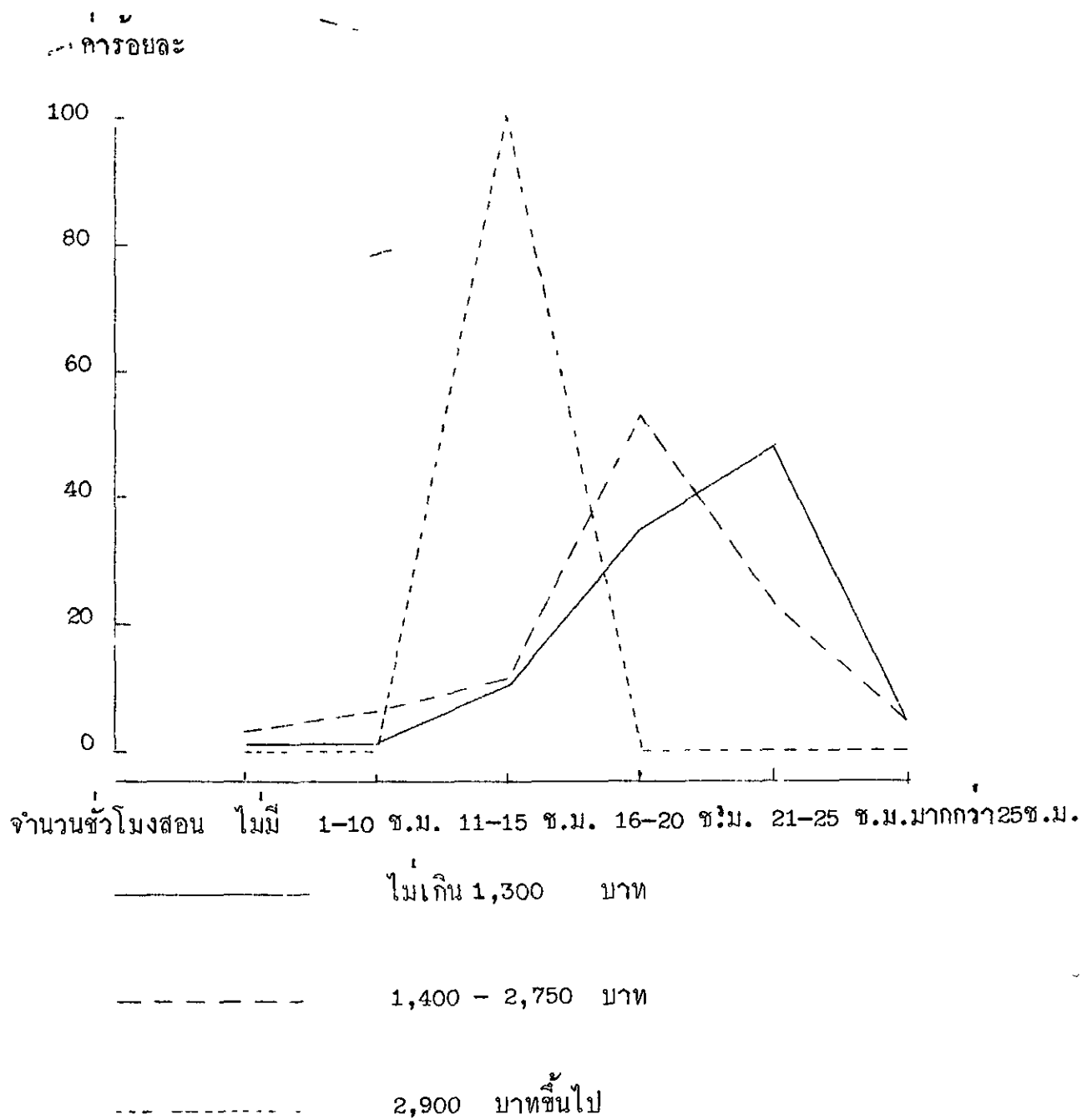
จังหวัดและ เงินเดือน	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
อุดรธานี						
ไม่เกิน 1,300 บาท	1	—	12	19	28	12
1,400-2,750 บาท	3	1	1	15	10	6
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—	—
ขอนแก่น						
ไม่เกิน 1,300 บาท	1	3	18	48	43	2
1,400-2,750 บาท	—	3	5	35	—	—
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—	—
หนองคาย						
ไม่เกิน 1,300 บาท	1	—	1	16	30	—
1,400-2,750 บาท	1	2	2	14	10	—
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—	—
เลย						
ไม่เกิน 1,300 บาท	—	—	—	7	27	—
1,400-2,750 บาท	—	1	2	10	8	2
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	1	—	—	—

ตาราง 56 (ต่อ)

จังหวัดและเงินเดือน	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
สกลนคร						
ไม่เกิน 1,300 บาท	-	-	1	16	18	-
1,400-2,750 บาท	-	2	6	6	6	-
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	1	-	-	-
รวม						
ไม่เกิน 1,300 บาท	3	3	32	106	146	15
ร้อยละ	0.98	0.98	10.49	34.76	47.87	4.92
1,400-2,750 บาท	4	9	16	80	34	8
ร้อยละ	2.65	5.96	10.60	52.98	22.52	5.29
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	2	-	-	-
ร้อยละ	-	-	100.00	-	-	-

จากตาราง 56 แสดงว่าครูที่มีเงินเดือนน้อยส่วนมากประมาณร้อยละ 48 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนกับสอนระหว่าง 1 - 10 ชั่วโมงเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ครูที่มีเงินเดือนปานกลางส่วนมากประมาณร้อยละ 53 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 16 - 20 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ และไม่มีชั่วโมงสอนประมาณร้อยละ 3 ครูที่มีเงินเดือนสูงจำนวน 2 คน มีชั่วโมงสอนระหว่าง 11 - 15 ชั่วโมง ต่อ 1 สัปดาห์

เมื่อพิจารณาโดยรวม และพิจารณาแผนภาพ ภาพ 10 ประกอบแล้วจะเห็นว่า ครูที่มีเงินเดือนน้อยจะมีชั่วโมงสอนมากกว่าครูที่มีเงินเดือนมาก ๆ

ที่มา ตาราง 56

ภาพ 10 เส้นภาพเปรียบเทียบชั่วโมงสอนใน 1 สัปดาห์ของครูที่มีเงินเดือนต่ำ เงินเดือนปานกลาง และเงินเดือนสูง

ตาราง 57 แสดงจำนวนชั่วโมงสอนของครูใหญ่ใน 1 สัปดาห์

	จำนวนชั่วโมงสอนของครูใหญ่ใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.ม.สอน	1-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	21-25 ช.ม.	มากกว่า 25 ช.ม.
จำนวน	8	6	4	3	5	1
ร้อยละ	29.63	22.22	14.81	11.11	18.53	3.70

จากตาราง 57 แสดงว่าครูใหญ่ส่วนมากประมาณร้อยละ 30 ไม่มีชั่วโมงสอน แต่ก็มีครูใหญ่อีกร้อยละ 4 ที่ยังสอนมากกว่า 25 ชั่วโมงขึ้นไปใน 1 สัปดาห์

ตาราง 58 แสดงจำนวนชั่วโมงที่ครูสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้าและมีปัญหา
ใน 1 สัปดาห์ จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนชั่วโมงที่ครูสอนซ่อมเสริมใน 1 สัปดาห์					
	ไม่มีช.พ.สอน	1-5 ช.ม.	6-10 ช.ม.	11-15 ช.ม.	16-20 ช.ม.	มากกว่า 20 ช.ม.
อุดรธานี	60	45	3	-	-	-
ขอนแก่น	90	63	5	-	-	-
หนองคาย	39	37	1	-	-	-
เลย	41	18	-	-	-	-
สกลนคร	24	28	4	-	-	-
รวม จำนวน	254	191	13	-	-	-
ร้อยละ	55.46	41.70	2.84	-	-	-

จากตาราง 58 แสดงว่าครูส่วนมากประมาณร้อยละ 55 ไม่ได้สอนซ่อมเสริมเลย แต่มีครูอีกจำนวนไม่น้อยก็มีจำนวนถึงร้อยละ 42 ที่สอนซ่อมเสริมสัปดาห์ละ 1 - 5 ชั่วโมง

ตาราง 59 แสดงค่ารายเฉลี่ยการทำงานนอกเหนือจากการสอนของครู จำแนกตามเพศ วุฒิ และอายุราชการ

ประเภทของงาน	เพศ		วุฒิ		อายุราชการ	
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี ขึ้นไป	1 - 5 ปี	6 ปีขึ้นไป
ธุรการ	1.594	1.580	1.568	1.439	1.376	1.754
ปกครอง	2.951	2.519	2.855	2.431	2.606	2.866
ห้องสมุด	1.202	1.281	1.226	1.204	1.200	1.188
แนะแนว	1.484	1.415	1.441	1.469	1.330	1.491
กิจกรรม	2.251	1.826	2.095	1.893	2.034	2.040
บริการ	1.726	1.584	1.779	1.348	1.598	1.714
ครูประจำชั้น	2.599	1.744	2.585	2.401	2.777	2.276

หมายเหตุ คำนวณจาก 1 หมายความว่า ไม่ได้ทำงานนั้น ๆ เลย

2 หมายความว่า ทำสัปดาห์ละ 1 - 5 ชั่วโมง

3 หมายความว่า ทำสัปดาห์ละ 6 - 10 ชั่วโมง

4 หมายความว่า ทำสัปดาห์ละ 11 - 15 ชั่วโมง

5 หมายความว่า ทำสัปดาห์ละ 16 - 20 ชั่วโมง

6 หมายความว่า ทำสัปดาห์ละมากกว่า 20 ชั่วโมง

จากตาราง 59 แสดงว่า

งานธุรการ ครูชายและครูหญิงทำงานไม่แตกต่างกัน คือต่างก็ทำงานโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ

1 - 5 ชั่วโมง

- ครูที่วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีทำงานธุรการสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง ส่วนครูที่วุฒิ
ปริญญาตรีขึ้นไปไม่มีชั่วโมงในการทำงานธุรการน้อย
- ครูใหม่ไม่ได้ทำงานธุรการเลย ส่วนครูเก่าทำงานธุรการโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ
1 – 5 ชั่วโมง
- งานปกครอง ครูชายและครูหญิงทำงานปกครองไม่แตกต่างกันคือต่างก็ทำโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ
6 – 10 ชั่วโมง
- ครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีทำงานปกครองโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 6 – 10 ชั่วโมง
ส่วนครูวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปทำงานปกครองโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง
- ครูใหม่และครูเก่าทำงานปกครองไม่แตกต่างกัน คือต่างก็ทำโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ
6 – 10 ชั่วโมง
- งานห้องสมุด ครูชายและครูหญิงมีชั่วโมงในการทำงานห้องสมุดน้อยเหมือนกัน
ครูต่างวุฒิกันมีชั่วโมงในการทำงานห้องสมุดน้อยเหมือนกัน
- ครูเก่าและครูใหม่มีชั่วโมงในการทำงานห้องสมุดน้อยเหมือนกัน
- งานแนะแนว ครูชายและครูหญิงมีชั่วโมงในการทำงานแนะแนวน้อยเหมือนกัน
ครูต่างวุฒิกันมีชั่วโมงในการทำงานแนะแนวน้อยเหมือนกัน
- ครูเก่าและครูใหม่มีชั่วโมงในการทำงานแนะแนวน้อยเหมือนกัน
- งานกิจกรรม ครูชายและครูหญิงทำงานกิจกรรมไม่แตกต่างกันคือต่างก็ทำโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ
1 – 5 ชั่วโมง
- ครูต่างวุฒิกันทำงานกิจกรรมไม่แตกต่างกัน คือต่างก็ทำงานโดยเฉลี่ย
1 – 5 ชั่วโมง
- ครูเก่าและครูใหม่ทำงานกิจกรรมไม่แตกต่างกัน คือต่างก็ทำงานโดยเฉลี่ย
สัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง
- งานบริการ ครูชายและครูหญิงทำงานค่านบริการนักเรียนไม่แตกต่างกัน คือต่างก็ทำงาน
โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง

ครูวุฒิค่ากว่าปริญญตรีทำงานค่านบริการนักเรียนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง
 ส่วนครูวุฒิปริญญตรีขึ้นไปไม่ได้ทำงานค่านบริการนักเรียน
 ครูเก่าและครูใหม่ทำงานค่านบริการนักเรียนไม่แตกต่างกันคือต่างก็ทำงานโดยเฉลี่ย
 สัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง

งานครูประจำชั้น ครูชายทำงานหน้าที่ครูประจำชั้นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 6 – 10 ชั่วโมง ส่วนครูหญิง
 ทำงานหน้าที่ครูประจำชั้นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง
 ครูวุฒิค่ากว่าปริญญตรีทำงานหน้าที่ครูประจำชั้นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 6 – 10 ชั่วโมง
 ส่วนครูวุฒิปริญญตรีขึ้นไปทำหน้าที่ครูประจำชั้นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง
 ครูใหม่ทำงานหน้าที่ครูประจำชั้นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 6 – 10 ชั่วโมง ส่วนครูเก่า
 ทำงานหน้าที่ครูประจำชั้นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 – 5 ชั่วโมง

ตาราง 60 แสดงความถี่ของจำนวนครูที่ประเมินจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นที่สอน
โดยเฉลี่ย จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นโดยเฉลี่ย				
	น้อยกว่า 20 คน	21 - 30 คน	31 - 40 คน	41 - 50 คน	มากกว่า 50 คน
อุดรธานี	1	6	45	51	1
ขอนแก่น	2	12	75	65	3
หนองคาย	—	5	46	20	4
เลย	—	2	25	32	—
สกลนคร	—	—	10	39	7
รวม จำนวน	3	25	201	207	15
ร้อยละ	0.67	5.54	44.57	45.90	3.32

จากตาราง 60 แสดงว่าครูส่วนมากประมาณร้อยละ 46 มีจำนวนนักเรียนในชั้นที่สอนโดยเฉลี่ย 41 - 50 คน และที่น่าสนใจคือยังมีครูจำนวนประมาณร้อยละ 3 ที่สอนนักเรียนชั้นละมากกว่า 50 คน ซึ่งเป็นชั้นที่ใหญ่มากอาจจะควบคุมตรวจงานไม่ทั่วถึงก็เป็นได้

ตาราง 61 แสดงจำนวนครูที่สอนตรงและไม่ตรงความรู้ความสามารถ จำแนกตามวุฒิ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและวุฒิ	การสอนตรงความสามารถ		
	ไม่ตรงทั้งหมด	ตรงบ้างไม่ตรงบ้าง	ตรงทั้งหมด
อุดรธานี			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	30	27
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	17	26
ขอนแก่น			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	9	34	55
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	18	35
หนองคาย			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	25	37
ปริญญาตรีขึ้นไป	—	4	5
เลย			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	21	25
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	3	5
สกลนคร			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	16	26
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	2	5
รวม			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	30	126	170
ร้อยละ	9.20	38.65	52.15
ปริญญาตรีขึ้นไป	12	44	76
ร้อยละ	9.09	33.33	57.58

จากตาราง 61 แสดงว่าครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนมากประมาณร้อยละ 52 และครูวุฒิ
ปริญญาตรีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 58 สอนตรงตามความรู้ความสามารถ

ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนตรงความสามารถมีเพียงร้อยละ 58 อีกร้อยละ 42 สอนไม่ตรงความสามารถที่มีอยู่ ฉะนั้น ถ้าหากพิจารณาตามข้อมูลนี้ จะเห็นว่าครูที่เรียนวิชาเอกต่าง ๆ ออกไปนั้น โอกาสที่จะสอนได้ตรงวิชาเอกของตนก็มีไม่มากนักถ้าหากจะไปทำงานในภาคศึกษานี้ ซึ่งถ้าคิดว่าการที่ครูสอนไม่ตรงตามความสามารถหรือวิชาเอกที่ได้เรียนมา เป็นการสูญเสียแล้ว ครูที่ทำงานไม่ตรงความสามารถก็มีมากเกือบครึ่งต่อครึ่งซึ่ง เป็นการสูญเสียทางการศึกษาอย่างหนึ่งเช่นกัน

ตาราง 62 แสดงปัญหาของครูใหญ่ในการจัดครูเข้าสอน

	ปัญหาในการจัดครูเข้าสอน			
	ไม่มี	ครูมีความสามารถไม่ตรงวิชาที่สอน	มีครูไม่พอ	ครูไม่ชอบสอนในบางวิชา
จำนวน	3	5	16	3
ร้อยละ	11.11	18.52	59.26	11.11

จากตาราง 62 แสดงว่าปัญหาของครูใหญ่ในการจัดครูเข้าสอนส่วนมากประมาณร้อยละ 59 ได้แก่การมีครูไม่เพียงพอ รองลงมาคือร้อยละ 19 ครูมีความรู้ความสามารถไม่ตรงวิชาที่สอน และมีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้น ที่ไม่มีปัญหา แสดงว่าในด้านการจัดครูเข้าสอนของโรงเรียนในภาคศึกษานี้ ยังมีปัญหาที่ควรแก้ไขเป็นอันมาก

จากตาราง 63 แสดงว่าโรงเรียนที่ชาครุภาษาไทยมีจำนวนร้อยละ 30 และมีครูภาษาไทย
เกินความต้องการร้อยละ 4

โรงเรียนที่ชาครุภาษาอังกฤษ มีจำนวนร้อยละ 63 และมีครูภาษาอังกฤษเกินความต้องการ
ร้อยละ 11

โรงเรียนที่ชาครุคณิตศาสตร์มีจำนวนร้อยละ 48 และมีครูคณิตศาสตร์เกินความต้องการร้อยละ 11

โรงเรียนที่ชาครุวิทยาศาสตร์มีจำนวนร้อยละ 52 และมีครูวิทยาศาสตร์เกินความต้องการ
ร้อยละ 7

โรงเรียนที่ชาครุสังคมศึกษามีจำนวนร้อยละ 19 และมีครูสังคมศึกษาเกินความต้องการ
ร้อยละ 15

โรงเรียนที่ชาครุศิลปศึกษามีจำนวนร้อยละ 67 และมีครูศิลปศึกษาเกินความต้องการร้อยละ 7

โรงเรียนที่ชาครุพลานามัยมีจำนวนร้อยละ 59 และมีครูพลานามัยเกินความต้องการร้อยละ 7

โรงเรียนที่ชาครุบรรณารักษะมีจำนวนร้อยละ 63 และมีครูบรรณารักษะเกินความต้องการร้อยละ 7

โรงเรียนที่ชาครุแนะแนวมีจำนวนร้อยละ 67 และมีครูแนะแนวเกินความต้องการร้อยละ 7

โรงเรียนที่ชาครุโสตทัศนศึกษามีจำนวนร้อยละ 67 และมีครูโสตทัศนศึกษาเกินความต้องการ
ร้อยละ 7

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าครูสาขาวิชาที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีเกินความต้องการคือครูสังคมศึกษา
รองลงมาก็คือครูภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

ครูสาขาวิชาที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอ คือครูศิลปศึกษา แนะแนว โสตทัศนศึกษา
บรรณารักษะ ภาษาอังกฤษ พลานามัย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และสังคมศึกษาตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้วจะพบว่า บางจังหวัดในบางสาขาวิชาครูขาด และบาง
จังหวัดในบางสาขาวิชาก็มีครูเกินความต้องการ ฉะนั้น ถ้าหากมีการโยกย้ายได้บ้าง โดยใช้ครูเกิน
ไปช่วยในแหล่งที่ขาด ก็จะเป็นการบรรเทาความรุนแรงของการขาดแคลนครูได้ เช่น ครูสังคมศึกษา
เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนขาดและเกินเกือบพอ ๆ กัน ส่วนวิชาอื่นขาดมากกว่าเกิน

ตาราง 64 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีความต้องการครูเพิ่มอีกในปีการศึกษา 2513
จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนครูที่ต้องการเพิ่ม				
	พอเพียงแล้ว	1 - 2 คน	3 - 5 คน	6 - 10 คน	มากกว่า 10 คน
อุดรธานี	1	1	2	1	2
ขอนแก่น	1	1	3	2	-
หนองคาย	1	-	3	1	-
เลย	-	-	2	2	-
สกลนคร	-	1	3	-	-
รวม จำนวน	3	3	13	6	2
ร้อยละ	11.11	11.11	48.15	22.22	7.41

จากตาราง 64 แสดงว่าโรงเรียนในภาคศึกษา 9 ส่วนมากประมาณร้อยละ 48 ต้องการครูเพิ่มในปีการศึกษานี้ โรงเรียน 3 - 5 คน จากตารางนี้ชี้ให้เห็นว่าความต้องการครูมีมากเหลือเกิน ประมาณ 4 ใน 5 ของโรงเรียนทั้งหมดในภาคศึกษานี้ต้องการครูเพิ่มตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จนถึงมากกว่า 10 คน และเมื่อประมาณจากความต้องการนี้จะพบว่าความต้องการครูสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ในภาคศึกษานี้มีถึง 150 คน

ตาราง 65 แสดงความเหมาะสมของงานนอกเหนือการสอนกับความรู้ความสามารถของครู
จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและวุฒิ		ความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
อุดรธานี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	—	41	18	3
	ปริญญาตรีขึ้นไป	1	1	26	16	1
ขอนแก่น	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	3	68	16	9
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2	2	48	7	1
หนองคาย	ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	5	43	10	3
	ปริญญาตรีขึ้นไป	—	1	6	2	—
เลย	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	1	34	14	—
	ปริญญาตรีขึ้นไป	—	—	7	2	—
สกลนคร	ต่ำกว่าปริญญาตรี	—	—	34	7	6
	ปริญญาตรีขึ้นไป	—	—	7	2	—
รวม	ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	9	220	65	21
	ร้อยละ	3.37	2.76	67.49	19.94	6.44
	ปริญญาตรีขึ้นไป	3	4	94	29	2
	ร้อยละ	2.27	3.03	71.21	21.97	1.52

จากตาราง 65 แสดงว่าครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 77 ได้ปฏิบัติงานที่
นอกเหนือจากการสอนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน
ครูวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 ได้ปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากการสอนเหมาะสม
กับความรู้ความสามารถของตน

ตาราง 66 แสดงการรายเฉลี่ยเวลาที่ใช้เตรียมตัวเข้าสอนเมื่อสัปดาห์เริ่มแล้ว
เวลาที่อยู่ที่โรงเรียนก่อนโรงเรียนเข้า และโรงเรียนเลิกแล้ว
จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ใช้เวลาเตรียม เข้าสอน *	ถึงโรงเรียน ก่อนโรงเรียนเข้า **	อยู่โรงเรียน หลังโรงเรียนเลิก **
อุดรธานี	4.009	3.370	3.648
ขอนแก่น	4.221	3.094	3.525
หนองคาย	4.077	2.961	3.402
เลย	4.084	3.559	3.576
สกลนคร	4.107	3.553	3.482
ทั้งภาค	4.137	3.299	3.532

หมายเหตุ คำนวณจาก

1 หมายความว่า ใช้เวลามากกว่า 15 นาที *	1 ตรงเวลาพอดี **
2 หมายความว่า ใช้เวลา 11 - 15 นาที *	2 น้อยกว่า 15 นาที **
3 หมายความว่า ใช้เวลา 6 - 10 นาที *	3 ใช้เวลา 15 - 30 นาที **
4 หมายความว่า ใช้เวลา 1 - 5 นาที *	4 ใช้เวลา 31 - 60 นาที **
5 หมายความว่า เข้าสอนทันที *	5 มากกว่า 60 นาที **

จากตาราง 66 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูใช้เวลาเตรียมเข้าสอนเมื่อสัปดาห์
เริ่มแล้วโดยเฉลี่ย 1 - 5 นาที ครุมาถึงโรงเรียนก่อนโรงเรียนเข้าโดยเฉลี่ย 15 - 30 นาที
ครูอยู่ที่โรงเรียนหลังโรงเรียนเลิกแล้วโดยเฉลี่ย 31 - 60 นาที

ตาราง 67 แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามเพศ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและเพศ	จำนวนวันลาของครู				
	มากกว่า 15 วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลาเลย
อุดรธานี ชาย	1	—	4	24	17
หญิง	—	—	4	23	35
ขอนแก่น ชาย	—	—	3	32	39
หญิง	2	1	5	40	36
หนองคาย ชาย	—	—	2	35	6
หญิง	1	3	5	12	13
เลย ชาย	—	1	—	22	10
หญิง	—	1	3	10	12
สกลนคร ชาย	—	—	4	12	15
หญิง	1	—	5	13	6
รวม ชาย	1	1	13	125	87
ร้อยละ	0.44	0.44	5.73	55.07	38.32
หญิง	4	5	22	98	102
ร้อยละ	1.74	2.16	9.52	42.42	44.16

จากตาราง 67 แสดงว่าครูชายส่วนมากประมาณร้อยละ 55 มีวันลา 1 - 5 วัน ครูหญิง
ส่วนมากประมาณร้อยละ 44 ไม่มีวันลาเลย

เมื่อพิจารณาการแจกแจงความถี่ของวันลาของครูชายและครูหญิงพร้อมกับพิจารณารวมกับเส้นภาพ
ภาพ 11 แล้ว จะพบว่า ครูหญิงมีโอกาสนี้จะลามากกว่าครูชาย

ตาราง 68 แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้น ปีการศึกษา 2513 จำแนกตามวุฒิ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและวุฒิ	จำนวนวันลาของครู				
	มากกว่า 15 วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลาเลย
อุดรธานี					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	-	6	30	26
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	2	17	26
ขอนแก่น					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	1	7	52	37
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	-	1	20	38
หนองคาย					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	3	5	44	15
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	2	3	4
เลย					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	1	3	29	17
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	1	-	3	5
สกลนคร					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	-	7	21	18
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	2	4	3
รวม					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	5	28	176	113
ร้อยละ	1.23	1.53	8.59	53.99	34.66
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	1	7	47	76
ร้อยละ	0.76	0.76	5.30	35.61	57.57

จากตาราง 68 แสดงว่าครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 53 มีวันลา
 1 – 5 วัน ครูวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 58 ไม่มีวันลาเลย
 จากข้อมูลดังกล่าวและพิจารณาพร้อมกับแผนภาพ ภาพ 12 จะเห็นได้ชัดว่า ส่วนมากครูวุฒิ
 ต่ำกว่าปริญญาตรีมีโอกาสนี้จะลามากกว่าครูปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 69 แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามอายุ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและอายุ	จำนวนวันลาของครู				
	มากกว่า 15 วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลาเลย
อุดรธานี ไม่เกิน 40 ปี	-	-	8	44	47
41 ปีขึ้นไป	1	-	-	3	5
ขอนแก่น ไม่เกิน 40 ปี	2	1	6	67	71
41 ปีขึ้นไป	-	-	2	5	4
หนองคาย ไม่เกิน 40 ปี	1	3	4	42	17
41 ปีขึ้นไป	-	-	3	5	2
เลย ไม่เกิน 40 ปี	-	2	3	27	20
41 ปีขึ้นไป	-	-	-	5	2
สกลนคร ไม่เกิน 40 ปี	-	-	7	24	19
41 ปีขึ้นไป	1	-	2	1	2
รวม ไม่เกิน 40 ปี	3	6	28	204	174
ร้อยละ	0.72	1.45	6.75	49.15	41.93
41 ปีขึ้นไป	2	-	7	19	15
ร้อยละ	4.65	-	16.28	44.19	34.88

จากตาราง 69 แสดงว่าครูที่อายุระหว่าง 18 - 40 ปีส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 49 มีวันลา 1 - 5 วัน ครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 44 มีวันลา 1 - 5 วันเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาพร้อมกับเส้นภาพในภาพ 13 แล้ว จะพบว่าครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่จะลาได้มากกว่าครูที่อายุไม่เกิน 40 ปี

ตาราง 70 แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามอายุราชการ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและอายุราชการ	จำนวนวันลาของครู				
	มากกว่า 15 วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลาเลย
อุดรธานี 1 - 5 ปี	-	-	4	17	35
6 ปีขึ้นไป	1	-	4	30	17
ขอนแก่น 1 - 5 ปี	-	-	2	33	57
6 ปีขึ้นไป	2	1	6	39	18
หนองคาย 1 - 5 ปี	1	1	2	17	10
6 ปีขึ้นไป	-	2	5	30	9
เลย 1 - 5 ปี	-	-	2	13	11
6 ปีขึ้นไป	-	2	1	19	11
สกลนคร 1 - 5 ปี	-	-	6	9	14
6 ปีขึ้นไป	1	-	3	16	7
รวม 1 - 5 ปี	1	1	16	89	127
ร้อยละ	0.43	0.43	6.84	38.03	54.27
6 ปีขึ้นไป	4	5	19	134	62
ร้อยละ	1.79	2.23	8.48	59.82	27.68

จากตาราง 70 แสดงว่าครูใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 54 ไม่มีวันลาเลย ครูเก่าส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 มีวันลา 1 - 5 วัน จากการพิจารณารวมกับเสถภาพในภาพที่ 14 จะพบว่าครูเก่าจะมีโอกาสลามากกว่าครูใหม่

ตาราง 71 แสดงจำนวนวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามเงินเดือน
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและเงินเดือน	จำนวนวันลาของครู				
	มากกว่า15วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลาเลย
อุดรธานี					
ไม่เกิน 1,300 บาท	-	-	6	27	39
1,400-2,750 บาท	1	-	2	20	13
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	-	-
ขอนแก่น					
ไม่เกิน 1,300 บาท	1	-	2	50	62
1,400-2,750 บาท	1	1	6	22	13
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	-	-
หนองคาย					
ไม่เกิน 1,300 บาท	1	2	2	29	14
1,400-2,750 บาท	-	1	5	18	5
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	-	-
เลย					
ไม่เกิน 1,300 บาท	-	1	2	19	13
1,400-2,750 บาท	-	1	1	12	9
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	1	-
สกลนคร					
ไม่เกิน 1,300 บาท	-	-	5	16	14
1,400-2,750 บาท	1	-	3	9	7
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	1	-	-

ตาราง 71 (ต่อ)

จังหวัดและเงินเคียน	จำนวนวันลาของครู				
	มากกว่า15วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลาเลย
รวม					
ไม่เกิน 1,300 บาท	2	3	17	141	142
ร้อยละ	0.66	0.98	5.57	46.23	46.56
1,400-2,750 บาท	3	3	17	81	47
ร้อยละ	1.99	1.99	11.26	53.64	31.12
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	1	1	-
ร้อยละ	-	-	50.00	50.00	-

จากตาราง 71 แสดงว่าครูที่มีเงินเคียนน้อยส่วนมากประมาณร้อยละ 47 ไม่มีวันลาเลย ครูที่มีเงินเคียนปานกลางส่วนมากประมาณร้อยละ 54 มีวันลา 1 - 5 วัน ครูที่มีเงินเคียนสูงร้อยละ 50 เท่ากันที่มีวันลา 6 - 10 วัน และ 1 - 5 วัน

จากตารางนี้ตัวเลขในเรื่องวันลาเกี่ยวกับเงินเคียนที่ควรสนใจคือ ในช่องไม่มีวันลาเลย ครูที่มีเงินเคียนน้อยโอกาสที่จะไม่ลาราชการมีถึงร้อยละ 47 และเมื่อเงินเคียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โอกาสที่จะไม่ลาราชการของครูก็ลดลงจนไม่มีจำนวนครูที่ไม่มีวันลาเลยเมื่อเงินเคียนถึง 2,900 บาทขึ้นไป จึงอาจจะสรุปได้ว่าเงินเคียนของครูในภาคศึกษานี้แปรตามกับจำนวนวันลา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสหสัมพันธ์ของวันลาเกี่ยวกับเงินเคียนน่าจะเป็นบวกมากกว่าที่จะเป็นลบ

ตาราง 72 แสดงจำนวนวันลาของครูใหญ่ในภาคต้นปีการศึกษา 2513 จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่ เป็นครูใหญ่ และอัตราเงินเดือน

	จำนวนวันลาของครูใหญ่					รวม	
	มากกว่า 15 วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ							
ชาย	-	-	1	5	17	23	100.00
ร้อยละ	-	-	4.35	21.74	73.91		
หญิง	-	-	-	-	4	4	100.00
ร้อยละ	-	-	-	-	100.00		
วุฒิ							
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	1	2	15	18	100.00
ร้อยละ	-	-	5.56	11.11	83.33		
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	3	6	9	100.00
ร้อยละ	-	-	-	33.33	66.67		
อายุ							
ไม่เกิน 40 ปี	-	-	-	3	8	11	100.00
ร้อยละ	-	-	-	27.27	72.73		
41 ปีขึ้นไป	-	-	1	2	13	16	100.00
ร้อยละ	-	-	6.25	12.50	81.25		
เป็นครูใหญ่							
1 - 5 ปี	-	-	1	2	9	12	100.00
ร้อยละ	-	-	8.33	16.67	75.00		
6 ปีขึ้นไป	-	-	-	3	12	15	100.00
ร้อยละ	-	-	-	20.00	80.00		

ตาราง 72 (ต่อ)

	จำนวนวันลาของครูใหญ่					รวม	
	มากกว่า 15 วัน	11 - 15 วัน	6 - 10 วัน	1 - 5 วัน	ไม่มีวันลา	จำนวน	ร้อยละ
เงินเดือน							
ไม่เกิน 1,300 บาท	—	—	—	1	3	4	100.00
ร้อยละ	—	—	—	25.00	75.00		
1,400-2,750 บาท	—	—	1	1	11	13	100.00
ร้อยละ	—	—	7.69	7.69	84.62		
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	3	7	10	100.00
ร้อยละ	—	—	—	30.00	70.00		

จากตาราง 72 แสดงว่าครูใหญ่ชายส่วนมากประมาณร้อยละ 74 ไม่มีวันลาเลย ส่วนครูใหญ่หญิงทั้งหมดก็ไม่มีวันลาเลยเช่นกัน

ครูใหญ่ผู้พิพากษาและวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 83 และ ร้อยละ 67 ต่างก็ไม่มีวันลาเลยเช่นกัน

ครูใหญ่ที่อายุไม่เกิน 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 73 และร้อยละ 81 ตามลำดับ ต่างก็ไม่มีวันลาเลยเช่นกัน

ครูใหญ่ที่เป็นครูใหญ่ 1 - 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ส่วนมากประมาณร้อยละ 75 และร้อยละ 80 ตามลำดับ ต่างก็ไม่มีวันลาเลยเช่นกัน

ครูใหญ่ที่มีเงินเดือนน้อย เงินเดือนปานกลางและเงินเดือนสูงส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 75 ร้อยละ 85 และร้อยละ 70 ตามลำดับ ไม่มีวันลาเลยเช่นกัน

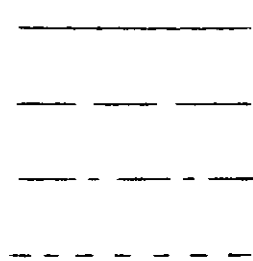
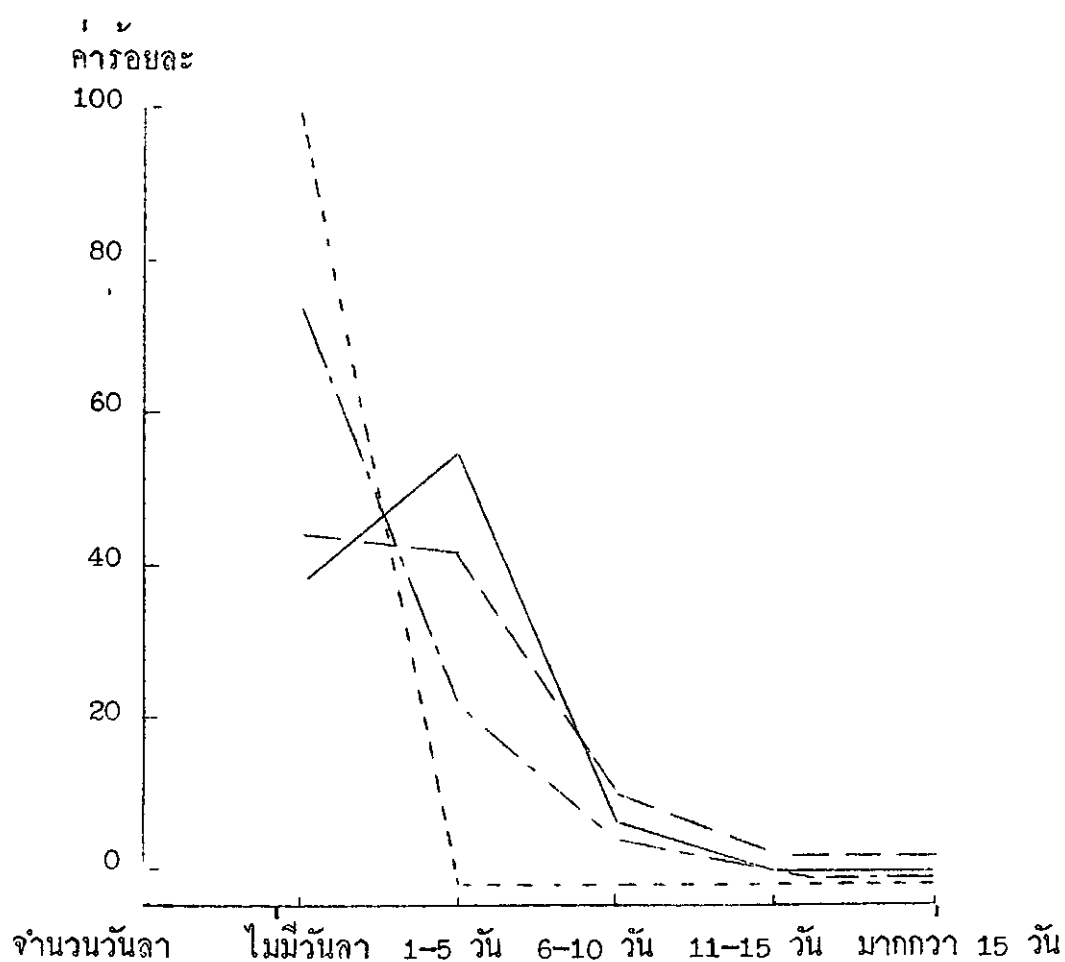
ในเรื่องวันลาของครูใหญ่ อาจจะประมวลได้ดังนี้

1. โอกาสที่จะลาราชการของครูใหญ่ชายมีมากกว่าครูใหญ่หญิง

2. ครูใหญ่ที่ต่ำกว่าปริญญาตรีมีโอกาสที่จะลาออกน้อยกว่าครูใหญ่ที่ปริญญาตรีขึ้นไป
3. ครูใหญ่ที่อายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีโอกาสที่จะลาออกน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีอายุไม่เกิน

40 ปี

4. ครูใหญ่ที่มีอายุราชการในตำแหน่งครูใหญ่ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ลาออกน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีอายุราชการในตำแหน่งครูใหญ่ไม่เกิน 5 ปี
5. ครูใหญ่เงินเดือน 1,400 – 2,750 บาท มีโอกาสลาออกน้อยกว่าครูใหญ่ที่เงินเดือนไม่เกิน 1,300 บาท และครูใหญ่ที่มีเงินเดือนสูงคือ 2,900 บาทขึ้นไป มีโอกาสลาออกมากที่สุด

ที่มา

ครูชาย

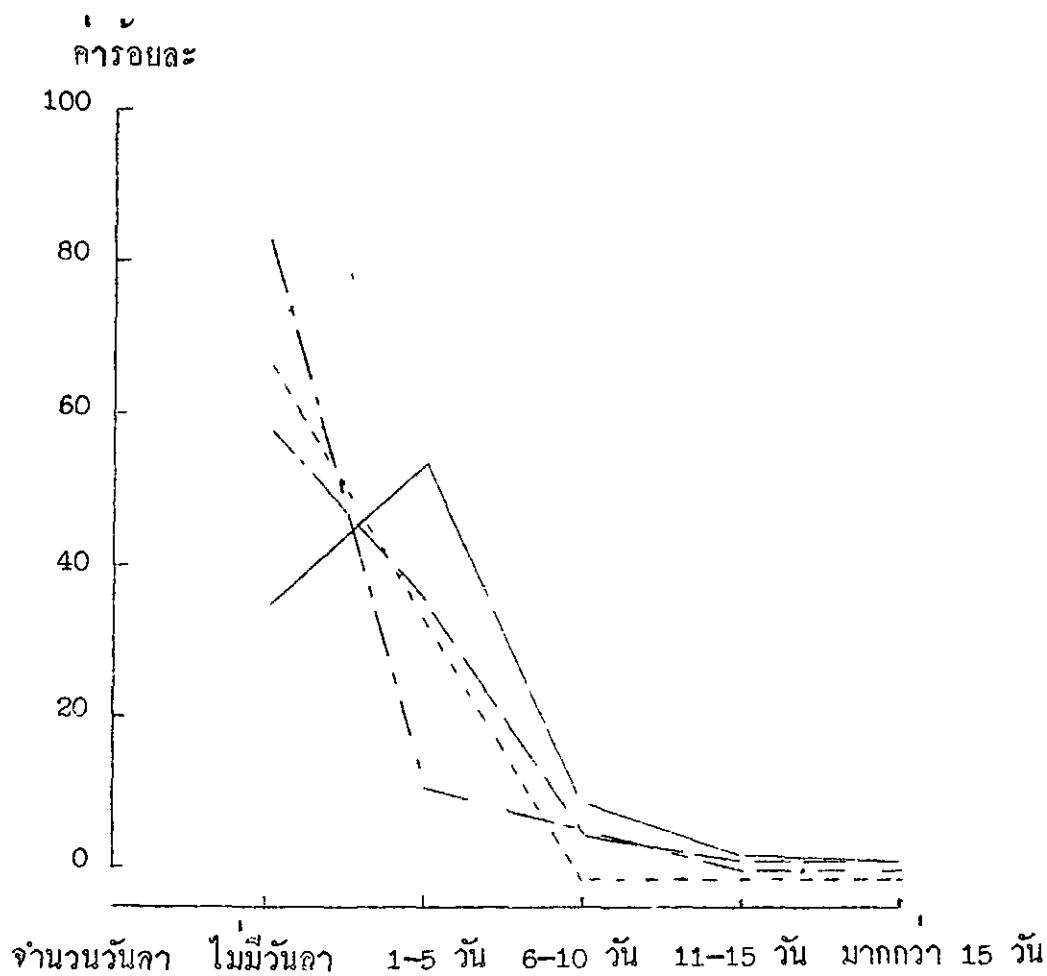
ครูหญิง

ครูใหญ่ชาย

ครูใหญ่หญิง

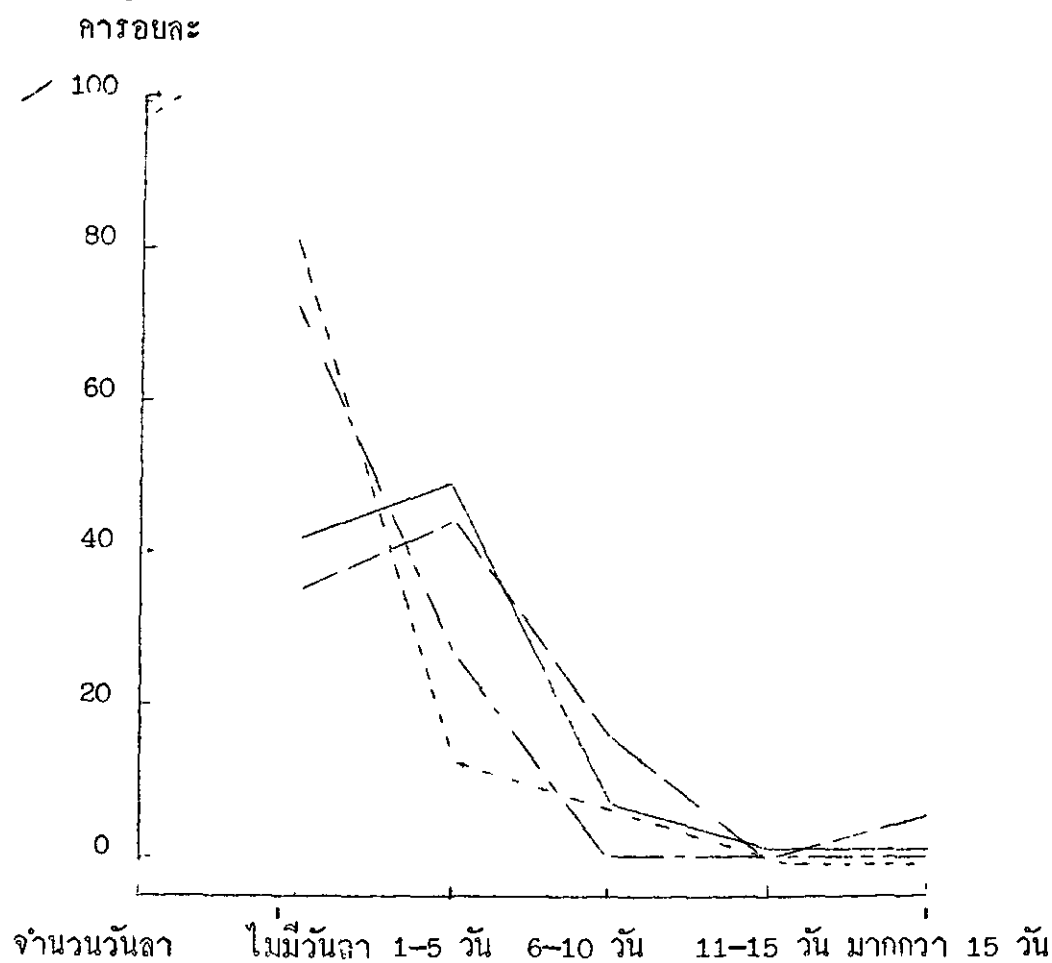
ตาราง 67 และ 72

ภาพ 11 เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวน วันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครูชาย ครูหญิง ครูใหญ่ชายและครูใหญ่หญิง

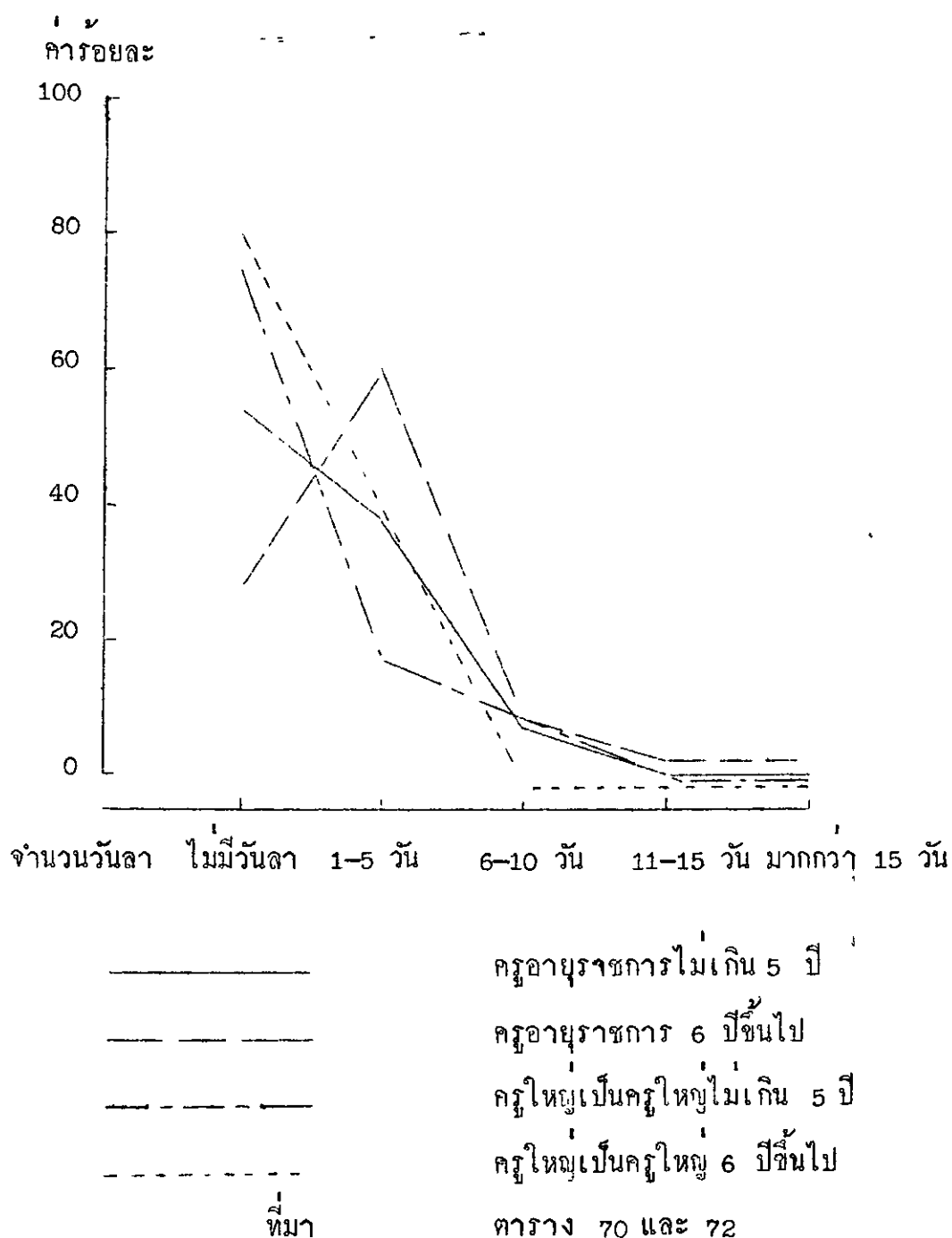
—————	ครูผู้ดีต่ำกว่าปริญญาตรี
- - - - -	ครูผู้ดีปริญญาตรีขึ้นไป
— · — · —	ครูใหญ่ผู้ดีต่ำกว่าปริญญาตรี
- - - - -	ครูใหญ่ผู้ดีปริญญาตรีขึ้นไป
ที่มา	ตาราง 68 และ 72

ภาพ 12 เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครูและครูใหญ่
ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป

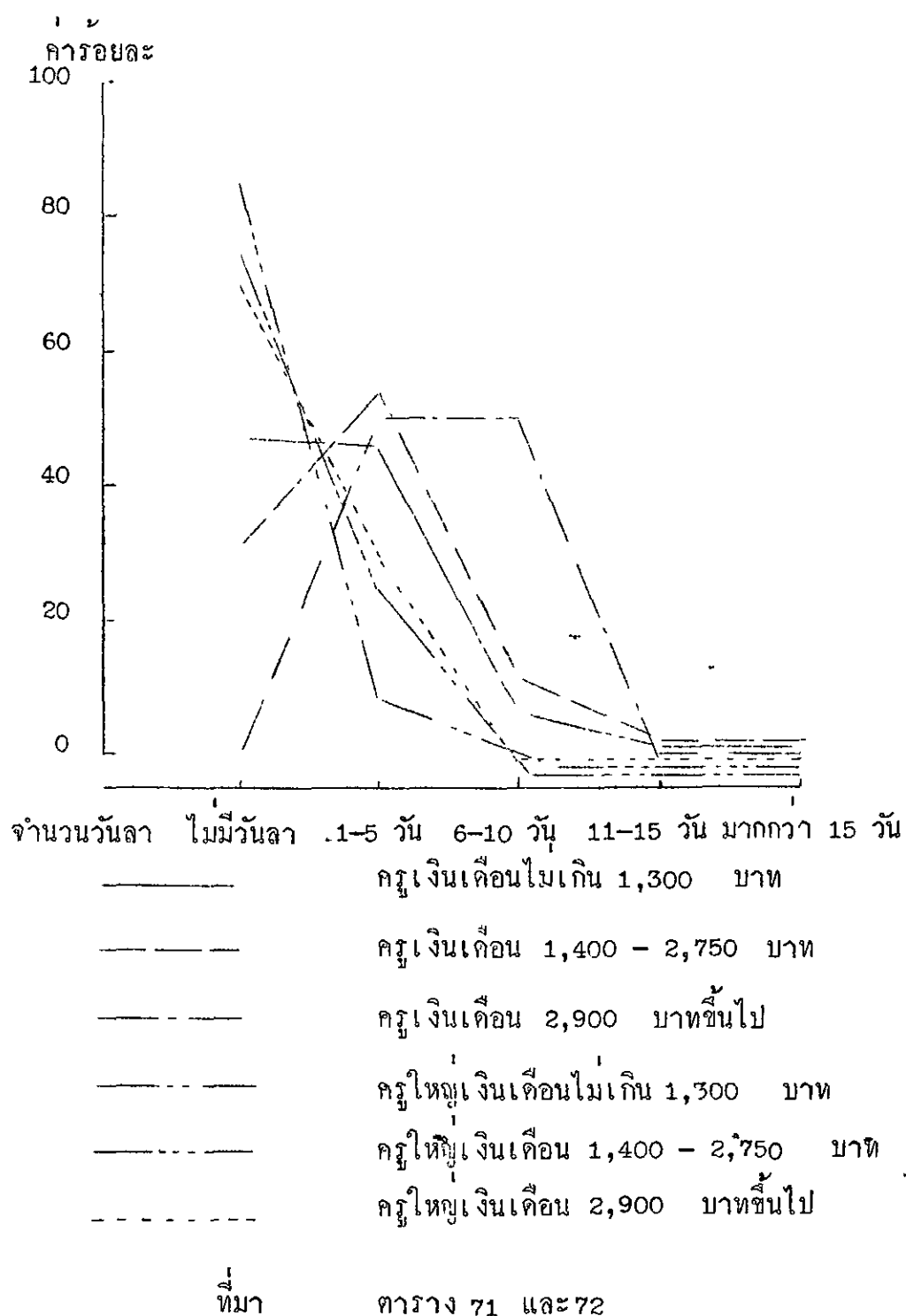

—————	ครูอายุไม่เกิน 40 ปี
-----	ครูอายุ 41 ปีขึ้นไป
- . - . - . - .	ครูใหญ่อายุไม่เกิน 40 ปี
.....	ครูใหญ่อายุ 41 ปีขึ้นไป
ที่มา	ตาราง 69 และ 72

ภาพ 13 เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครูและครูใหญ่ที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป

ภาพ 14 เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ครูใหญ่ที่เป็นครูใหญ่มากกว่า 5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป

ภาพ 15 เส้นภาพเปรียบเทียบจำนวนวันลาในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ของครูและครูใหญ่ที่มีเงินเดือนน้อย เงินเดือนระดับปานกลาง และเงินเดือนสูง

ตาราง 73 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูที่เคย และไม่เคยสอนแทน
จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	การเข้าสอนแทนครูที่ไม่มา		
	ไม่เคย	น้อยครั้ง	มากครั้ง
อุดรธานี	10	62	36
ขอนแก่น	7	100	51
หนองคาย	4	28	45
เลย	7	15	37
สกลนคร	1	22	33
รวม จำนวน	29	227	202
ร้อยละ	6.33	49.56	44.11

จากตาราง 73 แสดงว่าครูส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 94 สอนแทนครูที่ไม่มา ส่วนครูที่ไม่เคยสอนแทนเลยนั้นมีน้อยเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น

ตาราง 74 แสดงชั้นเรียนที่ว่าง ไม่มีครูเข้าสอน ตามความสังเกตของครู จำแนก
เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ชั้นเรียนว่างไม่มีครูเข้าสอน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
อุดรธานี	1	6	10	61	30
ขอนแก่น	—	2	15	96	45
หนองคาย	—	3	7	50	17
เลย	—	2	9	33	15
สกลนคร	1	2	10	31	12
รวม จำนวน	2	15	51	271	119
ร้อยละ	0.44	3.28	11.13	59.17	25.98

จากตาราง 74 แสดงว่าตามความสังเกตของครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85 เห็นว่า
ชั้นเรียนที่ว่างไม่มีครูเข้าสอนมีจำนวนน้อย จากข้อมูลนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าความรับผิดชอบของครู
ในภาคศึกษานี้มีมาก เพราะครูประมาณร้อยละ 85 สังเกตเห็นว่าการปล่อยให้ชั้นเรียนว่างนั้น
มีน้อย

ตาราง 75 แสดงจำนวนครั้งที่มีการประชุมปรึกษาภายในโรงเรียน

	การประชุมปรึกษาภายในโรงเรียน				
	ไม่มี ประชุมเลย	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ภาคเรียนละ 2 ครั้ง	เดือนละครั้ง	มากกว่า เดือนละครั้ง
จำนวน	1	1	2	12	11
ร้อยละ	3.70	3.70	7.41	44.45	40.74

จากตาราง 75 แสดงว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 44 มีการประชุมปรึกษาภายในเดือนละครั้ง แต่ยังมีโรงเรียนอีกร้อยละ 4 ในภาคศึกษาปีที่ไม่มีการประชุมเลย ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาแก้ไขต่อไป

ตาราง 76 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูที่แสดงความเห็นต่อมาตรฐานการเรียนรู้
ของนักเรียนในโรงเรียนของตน จำแนกตามระดับความพอใจ เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความพอใจในระดับมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียน				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
อุดรธานี	2	15	55	34	2
ขอนแก่น	4	18	82	49	5
หนองคาย	4	14	42	14	3
เลย	—	9	33	17	—
สกลนคร	1	15	30	10	—
รวม จำนวน	11	71	242	124	10
ร้อยละ	2.40	15.50	52.84	27.07	2.18

จากตาราง 76 แสดงว่าครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 82 มีความพอใจในระดับมาตรฐาน
การเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนของตนเมื่อเทียบกับโรงเรียนแห่งอื่น แสดงว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของ
นักเรียนในภาคศึกษานี้ใกล้เคียงกัน

ตาราง 77 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูใหญ่ที่แสดงความเห็นต่อมาตรฐาน
การเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของตน จำแนกตามระดับความพอใจ

	ความพอใจระดับมาตรฐานการเรียนของนักเรียน				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
จำนวน	2	1	16	8	—
ร้อยละ	7.41	3.70	59.26	29.63	—

จากตาราง 77 แสดงว่าครูใหญ่ส่วนมากประมาณร้อยละ ๑๑ มีความพอใจในระดับมาตรฐาน
การเรียนของนักเรียนเมื่อเทียบกับโรงเรียนแห่งอื่น แสดงว่าความเห็นของครูใหญ่กับคณะครูมีความเห็น
ในเรื่องนี้สอดคล้องกัน

ตาราง 78 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครู เกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง จำแนกตามสิ่งที่ครูทำในเวลาว่าง เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	การใช้เวลาในชั่วโมงว่างของครู					
	เตรียมการสอน	ตรวจงานนักเรียน	อ่านหนังสือ	พบปะกับเพื่อนครู	พักผ่อนหลังการสอน	ทำงานที่ได้รับมอบหมาย
อุดรธานี	52	80	55	46	32	6
ขอนแก่น	87	132	102	93	47	18
หนองคาย	44	60	47	36	17	11
เลย	39	51	40	29	16	6
สกลนคร	25	31	30	21	12	4
รวม จำนวน	247	354	274	225	124	45
ร้อยละ	19.46	27.90	21.59	17.73	9.77	3.55

จากตาราง 78 แสดงว่าครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 28 ใช้เวลาในชั่วโมงว่างตรวจงานนักเรียน รองลงมาคือร้อยละ 22 ใช้เวลาในชั่วโมงว่างอ่านหนังสือ เตรียมการสอน พบปะกับเพื่อนครู พักผ่อนและทำงานที่ได้รับมอบหมาย ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการและขวัญของครู

จากการศึกษาข้อคำตอบในแบบสอบถามของครูและครูใหญ่ ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 79 แสดงจำนวนครูที่อยู่อาศัยและไม่ได้อยู่อาศัยบ้านพักครู ความสะดวกสบายของผู้อยู่อาศัยบ้านพักครู และความจำเป็นที่คงการอยู่อาศัยบ้านพักครูของครูที่ไม่ได้อยู่อาศัย จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	อยู่	ไม่อยู่	สภาพการอยู่บ้านพักครู ความจำเป็นที่คงอยู่บ้านพักครู			
			สบาย	ไม่สบาย	จำเป็น	ไม่จำเป็น
อุดรธานี	42	66	31	11	45	21
ขอนแก่น	73	85	59	14	60	25
หนองคาย	18	59	14	4	41	18
เลย	6	53	5	1	30	23
สกลนคร	16	40	15	1	32	8
รวม จำนวน	155	303	124	31	208	95
ร้อยละ	33.84	66.16	80.00	20.00	68.65	31.35

จากตาราง 79 แสดงว่าครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 66 ไม่ได้อยู่บ้านพักครู ครูที่ไม่ได้อยู่บ้านพักครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 มีความจำเป็นที่คงอยู่บ้านพักครู ส่วนครูที่อยู่บ้านพักครูประมาณร้อยละ 80 มีความเห็นว่าบ้านพักครูมีความสะดวกสบายดีแล้ว

ตาราง 80 แสดงการแจกแจงจำนวนครัวที่เห็นเกี่ยวกับอาหารกลางวันและน้ำดื่ม
จำแนกตามระดับความสะดวก เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความสะดวกเรื่องอาหารกลางวันและน้ำดื่ม				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
อุดรธานี	4	15	65	22	2
ขอนแก่น	8	24	85	34	7
หนองคาย	11	12	35	14	5
เลย	1	10	38	7	3
สกลนคร	4	6	29	17	—
รวม จำนวน	28	67	252	94	17
ร้อยละ	6.11	14.63	55.03	20.52	3.71

จากตาราง 80 แสดงว่าครัวส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 79 ได้รับความสะดวกเรื่อง
อาหารกลางวันและน้ำดื่ม

ตาราง 81 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูที่มีความเห็นเกี่ยวกับจัดอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอน จำแนกตามปริมาณของอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอน เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	การจัดอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอนให้ครู				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
อุดรธานี	14	26	44	23	1
ขอนแก่น	5	20	80	45	8
หนองคาย	5	17	39	16	—
เลย	4	9	32	13	1
สกลนคร	—	10	30	14	2
รวม จำนวน	28	82	225	111	12
ร้อยละ	6.11	17.90	49.13	24.24	2.62

จากตาราง 81 แสดงว่าครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 76 มีความเห็นว่าโรงเรียนจัดอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอนให้เพียงพอ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

ตาราง 82 แสดงการเปลี่ยนแปลงการส่งเสริมขวัญและกำลังใจที่ครูได้รับ จำแนกตามเพศ วุฒิ และอายุราชการของครู

การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ	เพศ		วุฒิ		อายุราชการ	
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี ขึ้นไป	1 - 5 ปี	6 ปีขึ้นไป
ความเสมอภาค และความยุติธรรม	3.427	3.255	3.352	3.280	3.452	3.205
การยกย่องให้เกียรติ และส่งเสริมกำลังใจ	3.215	3.142	3.211	3.098	3.230	3.181
การฟังความคิดเห็นจากครู ของครูใหญ่	3.418	3.242	3.377	3.288	3.521	3.219
การส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	3.176	3.169	3.227	3.038	3.226	3.116
การส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา และเลื่อนวิทยฐานะ	3.423	3.186	3.396	3.076	3.312	3.161
ความสะดวกสบาย ของทำงาน	3.269	3.108	3.212	3.129	3.300	3.071

หมายเหตุ คำนำหน้า 1 หมายความว่า ได้รับน้อยที่สุด
 2 หมายความว่า ได้รับน้อย
 3 หมายความว่า ได้รับปานกลาง
 4 หมายความว่า ได้รับมาก
 5 หมายความว่า ได้รับมากที่สุด

จากตาราง 82 แสดงว่าครูชายและครูหญิง ครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูเก่าและครูใหม่ ได้รับความเสมอภาคและความยุติธรรม การยกย่องให้เกียรติและส่งเสริมกำลังใจ การฟังความคิดเห็นจากครูของครูใหญ่ การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา และเลื่อนวิทยฐานะ ความสะดวกสบายของที่ทำงาน ทุกอย่างอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันทั้งสิ้น

ตาราง 83 แสดงระดับความสนใจให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการทำงานของครู
ในทัศนะของครูใหญ่

	ความสนใจของครูในการให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการทำงาน				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
จำนวน	—	1	17	9	—
ร้อยละ	—	3.70	62.96	33.34	—

จากตาราง 83 แสดงว่าครูใหญ่ส่วนมากประมาณร้อยละ 63 มีความคิดเห็นว่าครูในโรงเรียนสนใจให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการทำงาน จากข้อมูลนี้พอจะอนุมานได้ว่าส่วนมากแล้วครูและครูใหญ่ในภาคศึกษานี้มีความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี

ตาราง 84 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู
จำแนกตามเพศ เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในการทำงาน			
	ชาย		หญิง	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
อุดรธานี	3.217	0.796	3.306	0.740
ขอนแก่น	3.432	0.824	3.345	0.686
หนองคาย	3.279	1.015	3.117	0.652
เลย	3.242	0.689	3.192	0.695
สกลนคร	3.645	0.369	3.560	0.590
รวมทั้งภาค	3.361	0.824	3.294	0.747

หมายเหตุ: คำนวณหนักของค่าเฉลี่ย 1 หมายความว่า น้อยที่สุด
2 หมายความว่า น้อย
3 หมายความว่า ปานกลาง
4 หมายความว่า มาก
5 หมายความว่า มากที่สุด

จากตาราง 84 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูชายมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจ
ปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีความน้อย แสดงว่าความรู้สึกของครูชาย
ในค่านี้นี้ใกล้เคียงกัน

ครูหญิงมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวน
จะเห็นว่ามีความน้อยมาก แสดงว่าความรู้สึกของครูหญิงในค่านี้นี้ใกล้เคียงกัน

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่าความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจนั้น อยู่ในระดับ
ปานกลางทั้งครูชายและครูหญิง

ตาราง 85 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู
จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในการทำงาน			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
อุดรธานี	3.253	0.837	3.288	0.644
ขอนแก่น	3.459	0.704	3.266	0.470
หนองคาย	3.279	0.831	2.666	0.750
เลย	3.280	0.573	2.888	0.611
สกลนคร	3.617	0.632	3.555	0.777
รวมทั้งภาค	3.312	0.690	3.227	0.604

หมายเหตุ คำนวณหนักของค่าเฉลี่ย * เช่นเดียวกับตาราง 84

จากตาราง 85 แสดงว่าครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้สึก
ปลอดภัยและอบอุ่นใจในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความแปรปรวนแล้วจะเห็นว่า
มีค่าน้อย แสดงว่าครูทั้งสองระดับนี้มีความรู้สึกในค่านี้นี้ใกล้เคียงกัน

ตาราง 86 แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู
จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในการทำงาน			
	อายุไม่เกิน 40 ปี		อายุ 41 ปีขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
อุดรธานี	3.262	0.787	3.333	0.500
ขอนแก่น	3.394	0.733	3.272	1.018
หนองคาย	3.179	0.815	3.400	1.155
เลย	3.134	0.628	3.714	0.904
สกลนคร	3.600	1.673	3.666	0.666
รวมทั้งภาค	3.320	0.749	3.441	0.823

หมายเหตุ: คำนวณหาค่าเฉลี่ย* เช่นเดียวกับตาราง 84

จากตาราง 86 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี และครูที่มีอายุเกินกว่า 40 ปี มีความรู้สึกปลอดภัย และอบอุ่นใจในระดับปานกลางเหมือนกัน และเมื่อพิจารณาถึงค่าความแปรปรวนจะเห็นได้ว่ามีความน้อยมากทั้งสองกลุ่ม แสดงว่าครูแต่ละคนทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกใกล้เคียงกัน

ตาราง 87 แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู
จำแนกตามอายุราชการ เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในการทำงาน			
	อายุราชการ 1 - 5 ปี		อายุราชการ 6 ปีขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
อุดรธานี	3.142	0.815	3.403	0.676
ขอนแก่น	3.391	0.790	3.378	0.700
หนองคาย	3.322	0.825	3.130	0.871
เลย	2.923	0.633	3.424	0.626
สกลนคร	3.862	0.694	3.333	0.461
รวมทั้งภาค	3.329	0.822	3.334	0.690

หมายเหตุ คำนวณหนักของค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับตาราง 84

จากตาราง 87 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูใหม่และครูเก่ามีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในระดับปานกลางเท่า ๆ กัน และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนแล้ว จะเห็นว่ามีความน้อย แสดงว่าครูใหม่และครูเก่าแต่ละคนมีความรู้สึกในค่านี้นิ่งใกล้เคียงกัน

อาจสรุปได้ว่า ความอบอุ่นใจของครูใหม่และครูเก่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 88 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจของครู
จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในการทำงาน					
	ไม่เกิน 1,300 บาท		1,400 - 2,750 บาท		2,900 บาทขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
อุดรธานี	3.152	0.891	3.500	0.428	—	—
ขอนแก่น	3.339	0.857	3.465	0.802	—	—
หนองคาย	3.395	0.712	2.896	0.953	—	—
เลย	3.142	0.714	3.304	0.675	3.000	—
สกลนคร	3.657	0.643	3.450	0.576	5.000	—
รวมทั้งภาค	3.324	0.772	3.337	0.718	4.000	2.000

หมายเหตุ คำนวณค่าเฉลี่ย* เช่นเดียวกับตาราง 84

จากตาราง 88 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูมีเงินเดือนน้อยมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีค่าน้อย แสดงว่าครูที่มีเงินเดือนน้อยมีความรู้สึกค่านี้นี้ใกล้เคียงกัน

ครูที่มีเงินเดือนระดับปานกลางมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีค่าน้อย แสดงว่าครูมีเงินเดือนระดับปานกลางมีความรู้สึกในค่านี้นี้ใกล้เคียงกัน

ครูที่มีเงินเดือนสูงมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจมาก และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีความเหมาะสมสมควร แสดงว่าครูที่มีเงินเดือนสูงมีความรู้สึกในค่านี้นี้แตกต่างกันพอสมควร

แต่โดยเฉลี่ยแล้ว ครูที่มีเงินเดือนต่างกันคงมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจไม่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ตาราง 89 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนความร่วมมือกันทำงานและทัศนคติ
ต่ออาชีพครูของครู ในทัศนะของครูโรงเรียนเดียวกัน จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ความร่วมมือทำงาน		ทัศนคติและความตั้งใจทำงาน	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
อุดรธานี	3.398	0.559	3.481	0.382
ขอนแก่น	3.284	0.599	3.500	0.455
หนองคาย	3.337	0.884	3.506	0.674
เลย	3.271	0.551	3.542	0.390
สกลนคร	3.678	0.459	3.625	0.420
รวมทั้งภาค	3.366	0.622	3.517	0.504

หมายเหตุ: คำนวณจากค่าเฉลี่ย * เช่นเดียวกับตาราง 84

จากตาราง 89 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูมีความคิดเห็นว่าการอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน
ร่วมมือกันทำงานดีปานกลาง และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีค่าน้อย แสดงว่าครูมีความเห็น
ใกล้เคียงกัน

ส่วนเรื่องทัศนคติ ครูมีความเห็นว่าการโรงเรียนเดียวกันมีทัศนคติต่ออาชีพครูดีมาก และเมื่อ
พิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีค่าน้อย แสดงว่าครูมีความเห็นใกล้เคียงกัน

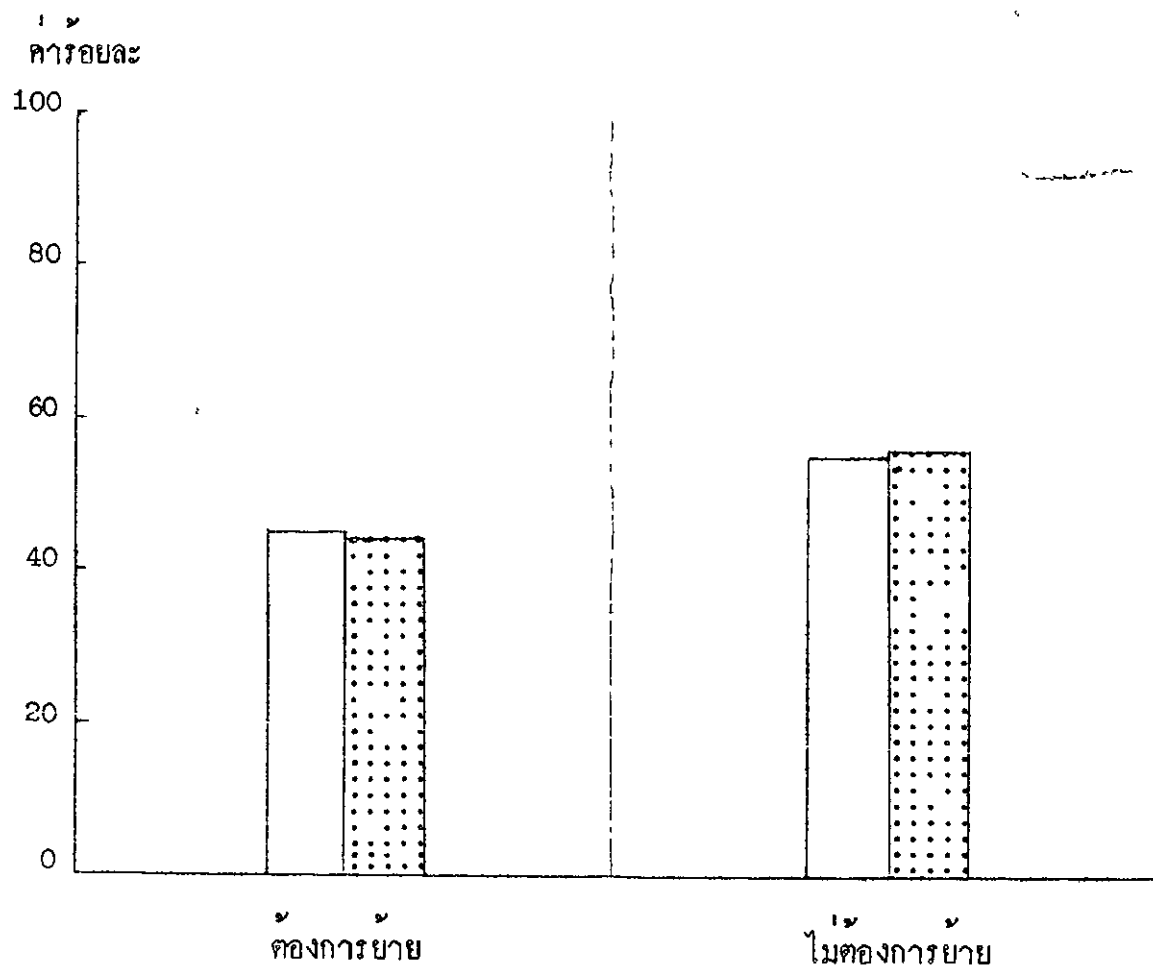
ตาราง 90 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน ความร่วมมือกันทำงาน และทัศนคติ
ต่ออาชีพครูของครู ในทัศนะของครูใหญ่

ความร่วมมือของครูในโรงเรียน		ทัศนคติของครูและความตั้งใจทำงาน	
ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
3.812	0.541	3.483	0.413

หมายเหตุ คำนวณหาค่าเฉลี่ย* เช่นเดียวกับตาราง 84

จากตาราง 90 แสดงว่าในภาคศึกษา 9 ครูใหญ่มีความเห็นว่า ครูร่วมมือกันทำงาน
ค่อนข้างดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.812) และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวน จะเห็นว่ามีค่าน้อย แสดงว่า
ครูใหญ่มีความเห็นในเรื่องนี้ใกล้เคียงกัน

ส่วนเรื่องทัศนคติและความตั้งใจทำงานของครู ครูใหญ่มีความเห็นว่า ครูมีในระดับปานกลาง
(ค่าเฉลี่ย 3.483) และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนจะเห็นว่ามีค่าน้อย แสดงว่าครูใหญ่มีความเห็น
ใกล้เคียงกัน

ครูชาย

ครูหญิง

ที่มา

ตาราง 91

ภาพ 16 กราฟแท่งเปรียบเทียบครูชายและครูหญิงที่ต้องการขยายและไม่ต้องการขยาย

ตาราง ๑2 แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้องการย้ายของครูที่ต้องการย้าย จำแนกตามเพศ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและเพศ	เหตุผลของการต้องการย้าย				
	ต้องการ กลับภูมิลำเนา	ทัศนะไม่ตรง กับผู้บริหาร	รู้สึก ไม่ปลอดภัย	งานหนัก	ต้องการโอกาส ศึกษาต่อ
อุดรธานี ชาย	14	3	—	2	2
หญิง	16	1	3	2	11
ขอนแก่น ชาย	20	—	1	1	—
หญิง	21	1	2	1	9
หนองคาย ชาย	20	6	—	—	2
หญิง	7	3	1	—	3
เลย ชาย	5	—	3	2	6
หญิง	5	—	—	1	6
สกลนคร ชาย	7	—	1	2	5
หญิง	2	—	1	2	4
รวม ชาย	66	9	5	7	15
ร้อยละ	64.71	8.82	4.90	6.86	14.71
หญิง	51	5	7	6	33
ร้อยละ	50.00	4.90	6.86	5.88	32.36

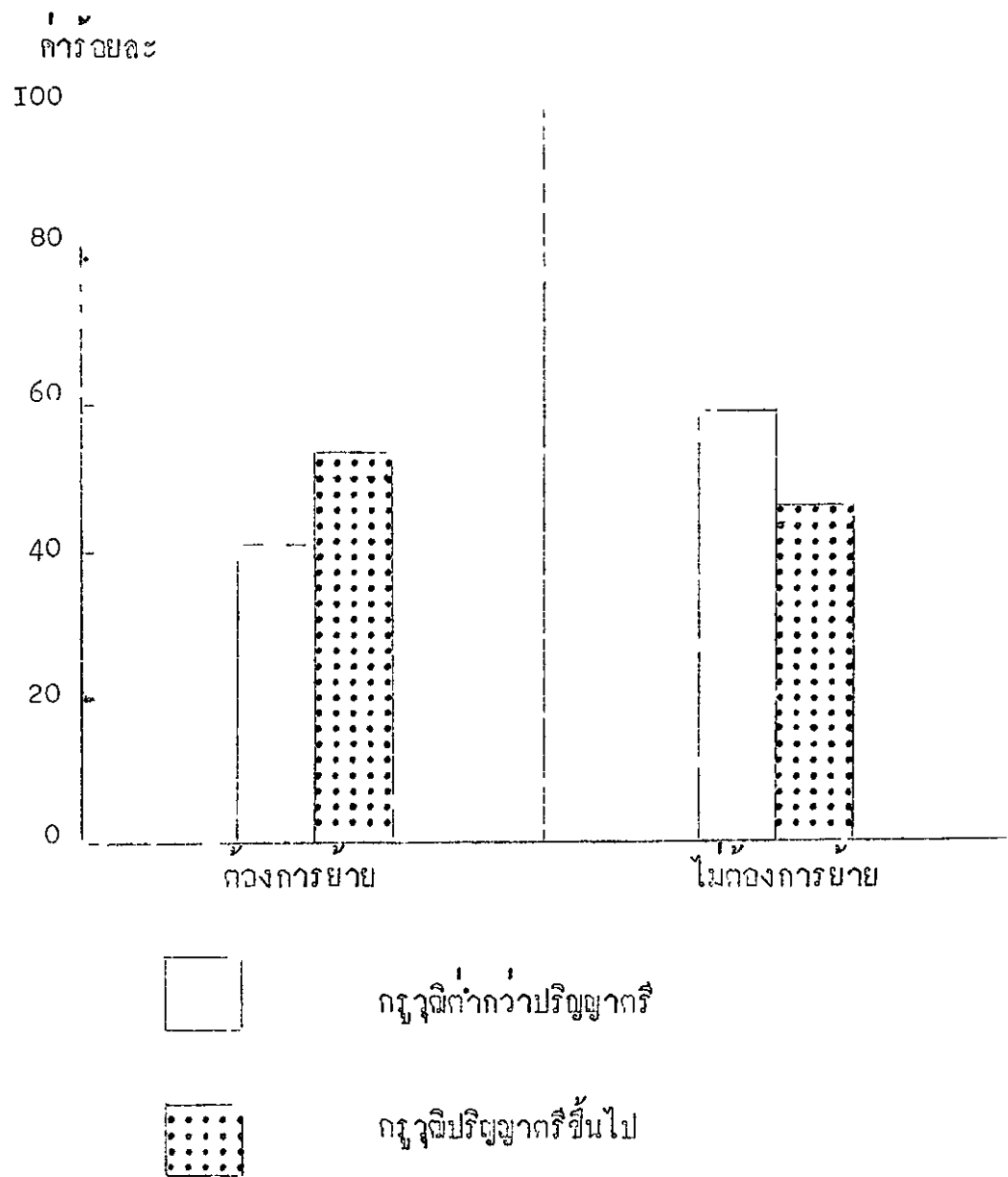
จากตาราง 91 - 92 แสดงว่าครูชายส่วนมากประมาณร้อยละ 45 ไม่ต้องการย้าย ส่วนครูชาย
ที่ต้องการย้ายนั้น ส่วนมากประมาณร้อยละ 65 ต้องการย้ายกลับภูมิลำเนา

ครูหญิงส่วนมากประมาณร้อยละ 44 ไม่ต้องการย้าย ส่วนครูหญิงที่ต้องการย้ายส่วนมากประมาณ
ร้อยละ 50 ต้องการย้ายกลับภูมิลำเนาเช่นกัน

ตาราง 93 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูเกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามวุฒิ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและวุฒิ		ต้องการย้าย	ไม่ต้องการย้าย
อุตรธานี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	26	37
	ปริญญาตรีขึ้นไป	28	17
ขอนแก่น	ต่ำกว่าปริญญาตรี	28	70
	ปริญญาตรีขึ้นไป	28	32
หนองคาย	ต่ำกว่าปริญญาตรี	37	31
	ปริญญาตรีขึ้นไป	5	4
เลย	ต่ำกว่าปริญญาตรี	23	27
	ปริญญาตรีขึ้นไป	5	4
สกลนคร	ต่ำกว่าปริญญาตรี	19	28
	ปริญญาตรีขึ้นไป	5	4
รวม	ต่ำกว่าปริญญาตรี	133	193
	ร้อยละ	40.80	59.20
	ปริญญาตรีขึ้นไป	71	61
	ร้อยละ	53.79	46.21

จากตาราง 93 แสดงว่าครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนมากประมาณร้อยละ 59 ไม่ต้องการย้าย
ส่วนครูวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 54 ต้องการย้าย

ที่มา

ตาราง 93

ภาพ 17 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไป ที่สอบการย้ายและไม่สอบการย้าย

ตาราง 94 แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้งการย้ายของครูที่ต้งการย้าย
จำแนกตามวุฒิ เป็นรายจังหวัด

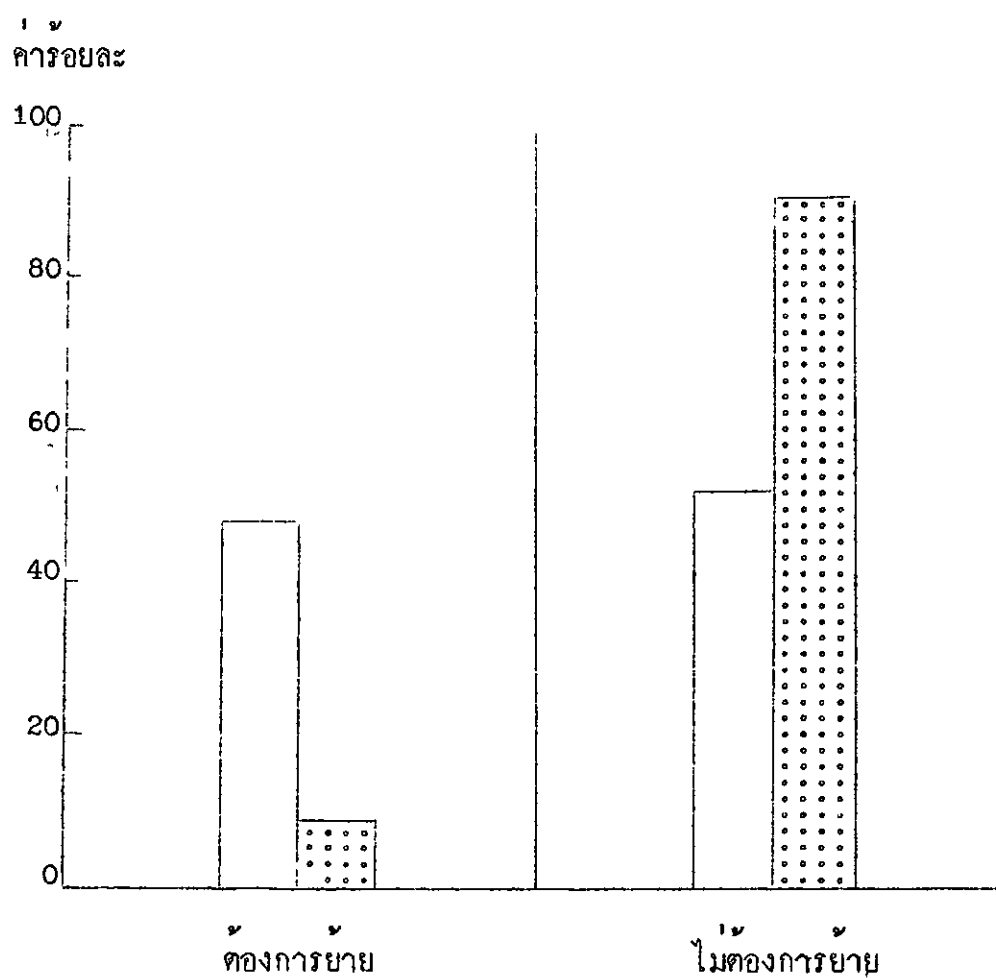
จังหวัดและวุฒิ	เหตุผลของการต้งการย้าย				
	ต้งการ กลับมามีค่าเนา	ทัศนะไม่ตรง กับผู้นบริหาร	รู้สึก ไม่ปลอดภัย	งานหนัก	ต้งการโอกาส ศึกษาต่อ
อุดรธานี					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	3	2	2	5
ปริญญาตรีขึ้นไป	16	1	1	2	8
ขอนแก่น					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2b	1	—	2	—
ปริญญาตรีขึ้นไป	22	—	3	—	3
หนองคาย					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	25	7	1	—	4
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	2	—	—	1
เลย					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	9	—	2	5	7
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	—	1	—	3
สกลนคร					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	8	—	2	2	7
ปริญญาตรีขึ้นไป	3	—	—	2	—
รวม					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	81	11	7	11	23
ร้อยละ	60.90	8.27	5.26	8.27	17.30
ปริญญาตรีขึ้นไป	44	3	5	4	15
ร้อยละ	61.97	4.23	7.04	5.63	21.13

จากตาราง ๘3 -- 94 แสดงว่ากรูพิ์ต่ำกวาปริณุกาตรีส่วนมากประมาณร้อยละ 59
 ไม่ตองกร รยายบ สำหรับผูที่ตองกร รยายนั้นส่วนมากประมาณร้อยละ 61 ตองการยายกลับภูมิลำเนา
 กรูพิ์ปริณุกาตรีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 54 ตองการยาย กรูพิ์ตองการยายนั้นส่วนมาก
 ประมาณร้อยละ 62 ตองการยายกลับภูมิลำเนา

ตาราง 95 แสดงการแจกแจงจำนวนครูเกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและอายุ		ต้องการย้าย	ไม่ต้องการย้าย
อุดรธานี	ไม่เกิน 40 ปี	54	45
	41 ปีขึ้นไป	-	9
ขอนแก่น	ไม่เกิน 40 ปี	56	91
	41 ปีขึ้นไป	-	11
หนองคาย	ไม่เกิน 40 ปี	39	28
	41 ปีขึ้นไป	3	7
เลย	ไม่เกิน 40 ปี	27	25
	41 ปีขึ้นไป	1	6
สกลนคร	ไม่เกิน 40 ปี	24	26
	41 ปีขึ้นไป	-	6
รวม	ไม่เกิน 40 ปี	200	215
	ร้อยละ	48.19	51.81
	41 ปีขึ้นไป	4	39
	ร้อยละ	9.30	90.70

จากตาราง 95 แสดงว่าครูที่มีอายุไม่เกิน 40 ปีส่วนมากประมาณร้อยละ 52 ไม่ต้องการย้าย ส่วนครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 91 ไม่ต้องการย้าย จากข้อมูลนี้พอจะอนุมานได้ว่า ครูอายุน้อยต้องการย้ายมากกว่าครูอายุมาก

อายุไม่เกิน 40 ปี

อายุ 41 ปีขึ้นไป

ที่มา

ตาราง 95

ภาพ 18 กราฟแท่งเปรียบเทียบคนที่อายุไม่เกิน 40 ปี และคนที่อายุ 41 ปีขึ้นไป
ที่ต้องการย่ายและไม่ต้องการย่าย

ตาราง 96 แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้องการย้าย จำแนกตามอายุ เป็นรายจังหวัด

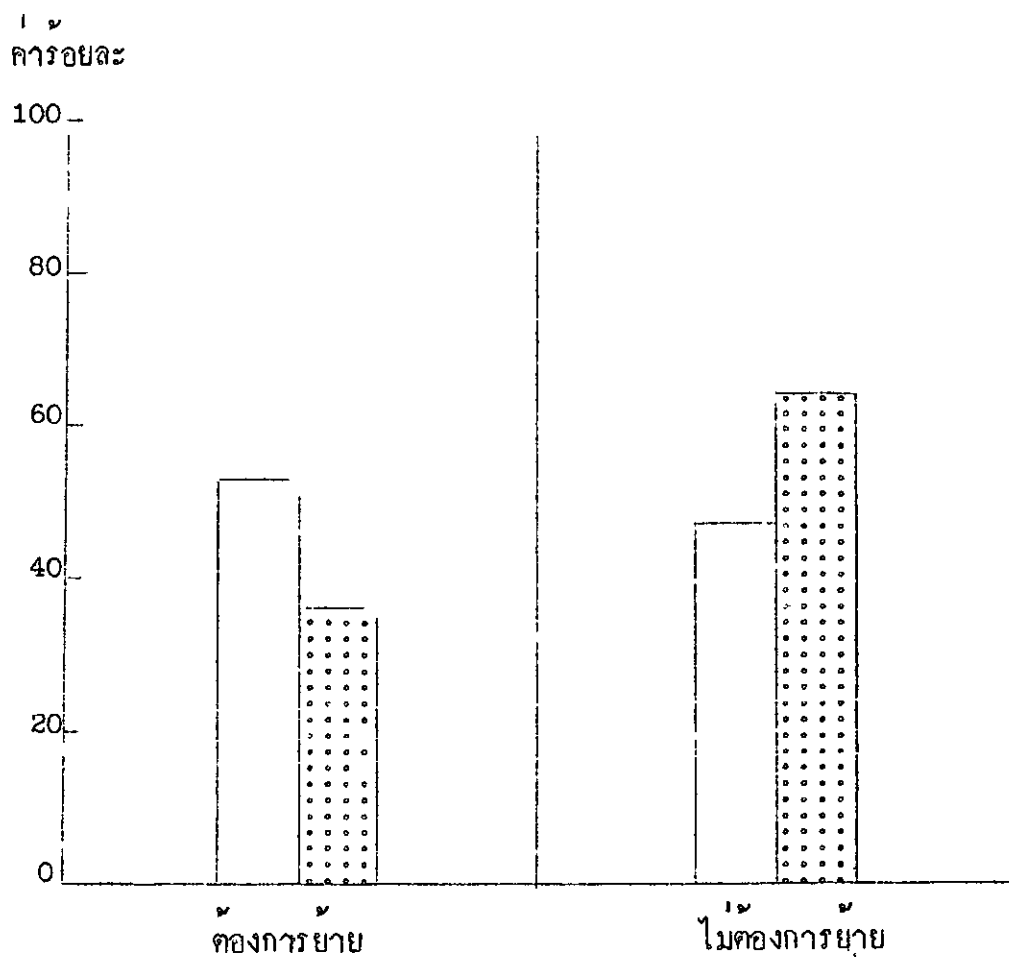
จังหวัดและอายุ	เหตุผลของการต้องการย้าย				
	ต้องการ กลับภูมิลำเนา	หัดกะไม่ตรงกับ ผู้บริหาร	รู้สึก ไม่ปลอดภัย	งานหนัก	ต้องการโอกาส ศึกษาต่อ
อุดรธานี ไม่เกิน 40 ปี	30	3	3	4	14
41 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-
ขอนแก่น ไม่เกิน 40 ปี	41	1	3	2	9
41 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-
หนองคาย ไม่เกิน 40 ปี	25	7	2	-	5
41 ปีขึ้นไป	1	2	-	-	-
เลย ไม่เกิน 40 ปี	10	-	3	4	10
41 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	1
สกลนคร ไม่เกิน 40 ปี	9	-	3	4	8
41 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-
รวม ไม่เกิน 40 ปี	115	11	14	14	46
ร้อยละ	57.50	5.50	7.00	7.00	23.00
41 ปีขึ้นไป	1	2	-	1	-
ร้อยละ	25.00	50.00	-	25.00	-

จากตาราง 95 - 96 แสดงว่าครูที่มีอายุไม่เกิน 40 ปีส่วนมากประมาณร้อยละ 52 ไม่ต้องการย้าย ครูวัยนี้ที่ ต้องการย้ายส่วนมากประมาณร้อยละ 58 ต้องการย้ายกลับภูมิลำเนา ครูที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 90 ไม่ต้องการย้าย ครูวัยนี้ที่ ต้องการย้ายเพราะมีทัศนคติไม่ตรงกับผู้บริหารร้อยละ 50

ตาราง 97 แสดงการแจกแจงจำนวนความถี่ของครูเกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามอายุราชการ
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและอายุราชการ		ต้องการย้าย	ไม่ต้องการย้าย
อุดรธานี	1 - 5 ปี	34	22
	6 ปีขึ้นไป	20	32
ขอนแก่น	1 - 5 ปี	44	48
	6 ปีขึ้นไป	12	54
หนองคาย	1 - 5 ปี	18	13
	6 ปีขึ้นไป	24	22
เลย	1 - 5 ปี	15	11
	6 ปีขึ้นไป	13	20
สกลนคร	1 - 5 ปี	13	16
	6 ปีขึ้นไป	11	16
รวม	1 - 5 ปี	124	110
	ร้อยละ	52.99	47.01
	6 ปีขึ้นไป	80	144
		35.71	64.29

จากตาราง 97 แสดงว่าครูใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 53 ต้องการย้าย ส่วนครูเก่าส่วนใหญ่
ประมาณร้อยละ 64 ไม่ต้องการย้าย

ครูอายุราชการไม่เกิน 5 ปี

ครูอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป

ที่มา

ตาราง 97

ภาพ 19 กราฟแท่งเปรียบเทียบครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี และครูที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป ที่ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย

ตาราง 98 แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้งการย้ายของครูที่ต้งการย้าย จำแนกตามอายุราชการ เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและอายุราชการ	เหตุผลของการต้งการย้าย				
	ต้งการ กลับภูมิลำเนา	ทักษะไม่ตรง ผู้บริหาร	รู้สึก ไม่ปลอดภัย	งานหนัก	ต้งการโอกาส ศึกษาต่อ
อุดรธานี 1 - 5 ปี	20	2	1	3	8
6 ปีขึ้นไป	11	1	2	1	5
ขอนแก่น 1 - 5 ปี	40	-	3	1	-
6 ปีขึ้นไป	6	-	-	1	5
หนองคาย 1 - 5 ปี	14	2	-	1	1
6 ปีขึ้นไป	14	4	1	-	5
เลย 1 - 5 ปี	11	-	2	1	1
6 ปีขึ้นไป	4	-	1	2	6
สกลนคร 1 - 5 ปี	8	-	2	-	3
6 ปีขึ้นไป	4	-	-	2	5
รวม 1 - 5 ปี	93	4	8	6	13
ร้อยละ	75.00	3.23	6.45	4.84	10.48
6 ปีขึ้นไป	39	5	4	6	26
ร้อยละ	48.75	6.25	5.00	7.50	32.50

จากตาราง 97 - 98 แสดงว่าครูใหม่ส่วนมากประมาณร้อยละ 53 ต้งการย้าย ครูใหม่ที่ต้งการย้ายส่วนมากประมาณร้อยละ 75 ต้งการย้ายกลับภูมิลำเนา

ครูเก่าส่วนมากประมาณร้อยละ 64 ไม่ต้งการย้าย ครูเก่าที่ต้งการย้ายส่วนมากประมาณร้อยละ 49 ต้งการย้ายกลับภูมิลำเนา

ตาราง 99 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนครูเกี่ยวกับการย้าย จำแนกตามเงินเดือน
เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและเงินเดือน		ต้องการย้าย	ไม่ต้องการย้าย
อุดรธานี	ไม่เกิน 1,300 บาท	40	32
	1,400-2,750 บาท	14	22
	2,900 บาทขึ้นไป	-	-
ขอนแก่น	ไม่เกิน 1,300 บาท	48	67
	1,400-2,750 บาท	8	35
	2,900 บาทขึ้นไป	-	-
หนองคาย	ไม่เกิน 1,300 บาท	28	20
	1,400-2,750 บาท	14	15
	2,900 บาทขึ้นไป	-	-
เลย	ไม่เกิน 1,300 บาท	19	16
	1,400-2,750 บาท	9	14
	2,900 บาทขึ้นไป	-	1
สกลนคร	ไม่เกิน 1,300 บาท	16	19
	1,400-2,750 บาท	8	12
	2,900 บาทขึ้นไป	-	1
รวม	ไม่เกิน 1,300 บาท	151	154
	ร้อยละ	49.51	50.49
	1,400-2,750 บาท	53	98
	ร้อยละ	35.10	64.90
	2,900 บาทขึ้นไป	-	2
	ร้อยละ	-	100.00

จากตาราง 99 แสดงว่าครูที่มีเงินเดือนน้อยคือไม่เกิน 1,300 บาท ประมาณร้อยละ 50 ต้องการขยายและไม่ต้องการขยาย

ครูที่มีเงินเดือนระดับปานกลางคือ 1,400 – 2,750 บาท ส่วนมากประมาณร้อยละ 65 ไม่ต้องการขยาย

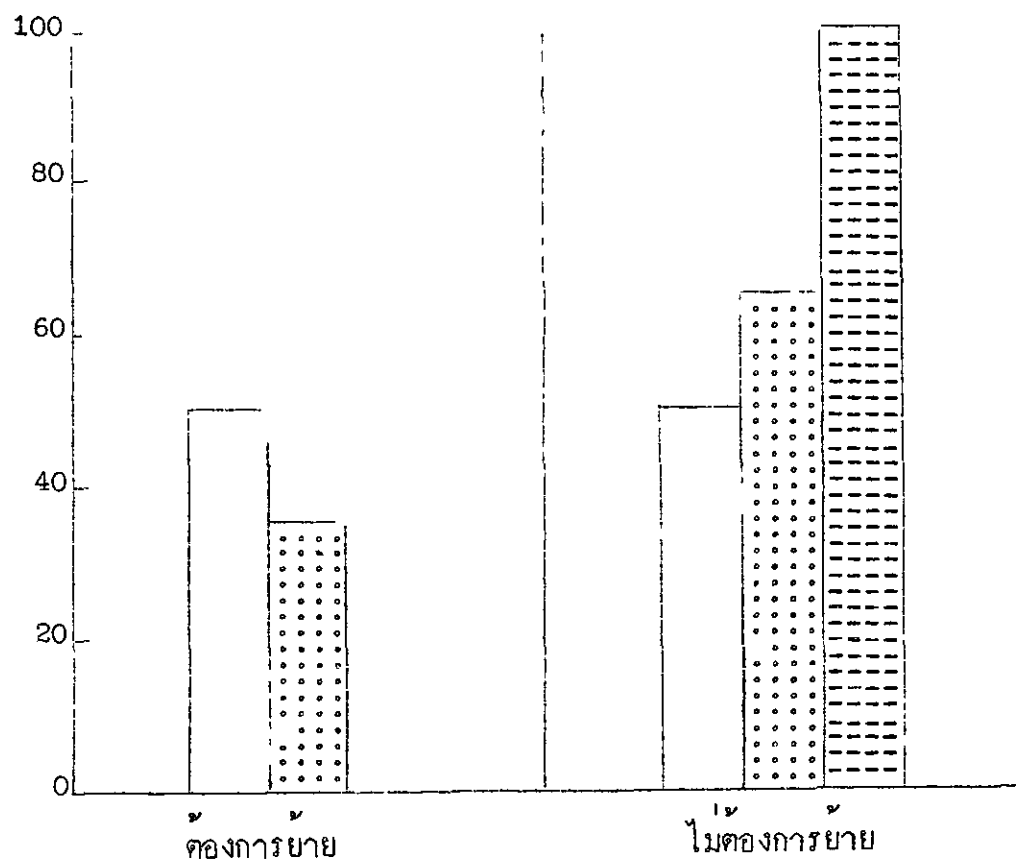
ครูที่มีเงินเดือนสูงคือ 2,900 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน ในภาคศึกษานี้ไม่ต้องการขยาย

จากตาราง 99 แสดงว่าครูที่มีเงินเดือนน้อยคือไม่เกิน 1,300 บาท ประมาณร้อยละ 50
ต้องการย้ายและไม่ต้องการย้าย

ครูที่มีเงินเดือนระดับปานกลางคือ 1,400 – 2,750 บาท ส่วนมากประมาณร้อยละ 65
ไม่ต้องการย้าย

ครูที่มีเงินเดือนสูงคือ 2,900 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน ในภาคศึกษานี้ไม่ต้องการย้าย

การยอละ

ครุเงินเดือนไม่เกิน 1,300 บาท

ครุเงินเดือน 1,400 - 2,750 บาท

ครุเงินเดือน 2,900 บาทขึ้นไป

ที่มา

ตาราง 99

ภาพ 20 กราฟแท่งเปรียบเทียบครุเงินเดือนน้อย เงินเดือนปานกลาง และเงินเดือนสูง
ที่ต้องการยายและไม่ต้องการยาย

ตาราง 100 แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้องการย้ายของครูที่ต้องการย้าย
จำแนกตามเงินเดือน เป็นรายจังหวัด

จังหวัดและเงินเดือน	เหตุผลของการต้องการย้าย				ต้องการโอกาส ศึกษาต่อ
	ต้องการ กลับภูมิลำเนา	ทักษะไม่ตรง ผู้บริหาร	รู้สึก ไม่ปลอดภัย	งานหนัก	
อุดรธานี					
ไม่เกิน 1,300 บาท	22	2	2	4	10
1,400-2,750 บาท	9	1	1	—	3
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—
ขอนแก่น					
ไม่เกิน 1,300 บาท	43	1	3	1	—
1,400-2,750 บาท	3	—	—	1	4
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—
หนองคาย					
ไม่เกิน 1,300 บาท	23	2	—	—	3
1,400-2,750 บาท	4	7	1	—	2
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—
เลย					
ไม่เกิน 1,300 บาท	8	—	2	3	6
1,400-2,750 บาท	3	—	1	—	5
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—
สกลนคร					
ไม่เกิน 1,300 บาท	9	—	2	—	5
1,400-2,750 บาท	3	—	—	2	3
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	—	—	—

ตาราง 100 (ต่อ)

จังหวัดและเงินเดือน	เหตุผลของการต้องการย้าย				
	ต้องการ กลับภูมิลำเนา	ทัศนคติไม่ตรง ผู้บริหาร	รู้สึก ไม่ปลอดภัย	งานหนัก	ต้องการโอกาส ศึกษาต่อ
รวม					
ไม่เกิน 1,300 บาท	105	5	9	8	24
ร้อยละ	69.54	3.31	5.96	5.30	15.89
1,400-2,750 บาท	22	8	3	3	17
ร้อยละ	41.51	15.09	5.66	5.66	32.08
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	-	-
ร้อยละ	-	-	-	-	-

จากตาราง 99 - 100 แสดงว่าครูที่มีเงินเดือนน้อยร้อยละ 50 ต้องการย้าย เหตุผลที่
ต้องการย้ายส่วนมากประมาณร้อยละ 70 ต้องการย้ายกลับภูมิลำเนา

ครูที่มีเงินเดือนระดับปานกลางส่วนมากประมาณร้อยละ 65 ไม่ต้องการย้าย ส่วนครูที่ต้องการย้าย
ส่วนมากร้อยละ 42 ต้องการย้ายกลับภูมิลำเนา

ครูที่มีเงินเดือนสูงทั้งหมด ไม่ต้องการย้าย

จากข้อมูลตาราง 99 - 100 นี้ พอจะสรุปได้ว่าครูต้องการย้ายเพราะต้องการกลับภูมิลำเนา
เป็นส่วนใหญ่ และถ้าครูเงินเดือนมากขึ้นความต้องการที่จะย้ายจะน้อยลงไปด้วย

ตาราง 101 แสดงจำนวนครูใหญ่ที่ต้องการย้าย ไม่ต้องการย้าย และต้องการเป็นครูน้อย
จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่เป็นครูใหญ่ และอัตราเงินเดือน

	ต้องการย้าย		ไม่ต้องการย้าย		รู้สึกเฉย ๆ		ต้องการเป็นครูน้อย		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ										
ชาย	1	4.35	14	60.87	6	26.09	2	8.69	23	100.00
หญิง	—	—	1	25.00	2	50.00	1	25.00	6	100.00
วุฒิ										
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	5.56	9	50.00	7	38.88	1	5.56	18	100.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	—	—	6	66.67	1	11.11	2	22.22	9	100.00
อายุ										
ไม่เกิน 40 ปี	—	—	7	63.64	3	27.27	1	9.09	11	100.00
41 ปีขึ้นไป	1	6.25	8	50.00	5	31.25	2	12.50	16	100.00
เป็นครูใหญ่										
1 - 5 ปี	1	8.33	6	50.00	3	25.00	2	16.67	12	100.00
6 ปีขึ้นไป	—	—	9	60.00	5	33.33	1	6.67	15	100.00
เงินเดือน										
ไม่เกิน 1,300 บาท	—	—	1	25.00	2	50.00	1	25.00	4	100.00
1,400-2,750 บาท	1	7.69	10	76.93	1	7.69	1	7.69	13	100.00
2,900 บาทขึ้นไป	—	—	4	40.00	5	50.00	1	10.00	10	100.00

จากตาราง 101 แสดงว่าครูใหญ่ชายส่วนมากประมาณร้อยละ 61 ไม่ต้องการย้าย ครูใหญ่หญิง
ส่วนมากประมาณร้อยละ 50 รู้สึกเฉย ๆ เกี่ยวกับการย้าย

ครูใหญ่ผู้ต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนมากประมาณร้อยละ 50 ไม่ต้องการย้าย ครูใหญ่ผู้จบปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนมากประมาณร้อยละ 67 ไม่ต้องการย้ายเช่นกัน

ครูใหญ่ที่มีอายุไม่เกิน 40 ปีส่วนมากประมาณร้อยละ 64 ไม่ต้องการย้าย ครูใหญ่ที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ส่วนมากประมาณร้อยละ 50 ไม่ต้องการย้ายเช่นกัน

ครูใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ไม่เกิน 5 ปีส่วนมากประมาณร้อยละ 50 ไม่ต้องการย้าย และครูใหญ่ ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ 6 ปีขึ้นไปส่วนมากประมาณร้อยละ 60 ก็ไม่ต้องการย้ายเช่นกัน

ครูใหญ่ที่มีเงินเดือนน้อยส่วนมากประมาณร้อยละ 50 รู้สึกเฉย ๆ เกี่ยวกับการย้าย ครูใหญ่ที่มี เงินเดือนระดับปานกลางส่วนมากร้อยละ 77 ไม่ต้องการย้าย และครูใหญ่ที่มีเงินเดือนสูงส่วนมากร้อยละ 50 รู้สึกเฉย ๆ เกี่ยวกับการย้าย

มีครูใหญ่อยู่จำนวนน้อยที่ต้องการลดฐานะของตนมาเป็นครูน้อย

ตาราง 102 แสดงการแจกแจงเหตุผลของความต้งการย้ายของครูใหญ่ที่ต้องการย้าย
จำแนกตามเพศ วุฒิ อายุ จำนวนปีที่เป็นครูใหญ่ และอัตราเงินเดือน

	ต้องการ กลับภูมิลำเนา		ทักษะไม่ตรง ผู้บริหาร		สวัสดิการ ไม่ดี		รู้สึก ไม่ปลอดภัย		งานหนัก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ										
ชาย	-	-	-	-	-	-	1	100.00	-	-
หญิง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
วุฒิ										
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	1	100.00	-	-
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อายุ										
ไม่เกิน 40 ปี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	1	100.00	-	-
เป็นครูใหญ่										
1 - 5 ปี	-	-	-	-	-	-	1	100.00	-	-
6 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เงินเดือน										
ไม่เกิน 1,300 บาท	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,400-2,750 บาท	-	-	-	-	-	-	1	100.00	-	-
2,900 บาทขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 101 - 102 แสดงว่าครูใหญ่ที่ต้องการย้ายจำนวน 1 คนนี้ เป็นเพศชาย วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี อายุ 41 ปีขึ้นไป ทำหน้าที่ครูใหญ่ไม่เกิน 5 ปี และมีเงินเดือนระหว่าง 1,400 - 2,750 บาท เหตุผลที่ต้องการย้ายเพราะรู้สึกไม่ปลอดภัย

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาสถานภาพอาคารสถานที่และกำลังครูในแง่การใช้ ตามหัวข้อต่อไปนี้

อาคารสถานที่

1. ที่ตั้งของโรงเรียน
2. จำนวน ลักษณะ สภาพและสุขลักษณะของอาคารและห้องต่าง ๆ
3. การใช้ประโยชน์และการสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร
4. ปัญหาการดูแลรักษาอาคารสถานที่และความต้องการอาคารเพิ่มเติม

กำลังครู

1. จำนวน วุฒิและประสบการณ์ของครู
2. การใช้และปัญหาการใช้กำลังครู
3. สวัสดิการและขวัญของครู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือครูใหญ่ 27 คน และครู 458 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ภาคศึกษา 9 ซึ่งได้แก่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น หนองคาย เลย และสกลนคร

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามสำหรับครูใหญ่ 50 ข้อ และแบบสอบถามสำหรับครู 46 ข้อ

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติ ดังนี้

1. การายเฉลี่ย
2. ค่าความแปรปรวน
3. การอยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ที่ตั้งของโรงเรียน

1.1 ที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคศึกษา 9 ส่วนมากตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน การคมนาคมถึงโรงเรียนสะดวก และอยู่ห่างไกลจากแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม เป็นต้นว่า บ่อนการพนัน สถานบริการที่ไม่สมควรสำหรับนักเรียน

1.2 เนื้อที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคศึกษา 9 ส่วนมากมีเนื้อที่ระหว่าง 16 - 25 ไร่ ตามเกณฑ์ของกรมวิสามัญศึกษากำหนดว่า เนื้อที่โดยเฉลี่ยของโรงเรียนประจำอำเภอแต่ละโรงควรมีเนื้อที่ 35 ไร่ และโรงเรียนประจำจังหวัดแต่ละโรงควรมีเนื้อที่ 70 ไร่ ฉะนั้นเนื้อที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคศึกษา 9 ครึ่งหนึ่งจึงมีเนื้อที่น้อยกว่าเกณฑ์กำหนด ส่วนสภาพที่ดินที่ตั้งโรงเรียนมีที่ค่อนข้างประมาณ 4 ใน 5 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปีเป็นจำนวนน้อย ส่วนเรื่องสนามกีฬานั้น โรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่งมีสนามกีฬาที่ใช้ได้ตลอดปี และประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดมีรั้วไม้และที่พักรองนักเรียนเพียงพอกับความต้องการ มีโรงเรียนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังขาดรั้วไม้และที่พักรองของนักเรียนอยู่ ส่วนแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ส่วนมากได้จากน้ำประปา น้ำฝน และน้ำจากบอบาตาล

2. อาคาร

2.1 ลักษณะอาคารเรียน อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ และอาคารคหกรรมศิลป์ส่วนมากเป็นอาคารไม่อายุไม่เกิน 10 ปี อยู่ในสภาพดี และมีสุขลักษณะเป็นที่น่าพอใจ โรงอาหารส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ อายุเกิน 10 ปี สภาพควรปรับปรุงใหม่และสุขลักษณะเป็นที่น่าพอใจ หอประชุมที่มี 1 หลังนั้นเป็นอาคารตึกครึ่งไม้ อายุไม่เกิน 10 ปี สภาพดี และมีสุขลักษณะดีเป็นที่น่าพอใจมาก โรงอาหารรวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกันส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้และอาคารตึกครึ่งไม้ อายุไม่เกิน 10 ปี สภาพดี และมีสุขลักษณะเป็นที่น่าพอใจ

2.2 ส่วนส่วนมากเป็นส่วนซึม ทั้งส่วนและที่ปัสสาวะส่วนใหญ่อยู่นอกอาคาร ส่วนส่วนมากสภาพดี แต่ที่ปัสสาวะส่วนมากควรซ่อมแซมหรือทำใหม่ สุขลักษณะของส่วนและที่ปัสสาวะส่วนใหญ่เป็นที่น่าพอใจ ในเรื่องอัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อส่วนและที่ปัสสาวะนั้นปรากฏว่านักเรียนหญิง 49 คนต่อส่วน 1 ที่ นักเรียนชาย 60 คนต่อส่วน 1 ที่ และนักเรียนชาย 166 คนต่อที่ปัสสาวะ 1 ที่

3. การใช้ประโยชน์และความสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคารและที่เรียน ปรากฏว่าใช้ได้ดีมาก คือใช้ได้ถึงร้อยละ 142 ห้องเรียนส่วนใหญ่สามารถดัดแปลง ใช้ทำประโยชน์อื่นได้ และใช้ได้เกินกว่า 5 ชั่วโมงใน 1 วันเช่นเดียวกับอาคาร อุตสาหกรรมศิลป์ ส่วนอาคารคหกรรมศิลป์ ห้องเฉพาะวิชา โรงอาหาร หอประชุม โรงอาหารที่รวมกับหอประชุมในอาคารเดียวกันและห้องสมุดปรากฏว่าใช้ได้ต่ำกว่า 5 ชั่วโมงใน 1 วัน

4. ปัญหาสำคัญในการดูแลรักษาอาคารสถานที่คือไม่มีโรงเพิงพอด และ โรงเรียนไม่มีรั้ว ส่วนความต้องการด้านอาคารสูงสุดในภาคศึกษานี้คืออาคารเรียน รองลงมาคือโรงอาหารและหอประชุม

5. กำลังครู

5.1 ในภาคศึกษา 9 นี้ จำนวนครูชายกับครูหญิงพอ ๆ กัน ครูผู้ต่ำกว่าปริญญาตรีมากกว่าครูที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูอายุไม่เกิน 40 ปีมากกว่าครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไป ครูมีอายุราชการไม่เกิน 5 ปีมากกว่าครูที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป ครูที่มีเงินเดือนน้อย คือไม่เกิน 1,300 บาทมีมากที่สุด ครูเงินเดือนสูง คือตั้งแต่ 2,900 บาทขึ้นไปมีน้อยที่สุด

5.2 ครูใหญ่ในภาคศึกษา 9 นี้ มีครูใหญ่ชายมากกว่าครูใหญ่หญิง ครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมากกว่าครูใหญ่ที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูใหญ่ที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มากกว่าครูใหญ่ที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี ครูใหญ่ที่ทำหน้าที่ครูใหญ่ไม่เกิน 5 ปีมากกว่าครูใหญ่ที่ทำหน้าที่ครูใหญ่ 6 ปีขึ้นไป ครูใหญ่เงินเดือนระดับปานกลางคือ 1,400 - 2,750 บาท มีมากที่สุด และครูใหญ่ที่มีเงินเดือนต่ำคือไม่เกิน 1,300 บาทมีน้อยที่สุด

5.3 ครูในภาคศึกษานี้สนใจแสวงหาความรู้ดี และเคยได้รับการอบรม เป็นส่วนใหญ่ ส่วนครูใหญ่จำนวนมากเช่นกันที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ครูใหญ่ "

6. การใช้และปัญหาการใช้กำลังครู

6.1 อัตราเฉลี่ยนักเรียนต่อครูในภาคการศึกษานี้เท่ากับ 23 ต่อ 1

6.2 จำนวนชั่วโมงสอนของครูชายส่วนใหญ่ 16 - 20 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ ครูหญิงส่วนใหญ่สอน 21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ แต่โดยเฉลี่ยแล้วชั่วโมงสอน

ของครูชายและครูหญิงไม่แตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอน

21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ ครูที่มีอายุไม่เกิน 40 ปีส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอน 21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์มากกว่าครูที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปซึ่งมีชั่วโมงสอน 16 - 20 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ ครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปีส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอน 21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ มากกว่าครูที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไปซึ่งมีชั่วโมงสอนส่วนมาก 16 - 20 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ ครูที่มีเงินเดือนน้อยส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอน 21 - 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ มากกว่าครูที่มีเงินเดือนปานกลางและเงินเดือนสูงซึ่งมีชั่วโมงสอน 16 - 20 ชั่วโมงและ 11 - 15 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ตามลำดับ ส่วนเรื่องการสอนซ่อมเสริมครูส่วนใหญ่ไม่ได้สอนซ่อมเสริมเลย

6.3 ครูใหญ่ส่วนมากในภาคศึกษานี้ไม่มีชั่วโมงสอนเลย

6.4 ครูส่วนมากของสอนนักเรียนห้องละ 41 - 50 คน

6.5 ในคานงานนอกเหนือจากการสอนที่ครูทำมากถึงสัปดาห์ละ 6 - 10 ชั่วโมงได้แก่งานปกครองและงานประจำชั้น รองลงไปได้แก่งานธุรการ งานกิจกรรมและงานบริการนักเรียน คือทำสัปดาห์ละ 1 - 5 ชั่วโมง งานที่ครูไม่ค่อยได้ทำคืองานห้องสมุดและงานแนะแนว

6.6 ปัญหาสำคัญของครูใหญ่ในการจัดครูเข้าสอนคือครูไม่พอ โรงเรียนเป็นจำนวนมากต้องการครูเพิ่มในปีการศึกษานี้ โรงเรียนละ 3 - 5 คน ครูสาขาวิชาที่โรงเรียนในภาคศึกษา 9 ขาดมากคือครูสาขาศิลปศึกษา แนะแนว และโสตทัศนศึกษา รองลงไปคือบรรณารักษ์ ภาษาอังกฤษ พลานามัย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และสังคมศึกษาตามลำดับ งานสอนและงานพิเศษอื่นที่ครูได้รับมอบหมายส่วนมากประมาณร้อยละ 55 ตรงกับความรู้ความสามารถของครู นอกนั้นสอนไม่ตรงตามความสามารถ

6.7 เรื่องวันลาของครูในภาคต้นปีการศึกษา 2513 ปรากฏว่าครูหญิงมีโอกาที่จะลามากกว่าครูชาย ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีโอกาที่จะลามากกว่าครูที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูที่มีอายุไม่เกิน 40 ปีมีโอกาที่จะล่าน้อยกว่าครูที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปีมีโอกาที่จะล่าน้อยกว่าครูที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป ครูที่มีเงินเดือนน้อยมีโอกาที่จะล่าน้อยกว่าครูที่มีเงินเดือนมาก

6.8 ในเรื่องวันลาของครูใหญ่ ปรากฏว่าโอกาสที่จะลาของครูใหญ่ชายมากกว่าครูใหญ่หญิง ครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีโอกาสที่จะลาน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูใหญ่ที่อายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่จะลาน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีอายุน้อยกว่า 41 ปี ครูใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่จะลาน้อยกว่าครูใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ไม่เกิน 5 ปี และครูใหญ่ที่มีเงินเดือน 1,400 – 2,750 บาท มีโอกาสที่จะลาน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีเงินเดือนไม่เกิน 1,300 บาท ส่วนครูใหญ่ที่มีเงินเดือนสูง มีโอกาสที่จะลามากที่สุด

6.9 การปล่อยชั้นว่างไม่มีครูเขาสอนนั้นน้อย เพราะครูส่วนมากจะเขาสอนแทนครูที่ไม่มาสอน

6.10 โรงเรียนส่วนมากมีการประชุมปรึกษางานกันเดือนละครั้ง

6.11 ครูและครูใหญ่ส่วนมากมีความพอใจในระดับมาตรฐานการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของตนเมื่อเทียบกับโรงเรียนแห่งอื่น

6.12 การใช้เวลาว่างของครูที่โรงเรียน ครูส่วนมากจะตรวจงานของนักเรียน

7. สวัสดิการและขวัญของครู

7.1 ครูส่วนมากไม่ค่อยบ้านพักครู ในจำนวนนี้ส่วนมากมีความจำเป็นที่จะต้องพักอาศัย สำหรับครูที่อยู่บ้านพักครูนั้นส่วนใหญ่ได้รับความสะดวกสบาย และเรื่องอาหารกลางวัน น้ำดื่ม ครูส่วนมากก็ได้รับความสะดวกเช่นกัน

7.2 โรงเรียนจัดอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอนให้ครูส่วนใหญ่อย่างพอเพียง

7.3 การส่งเสริมขวัญและกำลังใจครู ปรากฏว่าครูชายและครูหญิง ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูเก่าและครูใหม่ ได้รับความเสมอภาคและความยุติธรรม การยกย่องให้เกียรติและส่งเสริมกำลังใจ การฟังความคิดเห็นจากครูของครูใหญ่ การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาและเลื่อนวิทยฐานะ ความสะดวกสบายของที่ทำงาน ทุกอย่างอยู่ในระดับปานกลางไม่แตกต่างกัน

7.4 ครูใหญ่ส่วนมากมีความเห็นว่าครูในโรงเรียนมีความสนใจให้ข้อเสนอแนะและขอคิดเห็นในการทำงาน

7.5 ในเรื่องความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจนั้น ปรากฏว่าครูชายและครูหญิง ครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป ครูอายุไม่เกิน 40 ปีและครูที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปีและครูที่มีอายุราชการ 6 ปีขึ้นไป ครูที่มีเงินเดือนไม่เกิน 1,300 บาทและครูที่มีเงินเดือน 1,400 - 2,750 บาท มีความรู้สึกในค่านี้นานกลางไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่มีเงินเดือนสูง คือ 2,900 บาทขึ้นไปมีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจมาก

7.6 เกี่ยวกับความร่วมมือกันทำงานและทัศนคติต่ออาชีพครูนั้น ครูในภาคศึกษา 9 เห็นว่าครูในโรงเรียนเดียวกันร่วมมือกันทำงานในระดับปานกลาง และเห็นว่าครูในโรงเรียนเดียวกันมีทัศนคติต่ออาชีพครูดีมาก ส่วนครูใหญ่มีความเห็นว่าครูในโรงเรียนมีความร่วมมือกันทำงานค่อนข้างดีมาก และครูในโรงเรียนมีทัศนคติกับความตั้งใจทำงานในระดับปานกลาง

7.7 ความต้องการย้ายของครูนั้น ปรากฏว่าครูชายและครูหญิง ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ครูที่อายุไม่เกิน 40 ปีและครูที่อายุ 41 ปีขึ้นไป ครูที่มีอายุราชการตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ครูที่มีเงินเดือนต่ำ เงินเดือนปานกลางและเงินเดือนสูง ทุกตัวแปรที่กล่าวมาส่วนมากไม่ต้องการย้าย ครูที่ต้องการย้ายส่วนมากคือครูที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปและครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี เหตุผลส่วนใหญ่ที่ต้องการย้ายคือต้องการย้ายกลับภูมิลำเนา

7.8 ความต้องการย้ายของครูใหญ่นั้น ปรากฏว่าครูใหญ่หญิง ครูใหญ่ที่มีเงินเดือนต่ำและเงินเดือนสูงมีความรู้สึกเฉย ๆ ต่อการย้ายหรือไม่ย้าย ส่วนครูใหญ่ชาย ครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป ครูใหญ่ที่อายุไม่เกิน 40 ปีและ 41 ปีขึ้นไป ครูใหญ่ที่รับหน้าที่ครูใหญ่ไม่เกิน 5 ปีและ 6 ปีขึ้นไป รวมทั้งครูใหญ่ที่มีเงินเดือนระดับปานกลาง คือ 1,400 - 2,750 บาท ไม่ต้องการที่จะย้าย มีครูใหญ่ในภาคศึกษา 9 เพียงคนเดียวเท่านั้นที่ต้องการย้ายเพราะรู้สึกไม่ปลอดภัย และมีครูใหญ่บางคนต้องการเป็นครูน้อย

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาสำคัญในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนในภาคศึกษา 9 ก็คือเรื่องโรงเรียนมีการโรงไม้เพียงพอ กรมวิสามัญศึกษาน่าจะได้พิจารณาจัดงบประมาณเพื่อเพิ่มการโรงไม้แก่โรงเรียนต่าง ๆ การที่กรมวิสามัญจะพิจารณาเพิ่มจำนวนการโรงไม้ที่ใดก่อนนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรพิจารณาถึงความต้องการของโรงเรียน จำนวนห้องเรียน อาคารเรียน และจำนวนเนื้อที่ที่ดินด้วย ปัญหารองลงมาคือปัญหาเรื่องโรงเรียนไม้มีร้ว การที่จะแก้ปัญหานี้ได้ก็ต้องขึ้นอยู่กับงบประมาณเช่นกัน กรมวิสามัญศึกษาสมควรจะได้จัดสร้างร้วถาวรให้แก่วรรณเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นเครื่องช่วยให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของทางราชการและยังเป็นเครื่องแสดงขอบเขต ส่งเสริมความสง่า ภาควมให้แก่วรรณอีกด้วย แต่เพื่อประหยัดงบประมาณประเทศ ทางโรงเรียนควรจะปลูกไม้ประเภทที่สามารถทำเป็นร้วได้ไว้วรรณก่อน

2. การใช้อาคารและที่เรียนในภาคศึกษา 9 ผู้เขียนพบว่าได้ผลดีมาก คือใช้ได้ถึงร้อยละ 142 โดยคิดเทียบจากจำนวนที่เรียน 5 ที่เล็กควรจะได้ใช้ 4 ที่ทุก ๆ ชั่วโมงตลอดเวลาเรียน และถือว่าห้องเรียนหนึ่ง ๆ ควรจุนักเรียน 35 คน การที่การใช้อาคารเรียนและที่เรียนได้ผลดีมาก อาจจะเป็นเพราะกรมวิสามัญศึกษามีนโยบายเพิ่มปริมาณนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนจึงได้ขยายปริมาณการรับนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็นห้องละ 45 คน เมื่อการร้อยละของการใช้อาคารและที่เรียนสูง ความต้องการด้านอาคารเรียนและอาคารประกอบจึงเพิ่มขึ้น และจากผลการวิจัยปรากฏว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ในภาคศึกษา 9 นี้มีความต้องการอาคารเรียนสูงสุด โรงอาหารหอประชุมรองลงมา ในเรื่องการสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบนั้น จากการวิจัยปรากฏว่าอาคารที่สร้างด้วยไม้มีสภาพไม่คงทนเท่าที่ควร สมควรที่จะสร้างอาคารตึกเพราะจะเป็นอาคารเรียนที่คงทน และสามารถสร้างได้หลายชั้นเป็นการประหยัดเนื้อที่ซึ่งคับแคบอยู่แล้วด้วย

3. ผลการศึกษาเรื่องกำลังครู ผู้เขียนพบว่าในภาคศึกษา 9 มีครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 71 และครูใหญ่ส่วนมากคือร้อยละ 70 ก็มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเช่นกัน กรมวิสามัญศึกษาควรจะได้พิจารณาส่งเสริมและให้โอกาสครูเหล่านี้ไปศึกษาต่อเพิ่มเติม และนอกจากนี้ยังมีครูใหญ่ถึงร้อยละ 41 ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของครูใหญ่ กรมวิสามัญศึกษาควรจะได้จัดให้ได้รับการอบรมเพื่อประโยชน์ใน

การปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง

4. ในด้านเงินเดือนของครู ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 67 มีเงินเดือนไม่เกิน 1,300 บาท นับว่าครูมีเงินเดือนต่ำมาก กรมวิสามัญศึกษาควรพิจารณาช่วยเหลือใน ด้านสวัสดิการในด้านต่าง ๆ เช่น จัดสร้างบ้านพักครูให้พอเพียงกับความต้องการของครู หรือให้ครูที่ไม่ได้อยู่บ้านพักครูมีโอกาสเบิกเงินค่าเช่าบ้านได้ นอกจากนี้ควรจะมีการวิจัย ท่อไปว่าครูในภาคศึกษา 9 นี้มีความเดือดร้อนในด้านใดบ้าง เพื่อจะเป็นแนวทางให้ กรมวิสามัญศึกษาได้พิจารณาช่วยเหลืออย่างถูกต้องต่อไป

5. ครูที่ขอการย้ายส่วนมากต้องการย้ายกลับภูมิลำเนา ฉะนั้นในการบรรจุ ครูใหม่ กรมวิสามัญศึกษาควรจะได้พิจารณาบรรจุครูใหม่ตามภูมิลำเนา จะแก้ปัญหาในการ ขยายของครูได้เป็นอย่างมาก

ນ ຈ ຈ ນ ັ ນ ຸ ນ ຈ ມ

บรรณานุกรม

- กอ สวัสดิ์พาณิชย์ ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาและพัฒนาบุคลากร โรงพิมพ์สามมิตร 2511, 211 หน้า.
- กอ สวัสดิ์พาณิชย์ "แผนงานของกรมวิสามัญศึกษาและแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา" เอกสารประชุมผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมวิสามัญศึกษา 2513 (ฉบับโรเนียว) 10 หน้า.
- การวิจัย, กอง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผลสำรวจภาวะความเป็นอยู่ของครูทั่วประเทศ โรงพิมพ์บรรหาร 2504, 62 หน้า.
- คณะวิชาวิจัยการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา เอกสารวิจัยฉบับที่ 7 โรงพิมพ์การศาสนา 2506, 9.62 หน้า.
- จันทร์ ชุมเมืองปักซ์ และ อารี ฉิมบ้านไร่ วิชาครูฉบับเนื้อหาสำคัญสมบูรณ์ โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน 2504, 485 หน้า.
- เทวี รัชตานนท์ "สวัสดิภาพและฐานะของครูเทศบาลนครกรุงเทพ" วารสารวิจัยทางการศึกษา 1 : 3 กันยายน - ธันวาคม 2506, หน้า 72.
- ประกิจ รัตนสุวรรณ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ภาคศึกษา 1 เกี่ยวกับหลักสูตรทั่วไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2503 ปรินต์ฐานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2507, 200 หน้า.
- ประจวบ คำบุณรัตน์ "สิ่งที่โรงเรียนควรทราบ" เอกสารประชุมผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรมวิสามัญศึกษา 2513 (ฉบับโรเนียว) 20 หน้า.
- ปิ่น มาลากุล หลักการการศึกษา โรงพิมพ์โรงเรียนไทยพานิชยการ จำกัด 2506, 202 หน้า.
- พจน์ เพชรบุณดิน "การควบคุมบังคับบัญชาควรทำอย่างไร" วารสารนักบริหาร 6 : 1 เมษายน 2513, หน้า 21 - 22.

พนัส หันนาคินทร์ หลักการบริหารโรงเรียน วัฒนาพานิช 2513, 272 หน้า.

วนิดา นิลอุดมและคณะ การสำรวจภาวะผู้สำเร็จปริญญาตรีวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2497 - 2503 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2505, 118 หน้า.

วิโรจน์ พูลสุข และ อารักษ์ กาญจนพิทักษ์ คู่มือสอบคัดเลือกครูกรมสามัญศึกษาและ กรมวิสามัญศึกษา โรงพิมพ์เจริญสิน 2505, 267 หน้า.

วิทยา นาทอง การสำรวจปัญหาครูใหม่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508, 103 หน้า.

วิสามัญศึกษา, กรม แบบรายงานสรุปการศึกษา 2512.

สมบูรณ์ พรหมภาพและคนอื่น ๆ วิชาครูวิชาการศึกษา โรงพิมพ์วิระสัมพันธ์ 2505, 396 หน้า.

สองสี ชุติวศ์ และ สวัสดิ์ สุนทรวังษ์ "ลักษณะเบื้องต้นของการวางแผนงานในแง่ของการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาและการพัฒนากำลังคน โรงพิมพ์สามมิตร 2511, 211 หน้า.

สามัญศึกษา, กรม เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2510 ครูสภา 2512, 17 หน้า.

Best, John W., Research in Education, Prentice-Hall, N.J., 1959, 320 pp.

Brain, Manning Cram., "An **I**nvestigation of the Influence of Class Size Upon Academic Attainment and Student Satisfaction" Dissertation Abstracts 29 (4) : 1066, 1968.

Engelhardt, N.L., School Planning and Building Handbook, Nickolaus Louis F.W. Dodge Corp., New York, 1956, 626 pp.

Kelly, Clande, "The Qualification Determining Selection and Promotion of College Teacher's of Education," Thesis Abstracts, No 5:67-72, 1954.

Mc Clurkin, W.D., School Building Planning, The Macmillan Co., New York, 1964, 143 pp.

National Education Association Research Division, "Substitute Teachers in the Public School," in Encyclopedia of Educational Research, The Macmillan Company, New York, 1960, p.1359.

Reader, Ward Glen, The Fundamentals of Public School Administration, The Macmillan Company, New York, 1958, 625 pp.

Seager, paul W., Proposed School Building Code for Thailand, 1961, 22 pp.

Wiles, Kimball, Supervision of Better Schools, Prentice-Hall Inc., New York, 1955, 315 pp.

Wronski Stanley P., and Kaw Savadi Panich, Secondary Education Manpower and Educational Planning in Thailand, Thai Watana Panich, 2509, 46 pp.

ព្រះគម្ពីរ

ກ າ ຄ ຜ ນ ງ ດ ດ .

แบบสอบถามสำหรับครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่

ขอแนะนำในการตอบ

1. แบบสอบถามชุดนี้สำหรับครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่เป็นผู้ตอบ
2. ขอให้ท่านกรอกข้อความในส่วนที่เว้นไว้ หรือกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐
หน้าข้อความที่เป็นตัวเลือก หรือกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ หน้าข้อความ
"อื่น ๆ (ระบุ)" พร้อมทั้งเติมข้อความ ตามความเป็นจริง และ
ปรากฏในปีการศึกษานี้
3. ข้อถามเกี่ยวกับอาคารเรียน ได้จัดไว้สำหรับกรอกอาคารเรียนได้ 8 หลัง ขอ
ให้ท่านตอบหลังที่สร้างก่อนที่สุดเป็นหลังที่ 1 และเรียงมาโดยลำดับ จนครบ
ทุกหลัง ถ้ามีเกินกว่า 8 หลัง ขอได้โปรดเขียนเพิ่มเติมในกระดาษอื่น แนบมา
พร้อมกัน
4. ข้อถามใด ที่ไม่มีข้อมูลในโรงเรียนของท่านก็ขอให้ท่านเว้นว่างไว้ ไม่ต้อง
ตอบข้อนั้น ๆ เช่นโรงเรียนของท่านไม่มีห้องสมุดก็ไม่ต้องตอบข้อ 14 ใน
หมวดอาคารเรียน เป็นต้น

แบบสอบถามสำหรับครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่

.....

เกี่ยวกับตัวท่าน

☐ ชาย

เพศ

อายุ... ..ปี

☐ หญิง

วุฒิ

ภูมิลำเนาจังหวัด

อายุราชการ..... ..ปี จำนวนปีที่ เป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ปี.

เป็นข้าราชการชั้น.อันดับ

เกี่ยวกับโรงเรียน

โรงเรียนของท่านเป็นโรงเรียนประเภท

☐ ชาย

☐ หญิง

☐ สหศึกษา

เปิดสอนชั้น

☐ มศ. 1 - 3

☐ มศ. 1 - 5

จำนวนนักเรียนชาย.....คน หญิง

จำนวนข้าราชการครู ชายคน หญิง

อยู่ในโครงการ รุน(หรือ พ.ศ.).....

จำนวนเนื้อที่ดินไร่

ที่ดินกรรมสิทธิ์ของ

เวลาเข้าเรียน น. เลิกเรียน.....น.

หยุดเรียนประจำสัปดาห์ วัน

เกี่ยวกับสถานที่

1. โรงเรียนตั้งอยู่ไกลแหล่งชุมชน
เพียงไร

- ☐ ใกล้มาก
- ☐ ใกล้
- ☐ ปานกลาง
- ☐ ไกล
- ☐ ไกลมาก

2. ระยะทางจากแหล่งชุมชนประมาณ

- ☐ ไม่ถึง 1 ก.ม.
- ☐ 1. ก.ม.
- ☐ 2. ก.ม.
- ☐ 3. ก.ม.
- ☐ 4. ก.ม. หรือมากกว่านั้น

3. โรงเรียนตั้งอยู่ไกลแหล่งเสื่อมโทรม
ทางศีลธรรม เช่น ขอนกการพนัน สถาน
บริการที่ไม่สมควร สำหรับนักเรียน
เพียงไร

- ☐ ใกล้มาก
- ☐ ใกล้
- ☐ ปานกลาง
- ☐ ไกล
- ☐ ไกลมาก

4. การคมนาคมถึงโรงเรียนสะดวกเพียงไร

- ☐ ไม่สะดวกเลย
- ☐ ไม่สะดวก
- ☐ สะดวกปานกลาง
- ☐ สะดวก
- ☐ สะดวกมาก

5. การเดินทางมาโรงเรียน ส่วนมาก
นักเรียนใช้

- ☐ ทางเรือ
- ☐ เดินมา
- ☐ รถจักรยานยนต์
- ☐ รถประจำทาง
- ☐ รถจักรยาน

6. โรงเรียนตั้งอยู่ในที่คินอย่างไร

- ☐ ที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปี
- ☐ น้ำท่วมบางปี
- ☐ ที่ดอน

7. สนามกีฬาของโรงเรียน

- ☐ ไม่มี
- ☐ มีและใช้ไปบางฤดู
- ☐ มีและใช้ไปตลอดปี

8. ร่มไม้และที่พักผ่อนของนักเรียน มีหรือไม่

- ☐ ไม่มี
- ☐ มีน้อย
- ☐ มีพอเพียง

เกี่ยวกับอาคาร

1. อาคารเรียนหลังที่ 1 อายุ ปี
ใช้เป็นห้องเรียน ห้อง

1.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

1.2 สภาพอาคาร

- ☐ ทรุดหรือปลุกใหม่
- ☐ ทรุดซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

1.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกะกับ
จำนวนนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

1.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ
เพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

1.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดี
เพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

1.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

1.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

1.8 มีฝุ่นหรือควันเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

1.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ
ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

1.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย
วันหนึ่ง ๆ กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

2. อาคารเรียนหลังที่ 2 อายุ ... ปี
ใช้เป็นห้องเรียน ห้อง

2.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

2.2 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

2.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกะกับ

จำนวนนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

2.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

2.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

2.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

2.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

2.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

2.9 ห้องเรียนในอาคารนี้ สามารถ -
ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

2.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย
วันหนึ่ง ๆ กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

3. อาคารเรียนหลังที่ 3 อายุ.....ปี
ใช้เป็นห้องเรียน ห้อง

3.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

3.2 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

3.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกับจำนวน
นักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

3.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

3.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดี
เพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

3.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

3.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

3.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

3.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ
ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้อย่างไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

3.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย
วันหนึ่ง ๆ กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

4. อาคารเรียนหลังที่ 4 อายุ ปี
ใช้เป็นห้องเรียน ห้อง

4.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม่
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

4.2 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ทรุดโทรม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

4.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกับจำนวน
นักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

4.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้
- ☐ ดี

4.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

4.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

4.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

4.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

4.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ

ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

4.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย

วันหนึ่ง ๆ ก็ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ชม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ชม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ชม.
- ☐ มากกว่า 6 ชม.

5. อาคารเรียนหลังที่ 5 อายุ ปี
ใช้เป็นห้องเรียน ห้อง

5.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

5.2 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

5.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกะกับจำนวน
นักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

5.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

5.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

5.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

5.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

5.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

5.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ

ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

5.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย

วันหนึ่ง ๆ กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ชม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ชม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ชม.
- ☐ มากกว่า 6 ชม.

6. อาคารเรียนหลังที่ 6 อายุ ปี
ใช้เป็นห้องเรียน... .. ห้อง

6.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัด
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

6.2 สภาพอาคาร

- ☐ กว้างรื้อปลูกใหม่
- ☐ ครอบซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

6.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกับจำนวน
นักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

6.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

6.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

6.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

6.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

6.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

6.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ
ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

6.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย
วันหนึ่ง ๆ ก็ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

7. อาคารเรียนหลังที่ 7 อายุ ปี
ใช้เป็นห้องเรียน ห้อง

7.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัด
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

7.2 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

7.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกับจำนวน
นักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

7.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

7.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

7.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

7.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

7.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

7.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ

ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

7.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย

วันหนึ่ง ๆ ก็ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

8. อาคารเรียนหลังที่ 8 อายุ ปี
ใช้เป็นห้องเรียน..... . . ห้อง

8.1 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

8.2 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

8.3 ห้องเรียนมีขนาดพอเหมาะกับจำนวน
นักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสม

8.4 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

8.5 ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

8.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

8.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

8.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

8.9 ห้องเรียนในอาคารนี้สามารถ

ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่นได้เพียงไร

- ☐ ไม่ได้เลย
- ☐ พอทำได้
- ☐ ทำได้ดี

8.10 การใช้ห้องเรียนในอาคารนี้โดยเฉลี่ย
วันหนึ่ง ๆ กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ ใช้ 1 - 2 ชม.
- ☐ ใช้ 3 - 4 ชม.
- ☐ ใช้ 5 - 6 ชม.
- ☐ มากกว่า 6 ชม.

9. ถ้าโรงเรียนได้จัดห้องเฉพาะวิชา
ห้องวิทยาศาสตร์ มีห้อง

9.1 ใช้สำหรับ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียน
- ☐ ปฏิบัติการ
- ☐ เก็บอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ).

9.2 มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

9.3 โดยเฉลี่ยใช้ห้องวิทยาศาสตร์ วันละ
กี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ชม.
- ☐ 3 - 4 ชม.
- ☐ 5 - 6 ชม.
- ☐ มากกว่า 6 ชม.

9.4 มีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

9.5 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

9.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

9.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

9.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

10. ห้องสังคมศึกษา มี ห้อง

10.1 ใช้สำหรับ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียน
- ☐ จัดกิจกรรม
- ☐ เก็บอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ).

10.2 มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

10.3 โดยเฉลี่ยใช้ห้องสวดมนต์วันละ
กี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

10.4 มีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

10.5 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

10.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

10.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

10.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

11. ห้องภาษาไทย มี ห้อง

11.1 ใช้สำหรับ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียน
- ☐ จัดกิจกรรม
- ☐ เก็บอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

11.2 มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

11.3 ได้เฉลี่ยใช้ห้องภาษาไทย วันละ

กี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

11.4 มีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

11.5 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

11.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

11.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

11.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

12. หองภาษาอังกฤษ มี... .. หอง

12.1 ใช้สำหรับ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียน
- ☐ จัดกิจกรรม
- ☐ เก็บอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

12.2 มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

12.3 โดยเฉลี่ยใช้ห้องภาษาอังกฤษวันละกี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

12.4 แสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

12.5 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

12.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

12.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

12.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

13. หองเฉพาะวิชาอื่น ๆ (ระบุ)

มี หอง

13.1 ใช้สำหรับ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียน
- ☐ ปฏิบัติการหรือจัดกิจกรรม
- ☐ เก็บอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

13.2 มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียนเพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

13.3 โดยเฉลี่ยใช้ห้องวันละกี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

13.4 มีแสงสว่างเพียงพอเพียงไร

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

13.5 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

13.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

13.7 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

13.8 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

14. ห้องสมุด (มอบให้บรรณารักษ์ตอบแทนได้)

14.1 โรงเรียนจัดห้องสมุดไว้ที่

- ☐ อาคารเรียนหลังที่
- ☐ อาคารเอกเทศ อายุ...ปี
- ☐ ยังไม่ได้จัด
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

14.2 มีแสงสว่างเพียงพอหรือไม่

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ มีแสงสว่างเหมาะสมดี

14.3 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

14.4 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

14.5 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

14.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ บ้างครั้ง
- ☐ ไม่มี

14.7 อยู่ในที่สะดวกแก่ครู นักเรียน

จะเข้ามาใช้เพียงไร

- ☐ ไม่สะดวก
- ☐ ปานกลาง
- ☐ สะดวก

14.8 ลักษณะอาคารห้องสมุด(ถ้าแยกเป็น

เอกเทศ)

- ☐ ศาลาวัด
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

14.9 สภาพอาคารห้องสมุด(ถ้าแยกเป็น

เอกเทศ)

- ☐ ทรุดโทรม
- ☐ ทรุดโทรม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อยดี

14.10 ขนาดของห้องสมุดสามารถให้นักเรียน
ใช้ได้พร้อมกันคราวละกี่คน

- ☐ น้อยกว่า 25 คน
- ☐ 51 - 75 คน
- ☐ 76 - 100 คน
- ☐ มากกว่า 100 คน

14.11 โดยเฉลี่ยวันหนึ่ง นักเรียนเข้ามาใช้
ห้องสมุดเป็นระยะเวลาประมาณ
กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

15. โรงอาหารและหอประชุม (รวมกันใน
อาคารเดียว)

อายุ ปี

15.1 ใช้สำหรับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ประชุม
- ☐ รับประทานอาหาร
- ☐ เรียน
- ☐ จัดกิจกรรม
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

15.2 มีแสงสว่างเพียงพอหรือไม่

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้
- ☐ เหมาะสมดี

15.3 การถ่ายเพื่อกาสดิเพียงพอ

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

15.4 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

15.5 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

15.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

15.7 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัค
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

15.8 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อย

15.9 การใช้โรงอาหาร หอประชุม เฉลี่ย
วันหนึ่งกี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

15.10 มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
เพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

16. โรงอาหาร (ถ้าแยกจากหอประชุม)

อายุ ปี

16.1 ใช้สำหรับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ รับประทานอาหาร
- ☐ ประชุม
- ☐ เรียน
- ☐ จัดกิจกรรม
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ) .. .

16.2 มีแสงสว่างเพียงพอหรือไม่

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้
- ☐ มีแสงสว่างเหมาะสมดี

16.3 มีการถ่ายทอดทางสปีเพิงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

16.4 มีแผนหรือควรรบกวณเพิงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

16.5 มีกลืนรบกวนเพิงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

16.6 มีเสียงรบกวนหรือไม

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

16.7 ลักษณะอาการ

- ☐ ศาลาวัก
- ☐ ชักกราว
- ☐ ไม่
- ☐ ตึกครั้งไม
- ☐ ตึก

16.8 สภาพอาการ

- ☐ ควรรื้อปลุกใหม่
- ☐ ควรรวมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อย

16.9 การใช้โรงอาหารเฉลี่ยวันหนึ่งกี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

16.10 มีขนาดพอเหมาะกัจำนวนนักเรียนเพิงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

17. หอประชุม (ถ้าแยกจากโรงอาหาร)

อายุ ปี

17.1 ใช้สำหรับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ประชุม
- ☐ รับประทานอาหาร
- ☐ เรียน
- ☐ จัดกิจกรรม
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

17.2 มีแสงสว่างเพิงพอหรือไม

- ☐ นอย
- ☐ พอใช้
- ☐ มีแสงสว่างเหมาะสมดี

17.3 มีการถ่ายทอดทางสปีเพิงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

17.4 มีแผ่นหรือควั่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

17.5 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

17.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

17.7 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัด
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

17.8 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อย

17.9 การใช้หอประชุมเฉลี่ยวันหนึ่ง
กี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

17.10 มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
เพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

18. อาคารอุตสาหกรรมศิลป์ อายุ ปี

18.1 ใช้สำหรับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียนและปฏิบัติการวิชา
อุตสาหกรรมศิลป์
- ☐ เรียนวิชาอื่น ๆ
- ☐ เก็บเครื่องอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

18.2 มีแสงสว่างเพียงพอหรือไม่

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้
- ☐ มีแสงสว่างเหมาะสมดี

18.3 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

18.4 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

18.5 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

18.6 มีเสียงรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

18.7 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัด
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม้
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

18.8 สภาพอาคาร

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
- ☐ ควรซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อย

18.9 การใช้อาคารอุตสาหกรรมศิลป์

เฉลี่ยวันละกี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

18.10 มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
เพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

19. อาคารคหกรรมศิลป์ อายุ ปี

19.1 ใช้สำหรับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เรียน และ ปฏิบัติการวิชา -
คหกรรมศิลป์
- ☐ เรียนวิชาอื่น
- ☐ เก็บเครื่องอุปกรณ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

19.2 มีแสงสว่างเพียงพอหรือไม่

- ☐ น้อย
- ☐ พอใช้
- ☐ มีแสงสว่างเหมาะสมดี

19.3 มีการถ่ายเทอากาศดีเพียงไร

- ☐ ไม่ดี
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ ดี

19.4 มีฝุ่นหรือควันรบกวนเพียงใด

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

19.5 มีกลิ่นรบกวนเพียงไร

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

19.6 มีเสียงรบกวนหรือไม่

- ☐ มีเสมอ
- ☐ มีบางครั้ง
- ☐ ไม่มี

19.7 ลักษณะอาคาร

- ☐ ศาลาวัด
- ☐ ชั่วคราว
- ☐ ไม่
- ☐ ตึกครึ่งไม้
- ☐ ตึก

19.8 สภาพอาคาร

- ☐ ครัวรื้อปลูกใหม่
- ☐ ครัวซ่อมแซม
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เรียบร้อย

19.9 การใช้อาคารคหกรรมศิลป์เฉลี่ยวันหนึ่ง
กี่ชั่วโมง

- ☐ ยังไม่ได้ใช้
- ☐ 1 - 2 ช.ม.
- ☐ 3 - 4 ช.ม.
- ☐ 5 - 6 ช.ม.
- ☐ มากกว่า 6 ช.ม.

19.10 มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
เพียงไร

- ☐ แคบ
- ☐ พอใช้ได้
- ☐ เหมาะสมดี

20. ส่วนและที่ปัสสาวะ

20.1 ตั้งอยู่ที่ไหน (อาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ อยู่ในอาคาร
- ☐ อยู่ติดอาคาร
- ☐ อยู่นอกอาคาร

20.2 เป็นส่วนชนิดไหน (ตอบได้มากกว่า
1 ข้อ)

- ☐ ส่วนหลุม
- ☐ ส่วนซึม
- ☐ ส่วนชักโครก

20.3 มีส่วนนักเรียนหญิง ที่

20.4 สภาพ

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
☐ การซ่อมแซม
☐ พอใช้ได้
☐ เรียบร้อย

20.5 ถูกสุขลักษณะเพียงไร (เช่น สะอาด มีที่ล้างมือ ฯลฯ)

- ☐ ยังต้องปรับปรุง
☐ พอใช้ได้
☐ ดี

20.6 มีความน่ารื่นรมย์ ที่

20.7 สภาพ

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
☐ การซ่อมแซม
☐ พอใช้ได้
☐ เรียบร้อย

20.8 ถูกสุขลักษณะเพียงไร

- ☐ ยังต้องปรับปรุง
☐ พอใช้ได้
☐ ดี

20.9 ทัศนียภาพ..... ที่

20.10 สภาพ

- ☐ ควรรื้อปลูกใหม่
☐ การซ่อมแซม
☐ พอใช้ได้
☐ เรียบร้อย

20.11 ถูกสุขลักษณะเพียงไร

- ☐ ยังต้องปรับปรุง
☐ พอใช้ได้
☐ ดี

21. น้ำที่ใช้ในโรงเรียน

21.1 น้ำดื่ม ได้มาจากไหน

- ☐ ประปา
☐ บอบาตาล
☐ แม่น้ำ
☐ คู หรือ คลอง
☐ น้ำฝน

21.2 น้ำใช้ ได้มาจากไหน

- ☐ ประปา
☐ บอบาตาล
☐ แม่น้ำ
☐ คู หรือ ลำคลอง
☐ น้ำฝน

22. โรงเรียนต้องการอาคารใดเพิ่มอีกบ้าง

22.1

22.2

22.3

22.4

22.5

22.6

22.7

22.8

23. โรงเรียนนี้มีปัญหาในการดูแลรักษาอาคาร

สถานที่อย่างใดบ้าง (เช่น ไม่มีเงินซ่อมแซม มีปลวกมาก มีอาคารโรงนอน ไม่มีรั้วรอบขอบชิด ฯลฯ)

23.1

23.2

23.3

23.4..... .

เกี่ยวกับตัวท่าน และผู้ร่วมงาน

1. โดยเฉลี่ยแต่ละวันท่านไปถึงโรงเรียน
ก่อนโรงเรียนเข้าประมาณกี่นาที

- ☐ ตรงเวลาพอดี
- ☐ 1 - 15 นาที
- ☐ 16 - 30 นาที
- ☐ 31 - 60 นาที
- ☐ เกินกว่า 60 นาที

2. โดยเฉลี่ยแต่ละวัน ท่านกลับบ้านหลัง
จากโรงเรียนเลิกแล้วประมาณกี่นาที

- ☐ ตรงเวลาเล็กน้อย
- ☐ 1 - 15 นาที
- ☐ 16 - 30 นาที
- ☐ 31 - 60 นาที
- ☐ เกินกว่า 60 นาที

3. ในภาคต้นปีการศึกษานี้ ท่านมีวันลา
และป่วยกี่วัน

- ☐ มากกว่า 15 วัน
- ☐ 11 - 15 วัน
- ☐ 6 - 10 วัน
- ☐ 1 - 5 วัน
- ☐ ไม่มีวันลาเลย

4. ตามความรู้สึกของท่าน ครูในโรงเรียนนี้
ร่วมมือกันทำงานดีเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

5. ตามความรู้สึกของท่าน ครูโรงเรียนนี้
มีทัศนคติต่ออาชีพครูและตั้งใจทำงานดี
เพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

6. ตามความรู้สึกของท่าน ครูโรงเรียนนี้
สนใจแสวงหาความรู้เพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

7. ระดับมาตรฐานการเรียนรู้ ของนักเรียน
เมื่อเทียบกับเพื่อน ๆ แล้วท่านพอใจมาก
น้อยเพียงไร

- ☐ พอใจน้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

8. ท่านอยากย้ายไปที่อื่นหรือไม่

- ☐ อยากย้าย
- ☐ ไม่อยากย้าย
- ☐ เฉย ๆ
- ☐ อยากเป็นครูน้อย

9. ถ้าท่านอยากย้าย เป็นเพราะเหตุใด

- ☐ อยากกลับภูมิลำเนา
- ☐ หักกะไม่ตรงกับผู้บริหาร
- ☐ สวัสดิการไม่ดี
- ☐ รู้สึกไม่ปลอดภัย
- ☐ งานหนัก
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

10. ท่านเคยได้รับการอบรม เกี่ยวกับงาน
ในตำแหน่งครูใหญ่โดยตรงหรือไม่

- ☐ เคย
- ☐ ไม่เคย

11. ถ้าเคย ท่านได้ใช้ความรู้ที่ได้รับการอบรม
มาเป็นประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน
เพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

12. ท่านใช้เวลาว่างที่โรงเรียนอ่านหนังสือ

ประเภทใด (อาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ไม่ได้อ่าน
- ☐ นวนิยาย
- ☐ เรื่องประกอบความรู้ในหน้าที่
- ☐ สารคดีทั่วไป
- ☐ หนังสือพิมพ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

13. จำนวนชั่วโมงสอนของท่านใน 1 สัปดาห์

- ☐ ไม่มีชั่วโมงสอน
- ☐ 1 - 10 ชั่วโมง
- ☐ 11 - 15 ชั่วโมง
- ☐ 16 - 20 ชั่วโมง
- ☐ 21 - 25 ชั่วโมง
- ☐ มากกว่า 25 ชั่วโมง

14. ท่านมีปัญหาในการจัดครูเข้าสอนอย่างไร

- ☐ ไม่มี
- ☐ ครูมีความสามารถไม่ตรงวิชาที่สอน
- ☐ มีครูไม่พอ
- ☐ ครูไม่ชอบสอนในบางวิชา

15. ครูสาขาวิชาใด ที่ท่านมีเกินความต้องการ
(อาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ภาษาไทย
- ☐ ภาษาอังกฤษ
- ☐ คณิตศาสตร์
- ☐ วิทยาศาสตร์
- ☐ สังคมศึกษา
- ☐ ศิลปะศึกษา
- ☐ พละนามัย
- ☐ บรรณารักษ์
- ☐ แนะแนว
- ☐ โสตทัศนศึกษา

16. ครูสาขาวิชาใดที่มีไม่พอ

- ☐ ภาษาไทย
- ☐ ภาษาอังกฤษ
- ☐ คณิตศาสตร์
- ☐ วิทยาศาสตร์
- ☐ สังคมศึกษา
- ☐ ศิลปะศึกษา
- ☐ พละนามัย
- ☐ บรรณารักษ์
- ☐ แนะแนว
- ☐ โสตทัศนศึกษา

17. ในปีการศึกษานี้ ท่านต้องการครูอีกกี่คน

- ☐ เพียงพอแล้ว
- ☐ 1 - 2 คน
- ☐ 3 - 5 คน
- ☐ 6 - 10 คน
- ☐ มากกว่า 10 คน

18. ครูในโรงเรียนของท่าน สนใจให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการทำงานเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

19. คณะครูมีการประชุม ปรึกษางานกัน
มากน้อยเพียงไร

- ☐ ไม่มีประชุมเลย
- ☐ ภาคเรียนละครั้ง
- ☐ ภาคเรียนละ 2 ครั้ง
- ☐ เดือนละครั้ง
- ☐ มากกว่าเดือนละครั้ง

แบบสอบถามสำหรับครู อาจารย์

ขอแนะนำในการตอบ

1. แบบสอบถามชุดนี้สำหรับครูอาจารย์ (ยกเว้นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่) ที่เป็นข้าราชการสังกัดกรมวิสามัญศึกษา เป็นผู้ตอบ
2. ขอให้ท่านกรอกข้อความในส่วนที่เว้นไว้ หรือกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่เป็นตัวเลือก หรือกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ หน้าข้อความ "อื่น ๆ (ระบุ)..." พร้อมกับเติมข้อความตามความเป็นจริง และปรากฏในปีการศึกษานี้

แบบสอบถามสำหรับครู อาจารย์

เกี่ยวกับตัวท่าน

☐ ชาย

เพศ

อายุ ปี

☐ หญิง

วุฒิ

มีตำแหน่งจังหวัด

อายุราชการ ปี

เป็นข้าราชการชั้น อันดับ ชั้น

หน้าที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ผู้ช่วยครูใหญ่ - อาจารย์ใหญ่ฝ่ายธุรการ

☐ ผู้ช่วยครูใหญ่ - อาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง

☐ ผู้ช่วยครูใหญ่ - อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

☐ หัวหน้าสายวิชา

☐ บรรณารักษ์

☐ เจ้าหน้าที่การเงิน

☐ เจ้าหน้าที่สารบรรณ

☐ ครูประจำชั้น

☐ ครูแนะแนว

☐ ครูประจำวิชา

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของท่านและผู้ร่วมงาน

1. ท่านสอนวิชาตรงกับความสามารถของท่านหรือไม่

- ☐ ไม่ตรงทั้งหมด
☐ ตรงบ้างไม่ตรงบ้าง
☐ ตรงทั้งหมด

2. เมื่อสัญญาบอกชั่วโมงสอนเริ่มแล้ว ท่านใช้เวลาประมาณกี่นาทีเตรียมตัวหรือเดินเข้าห้องสอน

- ☐ มากกว่า 15 นาที
☐ 11 - 15 นาที
☐ 6 - 10 นาที
☐ 1 - 5 นาที
☐ เข้าห้องสอนทันที

3. โดยเฉลี่ยแต่ละวัน ท่านไปถึงโรงเรียนก่อนโรงเรียนเข้าประมาณกี่นาที

- ☐ ตรงเวลาพอดี
☐ น้อยกว่า 15 นาที
☐ 15 - 30 นาที
☐ 31 - 60 นาที
☐ มากกว่า 60 นาที

4. โดยเฉลี่ยแต่ละวัน ท่านกลับบ้านหลังจากโรงเรียนเลิกแล้วประมาณกี่นาที

- ☐ ตรงเวลาพอดี
☐ น้อยกว่า 15 นาที
☐ 15 - 30 นาที
☐ 31 - 60 นาที
☐ เกินกว่า 60 นาที

5. ในภาคต้นปีการศึกษานี้ ท่านมีวันลาิจและลาป่วยกี่วัน

- ☐ มากกว่า 15 วัน
☐ 11 - 15 วัน
☐ 6 - 10 วัน
☐ 1 - 5 วัน
☐ ไม่มีวันลาเลย

6. ตามความรู้สึกของท่าน ครูโรงเรียนนี้ร่วมมือกันทำงานดีเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
☐ น้อย
☐ ปานกลาง
☐ มาก
☐ มากที่สุด

7. ตามความรู้สึกของท่าน ครูโรงเรียนนี้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูและตั้งใจทำงานดีเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
☐ น้อย
☐ ปานกลาง
☐ มาก
☐ มากที่สุด

8. ตามความรู้สึกของท่าน ครูโรงเรียนนี้สนใจแสวงหาความรู้เพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
☐ น้อย
☐ ปานกลาง
☐ มาก
☐ มากที่สุด

9. ระดับมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียน
เมื่อเทียบกับเพื่อน ๆ แล้ว ท่านพอใจ
มากน้อยเพียงไร

- ☐ พอใจน้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

10. ท่านอยากย้ายไปเพื่อนหรือไม่

- ☐ อยากย้าย
- ☐ ไม่อยากย้าย

11. ถ้าท่านอยากย้าย เป็นเพราะเหตุใด

- ☐ อยากกลับภูมิลำเนา
- ☐ หัดนะไม่ตรงกับผู้บริหาร
- ☐ รู้สึกไม่ปลอดภัย
- ☐ งานหนัก
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

12. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานใน
หน้าที่หรือการสอนบ้างหรือไม่

- ☐ เคย
- ☐ ไม่เคย

13. ถ้าเคย ท่านได้ใช้ความรู้ที่ได้รับจาก
การอบรมมาเป็นประโยชน์ในการทำ
งานหรือสอนเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

14. ท่านใช้เวลาว่างที่โรงเรียนอ่านหนังสือ
ประเภทใด (อาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ไม่ได้อ่าน
- ☐ นวนิยาย
- ☐ เรื่องประกอบความรู้ในหน้าที่
- ☐ สารคดีทั่วไป
- ☐ หนังสือพิมพ์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

15. จำนวนชั่วโมงสอนของท่านใน 1 สัปดาห์

- ☐ ไม่มีชั่วโมงสอน
- ☐ 1 - 10 ชั่วโมง
- ☐ 11 - 15 ชั่วโมง
- ☐ 16 - 20 ชั่วโมง
- ☐ 21 - 25 ชั่วโมง
- ☐ มากกว่า 25 ชั่วโมง

16. ท่านทำงานธุรการ (เช่น การเงิน
ทะเบียน สารบรรณ ฯลฯ) สัปดาห์ละ
กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
- ☐ 1 - 5 ชั่วโมง
- ☐ 6 - 10 ชั่วโมง
- ☐ 11 - 15 ชั่วโมง
- ☐ 16 - 20 ชั่วโมง
- ☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

17. งานทางด้านปกครอง (เช่น ครุเวร
ครุปกครอง) สัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
☐ 1 - 5 ชั่วโมง
☐ 6 - 10 ชั่วโมง
☐ 11 - 15 ชั่วโมง
☐ 16 - 20 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

18. งานทางด้านห้องสมุดสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
☐ 1 - 5 ชั่วโมง
☐ 6 - 10 ชั่วโมง
☐ 11 - 15 ชั่วโมง
☐ 16 - 20 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

19. งานทางด้านแนะแนวสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
☐ 1 - 5 ชั่วโมง
☐ 6 - 10 ชั่วโมง
☐ 11 - 15 ชั่วโมง
☐ 16 - 20 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

20. งานทางด้านกิจกรรมนักเรียน (เช่น
ลูกเสือ อนุภาชาด กีฬา คณิตที่ปรึกษา
ชุมนุมต่าง ๆ ฯลฯ) สัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
☐ 1 - 5 ชั่วโมง
☐ 6 - 10 ชั่วโมง
☐ 11 - 15 ชั่วโมง
☐ 16 - 20 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

21. งานทางด้านบริการนักเรียน (เช่น
จัดอาหารกลางวัน บริการสุขภาพ จัด
ให้ความปลอดภัย จัดร้านค้า ของ
โรงเรียน ฯลฯ) สัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
☐ 1 - 5 ชั่วโมง
☐ 6 - 10 ชั่วโมง
☐ 11 - 15 ชั่วโมง
☐ 16 - 20 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

22. งานทางด้านหน้าที่ครูประจำชั้นสัปดาห์ละ
กี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
☐ 1 - 5 ชั่วโมง
☐ 6 - 10 ชั่วโมง
☐ 11 - 15 ชั่วโมง
☐ 16 - 20 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

23. ท่านทำงานอื่น ๆ (ระบุ)

สัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่ได้ทำเลย
- ☐ 1 - 5 ชั่วโมง
- ☐ 6 - 10 ชั่วโมง
- ☐ 11 - 15 ชั่วโมง
- ☐ 16 - 20 ชั่วโมง
- ☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

24. งานนอกเหนือจากการสอนที่ท่านได้รับมอบหมายนั้นเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของท่านเพียงไร

- ☐ เหมาะสมน้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

25. ท่านได้รับความเสมอภาค และความยุติธรรมในการปฏิบัติงานเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

26. ท่านได้รับการยกย่องให้เกียรติและส่งเสริม

กำลังใจในการปฏิบัติงานเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

27. ครูใหญ่-อาจารย์ใหญ่ วินิจฉัยสั่งงาน

โดยฟังความคิดเห็นของคุณครูเพียงใด

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

28. ท่านได้รับการส่งเสริมความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ในการทำงานเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

29. ท่านได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา

หาความรู้และเลื่อนวิทยฐานะเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

30. ที่ทำงานของท่านมีความสะดวกสบายเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

31. ห้องครัวมีความสะดวกสบายเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

32. โรงเรียนจัดอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอน (เช่น หลักระดานดำ ปรแกรมการสอน คู่มือครูแบบเรียน) ไว้ให้ท่านครบถ้วนเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

33. บ้านพักครู

33.1 ท่านอยู่บ้านพักครูหรือไม่

- ☐ อยู่
- ☐ ไม่อยู่

33.2 ถ้าอยู่ท่านได้รับความสะดวกและเหมาะสมเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

33.3 ท่านมีความจำเป็นและความต้องการที่จะอยู่บ้านพักครูเพียงไร (ถ้าท่านยังไม่ได้อาศัย)

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

34. ท่านได้รับความสะดวกเรื่องอาหารกลางวันและน้ำดื่มเพียงไร

- ☐ น้อยที่สุด
- ☐ น้อย
- ☐ ปานกลาง
- ☐ มาก
- ☐ มากที่สุด

35. ท่านเคยเข้าสอนแทนครูที่ไม่มาบ่อยครั้งเพียงไร

- ☐ ไม่เคย
- ☐ น้อยครั้ง
- ☐ มากครั้ง

36. ท่านเตรียมการสอนอย่างไร

- ☐ ไม่ได้เตรียมเพราะไม่มีเวลา
- ☐ ไม่ได้เตรียมเพราะชำนาญในการสอนแล้ว
- ☐ เตรียมล่วงหน้าตลอดปี
- ☐ เตรียมล่วงหน้าตลอดเทอม
- ☐ เตรียมล่วงหน้าตลอดเดือน
- ☐ เตรียมล่วงหน้าตลอดสัปดาห์
- ☐ เตรียมล่วงหน้าทุกวัน

37. ท่านใช้เวลาใดเตรียมการสอนเป็นส่วนใหญ่

- ☐ วันหยุด
- ☐ ตอนกลางคืน
- ☐ ตอนเชาก่อนเข้าเรียน
- ☐ หลังจากเลิกเรียนแล้ว
- ☐ ชั่วโมงว่าง
- ☐ พักกลางวัน
- ☐ เวลาอื่น (ระบุ)

38. ท่านตรวจสอบผลงานหรืองานของนักเรียนอย่างไร เป็นส่วนใหญ่

- ☐ ตรวจพร้อมกันในชั้น
- ☐ ให้นักเรียนเปลี่ยนกันตรวจ
- ☐ เลือกตรวจเป็นบางคน
- ☐ ตรวจด้วยตนเองทุกคน
- ☐ วิชาที่สอนไม่มีงานให้ตรวจ

39. ท่านใช้เวลาใดตรวจสอบผลงานหรืองานของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่

- ☐ วันหยุด
- ☐ ตอนกลางคืน
- ☐ ตอนเชาก่อนเข้าเรียน
- ☐ หลังจากเลิกเรียนแล้ว
- ☐ ชั่วโมงว่าง
- ☐ พักกลางวัน
- ☐ ในชั่วโมงเรียนวิชานั้น
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

40. จำนวนนักเรียนในชั้นที่ท่านสอนโดยเฉลี่ย

- ☐ น้อยกว่า 20 คน
- ☐ 21 - 30 คน
- ☐ 31 - 40 คน
- ☐ 41 - 50 คน
- ☐ มากกว่า 50 คน

41. ท่านต้องสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้าและมีปัญหาสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง

- ☐ ไม่มีเลย
- ☐ 1 - 5 ชั่วโมง
- ☐ 6 - 10 ชั่วโมง
- ☐ 11 - 15 ชั่วโมง
- ☐ 16 - 20 ชั่วโมง
- ☐ มากกว่า 20 ชั่วโมง

42. ตามความสังเกตของท่าน ในสัปดาห์
หนึ่ง ๆ มีพื้นที่ว่างไม่มีครูเข้าสอนปล่อย
ให้เด็กเล่นหรืออยู่ว่าง ๆ มากน้อย -
เพียงไร

☐ มากที่สุด

☐ มาก

☐ ปานกลาง

☐ น้อย

☐ ไม่มีเลย

43. ท่านอยากได้รหัสสอนมากเพียงไร

☐ ไม่อยากเปลี่ยน

☐ เปลี่ยนหรือไม่ก็ได้

☐ อยากเปลี่ยน

44. ท่านอยากเปลี่ยนวิชาที่สอนมากเพียงไร

☐ ไม่อยากเปลี่ยน

☐ เปลี่ยนหรือไม่ก็ได้

☐ อยากเปลี่ยน

45. ในชั่วโมงว่างท่านทำอะไรบ้าง(อาจตอบ
ได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เตรียมการสอน

☐ ตรวจงานนักเรียน

☐ อ่านหนังสือ

☐ พบปะกับเพื่อนครู

☐ พักผ่อนเพราะเหนื่อยจากการสอน

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

46. ท่านรู้สึกปลอดภัยและรู้สึกอบอุ่นใจเพียงไร

ในการทำงานที่โรงเรียนนี้

☐ น้อยที่สุด

☐ น้อย

☐ ปานกลาง

☐ มาก

☐ มากที่สุด

រា ក ជ ង វ ក ឱ.

(สำเนา)

ครูท

ที่ ศธ 0704 / 22591

กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

16

ตุลาคม

2513

เรื่อง กรอกแบบสอบถาม

เรียน ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่ โรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามสำหรับครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่ 1 ชุด

2. แบบสอบถามสำหรับครู, อาจารย์ ชุด

3. ขອງสำหรับส่งแบบสอบถามคืน 1 ขອງ

เนื่องด้วยกรมวิสามัญศึกษาได้พิจารณาเห็นสมควรให้ความร่วมมือกับคณะนิติบัญญัติ
จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่ และ ครู
ของโรงเรียนรัฐบาลทุกโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่
และครู, อาจารย์ทุกคน ในสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล ตอบแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย และ
ไปรคปฏิบัติ ดังนี้

1. แบบสอบถามมี 2 อย่าง สำหรับครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่อย่างหนึ่ง และ สำหรับครู,
อาจารย์อีกอย่างหนึ่ง ท่านโปรดกรอกและแจกให้ครู, อาจารย์ทุกคนกรอกด้วย
2. โปรดกรอกข้อมูลที่เป็นจริงในปีการศึกษา 2513
3. ไม่ต้องใส่ชื่อผู้กรอกในแบบสอบถาม
4. รวบรวมแบบสอบถามที่กรอกเรียบร้อยแล้วทั้งหมด ใส่ซองที่ได้แนบมาด้วยนี้ ส่งคืนถึง
กรมภายในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2513

กรมวิสามัญศึกษาหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอแสดงความนับถือ

สุวัจน์ กาญจนะวลิต

(นายสุวัจน์ กาญจนะวลิต)

ผู้อำนวยการกอง รักษาการแทน

ผู้อำนวยการกองโรงเรียนรัฐบาล

แผนกโรงเรียนส่วนกลาง

(สำเนา)

ครูท

ที่ ศช 0704 / 25583

กรมวิสามัญศึกษา

1 ธันวาคม 2513

เรื่อง กรอกแบบสอบถาม

เรียน ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่ โรงเรียน

อ้างถึง หนังสือที่ ศช 0704 / 22591 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2513

ตามหนังสืออ้างถึง ได้ขอความร่วมมือจากโรงเรียนกรอกแบบ
สอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยและขอให้ส่งถึงกรมภายในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2513 นั้น
บัดนี้ กองโรงเรียนรัฐบาลยังมิได้รับแบบสอบถามของโรงเรียนคืนไป จึงใคร่ขอความกรุณาให้
ดำเนินการด้วยโดยเร็ว และส่งคืนถึงกองโรงเรียนรัฐบาลภายในวันที่ 10 ธันวาคม 2513 ขอ
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

สุวัจน์ กาญจนะวสิต

(นายสุวัจน์ กาญจนะวสิต)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง รักษาการแทน
ผู้อำนวยการกองโรงเรียนรัฐบาล

แผนกโรงเรียนส่วนกลาง

ประวัติย่อเขียน

ชื่อ	นาย จินดา งามสุทธิ
เกิด	1 พฤศจิกายน 2487 ที่ ตำบลบางบาล อําเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2504	ได้รับประกาศนียบัตร ประโยชน์มัธยมศึกษา จากโรงเรียนบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2506	ได้รับประกาศนียบัตร ประโยชน์เตรียมอุดมศึกษา แผนกวิทยาศาสตร์ จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2507	ได้รับประกาศนียบัตร ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกศิลปะ (สมัครสอบ)
2511	ได้รับปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.ม.) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน จังหวัดพระนคร และรับราชการที่วิทยาลัยครูอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เป็นเวลา 1 ปี
2514	ได้รับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร จังหวัดพระนคร